Serge Deville

SERGE DEVILLE

LICHIDAȚI REICHSPROTEKTORUL!

În româneşte de
C. D. CONSTANTINESCU

Postfață de
NICOLAE MINEI

EDITURA MERIDIANE
Bucureşti, 1977

Coperta de Georgeta Pusztai

SERGE DEVILLE
Les Paras de Prague
© 1975, „Editions Fleuve Noir”, Paris

CAPITOLUL I

Era aproape ora 10.

În fiecare dimineață, la 10, uriaşul Mercedes griverzui apărea de după colțul străzii Liben.

O străduță îngustă, destul de lungă şi liniştită, dădea în strada Liben, cam la aproape două sute de metri de colțul despre care vorbim. La şapte sute doisprezece paşi, măsurați de la colțul trotuarului, pe partea numerelor cu soț, se afla spitalul Bulovka.

Şapte sute doisprezece paşi exact: omul avusese timp să-i numere şi iar să-i numere, şi nu s-a ferit să facă aceasta; paşi normali, obişnuiți, nimic care să dea de bănuit, aşadar nimeni n-a putut să observe, n-ar fi putut să observe.

Fiecare amănunt era important.

Omul acesta nu scăpa nimic. Străzile cu intersecțiile lor. Distanțele. Minutele, secundele. Şinele liniei 3, stațiile de tramvai, autobuzul care trecea din timp în timp, într-o parte şi în cealaltă, lumea aşteptînd în stații sau coborînd din tramvai. Bicicliştii, trecătorii. Spitalul, porțile, ferestrele. Clădirile, intrările, balcoanele, zidurile. Şi, fireşte, colțul străzii Liben. Apoi castanii, da, chiar şi aceşti arbori care, deşi încă nu le dăduseră frunzele, ar fi putut să ascundă pe cineva, după trunchiurile lor masive.

Apoi, iarăşi, numeroasele, agresivele şi amenințătoarele afişe roşii de pe ziduri, al căror text îi era prea binecunoscut. Ca întregii populații, dealtfel.

Amenințarea era permanentă şi duşmanul, întotdeauna, pe aproape.

Greutatea era să te strecori, cît mai neobservat de el.

Observat, reperat, interpelat, interogat, controlat, fugărit, înşfăcat, chestionat, torturat. Palatul Pešek. Palatul Pešek, sediul Gestapo-ului. În orice caz, pentru nimic în lume nu trebuia să ajungi să fii dus la Palatul Pešek, în fața odiosului Otto Geschke, şeful acestei bande de asasini siniştri.

Ca să scapi, ar fi trebuit să apelezi, în ultimă instanță, la otravă, să spargi fulgerător între dinți capsula cu cianură.

Nu aceasta era, însă, soluția. Nu era vorba de moarte. Doar de moarte... Să mori aşa, sau într-alt fel. Şi să mori prea devreme, prea repede, pe neaşteptate şi inutil. Mai ales inutil. Morții nu sînt buni la nimic, sau, cel mult, ca să stîrnească regrete. Şi, în acest caz: regrete infinit mai vii decît oricare dintre cele mai sincere regrete. Regretabil, în fond, adică supărător.

Nu de asta este vorba. Să accepți toate riscurile posibile, da, dar cu gîndul ferm, puternic, de a le învinge pe rînd, pînă la împlinirea misiunii. Cel puțin pînă la împlinirea misiunii... Să atingi obiectivul propus. Dacă este nevoie ca pentru asta să-ți dai viața, ei bine, fie, dar după aceea!

Serviciile colonelului Moravec de la Londra denumiseră această misiune: „16—18—1—7—21—5 = 8”.

Clar.

Sumbru. Foarte sumbru. Chiar de-a dreptul funebru, cînd pe stradă apăru o maşină, masivă şi greoaie, cu un

mers înspăimîntător de lent şi de silenţios. Ea viră brusc, roţile scrîşniră sub cauciucuri şi intră pe poarta spitalului, dispărînd.

Nu era decît un automobil. Doar un automobil. Şi feldgrau.

Ceasul arăta ora 10. Omul oftă, aproape imperceptibil. Desigur, avea în buzunare cu ce să facă faţă pe deplin feluritelor situaţii: cărţi de identitate, carnet de muncă, un pistol automat destul de bine încărcat şi mîna dreaptă întotdeauna pe patul armei.

Actele de identitate erau false. Şi carnetul dealtfel. Dar arma era autentică.

Actele erau obligatorii. Pistolul, însă, nu. Dar se găsea la locul lui şi, deci, poziţia mîinii era foarte firească.

Nici un text categoric nu interzicea formal să ţii mîinile în buzunare.

Problema, gîndea cu amărăciune omul, fără să-şi slăbească atenţia, problema este că...”

Se afla în oraşul său. Era din nou în oraşul său. Nu-l mai recunoştea. Nu se mai simţea la el acasă. Capitala îşi schimbase aspectul.

Nici el nu mai era exact cel care fusese. Doi ani de absenţă. Mai multe luni de activitate clandestină. În fine, zile întregi pîndise prin aceste locuri. Nu se mai regăsea. Dimpotrivă. Ruptură. Ruptură adîncă, teribilă, disperată.

Asta-i situaţia! Iată roadele războiului, ale prăbuşirii şi ale ocupaţiei.

„Duşmanul pîndeşte peste tot. Şi pereţii au urechi.”

Întotdeauna se ivea cîte ceva care să-l oprească să dea frîu liber gîndurilor, sau cel puţin care să-l împiedice s-o facă dintr-odată.

„Problema este ca oraşul, ieri, azi, mîine, acum...”

În esență: chiar dacă avea în buzunarele hainelor cu ce să facă față unor anumite situații, capitala ocupată ascundea, între zidurile ei, multiple mijloace de a-l prinde şi de a-l distruge.

Lupta era inegală.

Dar tocmai lupta asta inegală era de o măreție fără seamăn, şi bine că avea loc.

Nu era cîtuşi de puțin distrat. Dar în permanență exista cîte ceva care să-l țină în starea de a reacționa prompt.

De data asta era un vagon de pe linia 3. Bălăngăneli, zgomot asurzitor de fierărie, hîrjîieli de tinichele. Călători trişti, gălbejiți, strîmbi, fără greutate sau dimensiuni; umbre. Cehii tăceau.

Ținuturile de graniță, din vest, alipite Germaniei — Slovacia proclamată de Hitler „Stat liber"; invadată; asuprită de Gestapo, de S.S., de Wehrmacht; ciopîrțită, dezmembrată şi împilată: republica Cehoslovacă nu mai era decît un „Protectorat".

...Spre pasaj se zăriră două uniforme gri-verzui, feldgrau. De bună seamă, inamicul era peste tot. Tramvaiul se îndepărtă.

Afişele roşii spuneau că a fost instaurată interdicția totală de circulație între orele 21 şi 6. Oricine ar fi părăsit casa în cursul nopții putea fi condamnat la moarte.

Soarele lumina zidurile şi afişele.

Sosise primăvara. Castanii demonstrau însă că primăvara nu înseamnă neapărat şi zile frumoase.

Soarele de mai cădea pe crengile noduroase, înspăimîntătoare şi aplecate ca nişte amenințări.

Era soarele zilei de 25 mai, de la orele 10 şi 4 minute, la Praga.

Căci ceasul arăta acum că mai trecuseră patru minute.

Mercedesul nu se ivise încă la colțul străzii Liben.

„Întîrzie", constată omul.

Pardesiul gri, uzat, încălțămintea neagră scîlciată, gulerul ponosit, fața gălbejită şi o uşoară încovoiere a spatelui, totul făcea ca omul să treacă drept un funcționăraş oarecare.

Ei bine, era o eroare şi încă una mare... Încovoierea spinării era simulată... Omul era ofițer de carieră, căpitan, şi se numea Palka. Paloarea feței nu era decît efectul vizibil al existenței ultrasecrete pe care o ducea de cinci luni. De cinci luni şi trei zile exact. O existență nemaipomenit de secretă, dar şi de agitată.

Efectul vizibil era această paloare, care, în nici un caz nu ar fi avut de ce să fie remarcată: din martie 1939 nenumărați praghezi aveau această înfățişare. Nu era de recomandat nimănui să adopte o ținută prea mîndră. Şi, mai puțin încă, lui Jan Palka.

„Bartos", notă el.

Bartos se „plimba" cu el şi, după hainele ce purta, trecea drept muncitor. Venind din jos, Bartos ajunse la colțul trotuarului, pe partea cealaltă a străzii. Deloc grăbit. Se opri:

„Şi el găseşte, ca mine, că personajul nostru întîrzie şi asta e plictisitor."

Pentru Palka acest cuvînt era încă suficient. Plictisitor. Foarte plictisitor, dar nu era cazul ca pentru atîta lucru să-ți pierzi răbdarea.

Bartos privea spre stînga, spre dreapta. Bartos iscodea absolut tot ce putea fi observat în jur, dar, privindu-l, îți puteai imagina că nu descoperise, acolo, nimic din ce l-ar fi putut interesa.

Eroare. Bartos privea spre Palka, nu-l scăpa din ochi. În realitate pseudolucrătorul avea în permanență privirea ațintită spre falsul funcționăraş de birou.

Dacă era ceva pe lumea asta care-l interesa pe Bartos, aceasta era situația şefului său şi a ceea ce era în jurul lui.

Şi ştia să o facă! Aşa, acolo, nu părea decît un minuscul exemplar de „vierme ceh", un biet păcătos care nu vede de obicei mai departe de vîrful nasului, sau, rareori, de vîrful bocancului.

„Asta este", gîndi Palka.

Se felicită că-şi alesese un asemenea om. Va traversa oare Bartos strada? Făcea minunat pe prostul care se uită de două ori înainte de a face un pas. Dealtfel avea dreptate să procedeze aşa, chiar dacă primejdia de a se rostogoli era ultima care ar fi putut să i se întîmple. Traversă...

— Ce pregăteşte oare? şopti el trecînd pe lîngă căpitan.

„Sperietori pentru noi!"

— Calm, şopti Palka.

Putem oare să spunem că s-au apropiat, că s-au întîlnit, cu bună ştiință? Nici măcar! Bartos îşi continua drumul, urcînd spre faimosul colț. Făcuse vreo cincizeci de paşi, cînd, în fine, masivul Mercedes gri-verzui apăru.

Ora zece şi zece.

*

Fără escortă; fără sirenă; singură; tăcută şi puternică; cu caroseria ei greoaie şi compactă, care era poate blindată şi pe care în orice caz se sfărîmau razele soarelui; cu geamurile sale nu prea rezistente la atingerea glonțului, dar care, totuşi, ar fi putut fi; cu, vrînd-nevrînd, as-

pectul amenințător al unui vehicul de război înzestrat cu arme invizibile, pe care, probabil, le şi poseda; cu motorul capabil să dezvolte multă putere; cu roțile care puteau să țipe, să fluiere, să urle, să zvîrle pietre şi să lovească pe oricine şi să-l zdrobească; cu cele două persoane care se aflau înăuntru, care ocupau locurile din față şi dintre care una, bineînțeles, mînuia volanul; respectînd regulile circulației urbane; într-o accelerație moderată, accentuată imediat după viraj; într-un huruit adecvat; cu un şuierat care nu întrecea măsura; în măreția ei recunoscută ca maşină de mare ştab şi — dacă se poate imagina — în indiferența generală, Mercedesul țîşni, o apucă în linie dreaptă, ocoli strada spitalului Bulovka, continuă, se îndepărtă şi în fine dispăru în forfota pieței.

Un minut şi jumătate. Nu mai mult. Era destul. Erau suficiente chiar şi numai secundele în care automobilul parcurgea distanța de la cotul străzii pînă la intersecție. Această porțiune era aproape ideală, şi, la drept vorbind, nu exista un loc absolut perfect. Dacă ar fi avut de ales fără întîrziere, în mod cert l-ar fi ales pe acesta. Observat, controlat, uşor şi rapid de descris.

Drumul venea dinspre nord, personajul îşi avea reşedința în împrejurimile capitalei. Apoi o lua spre vest, personajul avea birourile la Castel. Virînd în unghi drept.

Asta-i locul. De aşteptat la cotitura străzii. La 10, cel mai devreme. La 10 şi 10, dacă personajul ar fi venit, ca astăzi, cu întîrziere.

În jurul orei zece.

CAPITOLUL II

„În jurul orei 10”, socotea deci căpitanul Palka.

În acțiune. Acțiunea. Evenimentul! Va să zică, începînd de la 10. Asta era ora „oficială” a personajului, la colțul străzii Liben. Observațiile arătau că niciodată înainte de ora 10; dar întotdeauna pînă la 10 şi 10, cum tocmai se întîmplase. În fond, ar putea să fie orice minut între ora 10 şi 11 dintr-o anumită zi — fixată: a opta, a cincisprezecea, a douăzecea... Nu trebuia să te laşi furat într-un fel oarecare de obişnuință sau de altceva, nici chiar de constatări, nici de calcule.

Obiectivul vizat nu era o chestiune obişnuită. Dimpotrivă! Era o ființă cu totul neobişnuită. Un individ „hors serie”. Un personaj unic. Era stăpînul absolut şi putea uşor, pe neaşteptate, să schimbe ceea ce ar fi socotit că trebuia schimbat. Nu deținea el oare întreaga putere? Nu făcea el acest lucru de opt luni de zile? Mai exact de opt luni fără două zile. Septembrie—mai, da, aşa era. În 27. A intrat în funcție, în chip solemn, la Castel, în 27. Sîntem în 25. Peste două zile! La mulți ani! Cu toate urările „viermilor cehi”.

„Seducător”, îşi zise Palka.

Dar nu era el omul care să fie prins în mrejele unei astfel de seducții. Oh! nu. Era mult mai important faptul că trebuia să reuşească. Asta era necesar. În 27, sau într-o altă zi... şi să reuşească dintr-o lovitură, dintr-una singură.

...El era stăpînul absolut, deci ar fi putut schimba totul inclusiv obiceiurile şi programul...

Între 9 şi jumătate şi, să zicem, 10 şi jumătate; s-ar putea să fie aşa. O oră. În limitele astea pare cel mai potrivit.

Căci „ținta” putea tot atît de bine să se arate şi mai înainte. Şi pentru că n-ar fi fost înțelept de a se vedea postat atîta timp la fața locului. Şaizeci de minute. Cel mult. Şi deja cu unele riscuri — sau, mai precis, cu mai multe. După douăzeci de minute de „stand by”[1] ai şansa să fii reperat.

...Reperat, interpelat, interogat, controlat, hăituit, ridicat, chestionat, umilit, torturat. Palatul Pešek, Palatul Pešek sau nu: adio!

Nu era vorba de un anume cartier. Pe străzi, nu erai nicăieri în siguranță. Şi în case, cam la fel. Misiunea, în orice caz, nu putea fi realizată decît afară.

Căpitanul Palka calcula. Şi socotea bine. Ținea seama de toate. În total şaizeci de minute, între 9 şi jumătate şi 10 şi jumătate.

— De ce nouă şi jumătate? se mira Bartos.

Palka a înțeles: niciodată Mercedesul n-a apărut înainte de ora 10. Reieşea din propriile lor observații.

— Împart şansele noastre în două, a răspuns el; n-o să avem prea multe. Ora zece de astăzi e tot o excepție. De la zece la unsprezece? Nu. Rezonabil e între cele două.

— Rezonabil.

Mergeau. Erau departe de locurile la care se gîndeau. Nu mai rămăseseră acolo. Dispăruseră la fel de repede ca Mercedesul ce trecuse. Dar dispăruseră în direcții diferite de cea a maşinii şi fiecare în altă parte.

N-aveau ce căuta la Castel! Şi chiar aşa, au găsit cu cale să se despartă pentru un timp. Apoi s-au reîntîlnit.

Se simțeau oarecum mai în siguranță. Dar liniştiți? Nicidecum! Ajunseră în centrul capitalei pe o cale aleasă cu grijă. Pe unul dintre acele itinerare de şoc, selecționate

---

[1] *Postare.* În engleză în original.

cu multă atenție. Existau, de bună seamă, cîteva de acest fel, descoperite datorită flerului, experienței şi avantajului de a cunoaşte oraşul. Discreție, dar nu exagerat. Aglomerație, dar nu prea multă aglomerație. Nemți, dar nu în coloană, cîte patru. Vizibilitate, dar nu pînă la infinit. Mediul favorabil al clandestinului: acolo unde poți să te fofilezi fără să ai aerul că faci asta, fără să fii remarcat dintr-o privire. Bineînțeles, intervine întotdeauna hazardul. Un drum fără pericole? Nu mai exista nici un drum fără pericole în oraşul ăsta.

Oraşul ăsta era ruginiu. Pe zidurile sumbre, petele de lumină se scurgeau dezolant ca o rugină. Dar afişele! Roşii-sîngerii. Literele lor mari şi negre. Doliu. Amenințări, amenințări, amenințări. Valuri de roşu ca sîngele şi coloane tipărite cu litere țepene... Chiar în mijlocul zilei şi al primăverii, capitala părea moartă, sau în agonie.

Nu mai era primăvară. Cehii tăceau. Fostul teritoriu național: un „protectorat". Şi nişte „protejați", mult prea „protejați" pentru cît ar fi vrut ei. Ei care nu puteau face deocamdată nimic. Care, în tăcere, aşteptau.

„Boemia şi Moravia (Böhmen und Mähren) sînt un teritoriu milenar al Marelui Reich."

Semnat Hitler.

„Acest vierme ceh nu merită altceva decît să fie exterminat sau dus în lagărele de muncă din nordul Siberiei, după ce Uniunea Sovietică va fi zdrobită."

Semnat Reinhard Heydrich. *Reichssicherheitshauptanit, Obergruppenführer S.S., Reichsprolektor in Böhmen und: Mähren.*

— Le lipseşte imaginația...

Semnat Bartos, Ceh şi Rezistent.

— Înțelepciunea, reluă el cu ironie, o poți găsi la capătul celălalt al lumii, dar aici nu! Mă îndoiesc chiar că există astăzi înțelepciune undeva pe pământ.

— A fi neamț, continuă el, înseamnă să fii lipsit de imaginație.

— Hm... mormăi Palka.

Nu mai era nici un drum sigur în acest oraş. Aşadar se pregătea ca în permanență, în orice situație, arma să-i fie la îndemînă. Pistolul era într-un buzunar al pardesiului.

Îşi scosese pardesiul.

Pentru ce? Nu era mai cald decît adineauri, cînd se fofila pe Liben. Nu asta era cauza. Desigur, se încălzise apoi puțin. Dar nici asta nu era explicația. Căldura asta se transforma fulgerător într-un fior glacial, lucru ştiut de toți membrii rețelei.

Căpitanul se întreba dacă mai era vremea de pardesiu, sau nu. Cu alte cuvinte, dacă ar fi atras mai degrabă atenția cu pardesiu, sau fără.

Fără, ar fi fost pentru el mai uşor de acționat. Incontestabil. Putea s-o rupă la fugă, dacă ar fi fost nevoie. Cel puțin, acest avantaj.

Ținea pardesiul împăturit pe brațul drept. Uşor, vîrfurile degetelor atingeau arma.

— Şi atunci?

O secundă căpitanul privi spre tovarăşul său.

— Să admitem că le lipseşte imaginația; ei şi?

Precis, imaginația lui Palka lucra de zor. Îi trebuia un şiretlic tehnic. Neapărat.

— Le lipseşte, repetă Bartos. E incontestabil. Stabilit. Categoric.

Palka avu o idee. Îşi aduse brațele în față, cu pardesiul împăturit, atîrnînd înainte.

Se putea face? Părea posibil de executat, cu un pic de repetiție. Un pardesiu pe brațe. Nici da, nici nu. Lucru cinstit. Nimic bătător la ochi. Cu condiția, fireşte, de a nu aştepta să vină vara!

Bartos nu părea să fi remarcat subtila schimbare în înfățișarea lui Palka. Subtilă, asta era! Bartos vorbea despre o maşină al cărei drum zilnic era cel puțin tot atît de uşor de prevăzut, precum era mersul soarelui. Despre un şofer care nu avea inimă, ci un mecanism de ceasornic în loc. Despre un personaj care călătorea în fiecare dimineață lîngă acest robot şi niciodată pe bancheta din spate. Aceeaşi poziție. Aceeaşi situație. Acelaşi drum. Aceeaşi oră. Aceeaşi viteză. În fiecare zi. Constatări. Constante. Aproape la centimetru. Aproape la minut.

— Aşadar, conchise falsul lucrător, asta se va întîmpla la 10 şi 5. Pariezi? Vei vedea...

Căpitanul vedea, mai degrabă, că era timpul să se despartă.

— Pe curînd, în strada Resslova, îi aminti în şoaptă.

Căpitanul Palka coti spre o străduță, lăsîndu-şi tovarăşul să-şi continue singur drumul.

Strada Resslova. În centrul Capitalei. Nu o stradă cine ştie ce, dar în centrul capitalei: în mijlocul capcanei naziste.

Strada Resslova, o şcoală şi o biserică. Față în față.

Şcoala, nimic. O şcoală.

Dar biserica era totul.

Să vedem. Hramul: „Sfinții Chiril şi Metodiu." Stil: baroc. Religia: ortodoxă.

O bisericuță. Fără piață. Intrare directă. Poarta, solidă, dar niciodată încuiată. Întunericul. Tăcerea. Izul. O biserică. Nava. O galerie ieşind din navă. Corul. Altarul.

Un coridor. Un coridor ducînd spre locuința parohului. Nimic altceva, decît o biserică. Asta-i tot?

A! Un preot...

— Părinte...

— Fiule...

— Sînt „Anthropoid".

— A! „Anthropoid". Un nume puțin obişnuit. Şi eu cunosc nume puțin obişnuite: „Silver".

— „Outdistance".

— „Bioscop".

— „Tin".

— Cerul v-a trimis.

— Vin de la Londra.

— Urmați-mă.

Întunericul, tăcerea, izul.

— Iaroslav mi-a...

—...Da. Vă aşteptam.

Altarul. Sfinția sa, acum mai puțin sfinția sa:

— Vedeți? Acolo, dedesubt? Intrarea principală la criptă. Piatra asta. Perfect mascată. Ar putea s-o caute mult şi bine. Şi chiar dacă ar găsi-o, în zadar ar încerca s-o ridice! De negăsit şi de neclintit. Aveți aici ceva la fel de sigur ca un mormînt.

— Da. Şi...

— Nu vă faceți griji. Am să vă arăt. Altădată se depuneau aici sicriele preoților defuncți. Acum aşa ceva nu se mai face. În ce mă priveşte, n-am coborît acolo decît o singură dată. Şi, după cîte ştiu, nimeni altcineva. Vă mărturisesc, nici n-am mai avut această dorință. Nu e deloc vesel. Pe cuvîntul meu, nu ştiu dacă chiar mort mi-ar place. Rămîne să aleg... Dar vă înțeleg.

— Nu mai este nici un refugiu în oraşul ăsta. În țara asta. Nu mai e de trăit, părinte. Un infern. Iertați-mă...

— Desigur. Aveți dreptate. Ne-au adus infernul. Nu mai este de trăit. De-abia îndrăznim să respirăm... şi sînt îngrozit.

— Nu-i toată lumea aşa, părinte...

— Veniți.

Întunericul, liniştea, izul. O pace de mult uitată.

— Trebuie să vă previn: nici acolo, jos, nu este de trăit. Nu s-a prevăzut aşa ceva. E întuneric. E umezeală. E strîmt, adînc, zidit peste tot, aşadar foarte prost aerisit. Este un loc părăsit. Murdar. Şi gol. Vă veți convinge singur, dealtfel.

— N-am fost paraşutat, părinte, ca să duc o viață de castelan. Nici eu, nici tovarăşii mei.

— Îmi închipui.

O scară. O scară în spirală, fixată între un stîlp şi un perete, ce duce la galeria de deasupra navei. În spatele scării, dedesubt, chiar jos la primele trepte:

— Iată cealaltă ieşire, cea pe care o veți folosi.

Un chepeng. O groapă întunecoasă. O răbufnitură de aer, deloc proaspăt.

— Ca să ieşiți, trebuie să vă luați unele precauții. Capacul chepengului poate să vă izbească, dar cu puțină suplețe...

Într-adevăr. Deloc mare, mai mult o ieşire tocmai potrivită pentru un om de talie obişnuită.

— Există şi o scăriță pe care să coborîți. Rezemată. Iat-o. Nu ştiu în ce stare o fi. Umblați cu grijă. Atenție unde puneți piciorul!

— Voi fi atent. Nu vă faceți griji, părinte.

— Hm!... iertați-mă dacă nu vă însoțesc. Sînt prea voluminos acum, aş rămîne înțepenit prin vreun ungher! Hm!

— V-ați obosit destul. Fiți liniştit.

Peste cîteva clipe:

— E cea mai bună ascunzătoare din oraş.

În nasul nemților!

CAPITOLUL III

Pentru buna doamnă Zelenk, ascunzătoarea cea mai potrivită era uriaşul ei pieptene de baga, ustensila care, încă de pe cînd era tinerică, îi menținea pieptănătura. Ca femeie măritată, acelaşi pieptene. Ca văduvă, mai mult ca oricînd, avea nevoie de el. Şi de la începutul mişcărilor de rezistență, acest pieptene, neapărat.

E adevărat că dacă ceea ce ascundea la un moment dat putea fi considerat, într-un anumit fel, colosal, aceasta nu era cîtuşi de puțin un impediment, nereferindu-se la dimensiune. Nu era vorba, într-adevăr, decît de simple bucăți de hîrtie. Mesaje scrise în grabă, pe care ea le prelua ca din zbor, cu mii de precauții pentru a le preda cît mai repede celui pe care îl găzduia.

Îl găzduia pe Palka.

Să ascunzi la tine pe căpitanul Jan Palka, din Corpul de armată Cehoslovac din Anglia, era ceva cu totul deosebit.

A-l găzdui pe acest om însemna, în definitiv, că îl zărea ceva mai des decît cei care îl solicitau pentru tot felul de motive. În plus, firește, însemna o mulțime de eventualități, unele mai îngrozitoare decît altele.

Doamna Zelenk avea caracter. Avea sînge rece. Avea motivele ei.

Ofițerul nu sosi decît la douăzeci de minute după ce se despărțise de Bartos. Sistematic, prelungea mult tim-

pul necesar şi celei mai nevinovate deplasări. Cînd era vorba de femeia aceasta, era mult mai precaut.

O mamă.

— Am ceva, Jan... spuse ea. Spuse oarecum grăbită, căci ofiţerul abia sosit era în stare să plece iarăşi.

O mare parte din timp Palka şi-o petrecea pe afară. Mai mult chiar decît o cereau „treburile" lui.

Proporţional cu afecţiunea pe care i-o purta gazdei sale. Aşa era situaţia; cea mai bună dovadă a prieteniei, pe care puteai s-o arăţi cuiva, era de a-l întîlni cît mai rar cu putinţă. Numai neavînd încotro şi întotdeauna — numai — pentru „Cauză".

Ofiţerul se încordă.

— De la cine?

Aici, în acest refugiu, în loc să se destindă, să răsufle, Palka se încorda şi mai mult. Aici stătea rigid şi dîrz. Paradoxal? Nu. În stradă, în definitiv, nu-şi expunea direct decît propria sa piele.

— De la Jirek, răspunse ea.

Palka se încordă şi mai mult.

— A venit aici?

Jirek lucra la Castel. Nici mai mult, nici mai puţin. Chiar în mijlocul duşmanilor.

Trebuia. Trebuia ca unii să accepte colaborarea cu nemţii şi să accepte — mai ales — să informeze reţelele Rezistenţei. Acţiunea aceasta, din urmă, era — deocamdată — infinit mai grea, mai plină de riscuri decît prima. De mijloace de convingere nemţii nu duceau lipsă. La drept vorbind, deocamdată ei le posedau şi încă din belşug. Pentru fiecare, o chestiune de inimă, de conştiinţă şi de curaj. Jirek avea toate astea. Era sigur. Era minunat de bine plasat. Se afla la izvorul celor mai valoroase informa-

ții — şi, în consecință, era la originea celor mai răsunătoare acțiuni din ultimele luni.

Desigur, era şi de data asta.

Palka fremăta de teamă cînd ceva îi săgeta inima, amintindu-i de ceea ce în mod concret, pozitiv, punea la punct cu atîta migală. Amintindu-i şi de toate belelele posibile. Mai cu seamă în preajma zilei Z., ziua culegerii roadelor.

— Dar nu, n-a venit chiar Jirek. Nepotul lui...

— A! nepotul, desigur...

Căpitane, unde ți-e capul? N-o lua razna! Fii calm! Palka se destinse puțin, făcînd un efort.

Bun băiat, nepotul lui Jirek! Un tinerel. Un produs al organizației Sokol, condusă de fostul campion internațional de gimnastică, Pehacek; cu alte cuvinte un adevărat atlet atît timp cît Sokolul nu fusese decît o organizație sportivă şi un adevărat patriot după ce aceasta se transformase într-o organizație de mult folos rețelelor Rezistenței. Era un agent de legătură dintre cei mai buni.

— Ca de obicei, conchise doamna Zelenk, ducîndu-şi mîinile la capotul ei miraculos.

Jan Palka o privea oarecum cu duioşie. Vedea la această femeie uneori pe propria sa mamă. Nu pentru că ar fi fost vreo asemănare între ele la înfățişare. Dar toți aceşti ani în care le-a văzut adesea împreună... Copilăria, adolescența. Trecutul...

— N-ar fi trebuit, se hotărî el să o mustreze încet încă o dată, fără speranța de a fi auzit... Trebuie citit şi distrus pe loc. Aşa-i prudent.

— Nu cred — surîse ea cu un aer nevinovat — nu ştiu ce e cu capul meu, mi-e teamă că n-am destulă minte, am, oricum, prea multe lucruri pe cap... şi surîsul îi dispăru. Şi dacă am să uit un amănunt important, unul sin-

gur? Consecința ar fi poate că ați intra cu toții în gura lupului.

— Mă încred în dumneavoastră. Dacă vreodată...

— O percheziție? Asta, nu! Sînt în afară de orice bănuială. Dacă n-ar fi fost aşa, Jan, n-ai fi fost aici. Sînt femeie, o femeie singură şi în vîrstă.

Singură, da. Războiul îi luase totul: soțul, colonel, şi fiul, locotenent[1]. Pentru că ei îşi aflaseră moartea în lupte — fiul la patru zile după tată — în loc să fi trecut prin foc mai tîrziu (ca familia Palka), soția colonelului Zelenk a supraviețuit masacrului şi beneficia acum chiar de o presupusă nevinovăție.

Gestapo-ul hăituia mai ales rudele condamnaților la moarte şi ale celor despre care se ştia că fugiseră în Anglia.

Nevinovată, doamna Zelenk!

Îi întinse hîrtia lui Palka, omul care, din punct de vedere al familiei, n-avea de ce să se mai teamă.

— Sper că nu e vorba de ceva rău...

Căpitanul începu să desfacă biletul, cu aceeaşi răbdare cu care gazda îl împăturise.

— Sigur că nu, îngînă el neatent.

Regretă imediat ce spusese. De îndată ce-şi aruncă ochii pe bilet, o singură privire fusese de ajuns.

Era un avertisment. Şi încă ce avertisment!

Ce lovitură!

— Nu e ceva rău, e catastrofal!

---

[1] Soțul celei care a servit drept model acestui personaj, colonelul Eduard Boček şi fiul său, Emanuel, părăsiseră clandestin „protectoratul", în aprilie 1939 se înrolaseră în armata franceză şi căzuseră în luptele de la Dunkerque (iunie 1940). (N. Postfațator.)

Palka era complet uluit. Faţa sa palidă se îngălbenise şi mai tare, ceea ce părea de neînchipuit.

— Catastrofal! repetă, aruncîndu-şi pardesiul pe umăr. Distruse biletul cu mişcări automate, imprimate de obişnuinţă. Singura distrugere posibilă: aceea a biletului.

Se uită la ceas.

Apoi brusc, aproape brutal:

— Scuzaţi-mă, trebuie să plec. Probabil, mă voi înapoia tîrziu, să nu vă îngrijoraţi.

Tîrziu nu însemna altceva decît cu puţin înainte de ora 21, cînd începeau restricţiile de circulaţie.

*

Strada Resslova. Repede, în strada Resslova. Fiecare minut era preţios. Astăzi 25, mîine 26, poimîine 27. Palka mergea cu paşi grăbiţi. Ţinea iarăşi pardesiul pe braţ. Avea încă o povară pe cap.

Astăzi e prea tîrziu; poimîine, imposibil; rămîne mîine. Obligatoriu, mîine.

Şi-a revenit repede. Din fericire. În această alternativă, era tot ceea ce putea face. Îşi revenise de fapt la doamna Zelenk, între momentul cînd repetase „catastrofal” şi cel în care precizase: „trebuie să plec”. Îşi revenise.

Nu era sigur dacă îşi ceruse scuze, dar era sigur că doamna Zelenk rămăsese îngrozită. Ce greu era totul.

Dar cel mai greu va fi să aduni toate accesoriile care lipsesc. În mai puţin de douăzeci şi patru de ore!

L-ar fi luat la palme pe Hitler. Pe cuvînt! Hitler, care era răspunzător în primul rînd. Care era răspunzător de toate, fireşte, dar acum, în cazul de faţă, cu atît mai mult... O vorbă a acestui mizerabil, şi gata! planurile cele mai îndrăzneţe se prăbuşeau.

Răspunzător: Hitler. Ticălos ai fost, ticălos rămîi.

Palka pătrunse în biserica Sfinții Chirii şi Metodiu. Își mai revenise, dar mai era încă puțin agitat. Fierbea. Împotriva neşansei: turul de forță. Împotriva sorții: lovitura de forță. Împotriva lipsei de timp: instantaneul. Împotriva neprevăzutului: nerăbdarea. Şi împotriva improvizației: geniul.

„Voi fi gata. Trebuie ca cel puțin eu să fiu gata. La nevoie mă voi duce singur. Şi, pe cuvîntul lui Palka, voi reuşi! N-o să-mi scape."

Se şi afla sub scara galeriei, sub chepeng, sub impresia sentimentului special pe care îl încerca ori de cîte ori venea acolo, în groapă, în întuneric, în liniştea şi mirosurile specifice; pe stinghiile scării; un picior, apoi celălalt, cobora încet ca întotdeauna, încet, pe fundul acestei cripte, unde se înfiripau de săptămîni şi luni de zile, sub pămîntul înăbuşit, cele mai înflăcărate visuri, ale patriei.

Părea să fie noaptea eternă. Din boltă, un smoc zgîrcit de lumină cădea aproape vertical. Această lumină calică părea să fie „o trombă de apă clocită într-un ocean verde-albăstrui", după cum se exprimase cineva. Ocean? Minuscul. Părea. Un acvariu. Te simțeai într-un acvariu. Pe pereți se prelingeau picături de apă.

Pămîntul era gol, negru, bătătorit, tare, ca de cremene.

Aerul era acru. Şi era frig.

Singura deschizătură, lîngă boltă, nu era de folosit. La drept vorbind, părea tot atît de îndepărtată ca o stea. Avea zăbrele şi dădea într-o străduță paralelă cu strada Resslova. Treceau şi tramvaie pe străduța asta supraaglomerată. Vacarmul vagoanelor hodorogite permitea, în timpul întîlnirilor, satisfacerea unor mici capricii: o țigară,

un cuvînt spus mai tărişor. Totuşi o mare atenţie se impunea, fără discuţie. Nici foc, nici zgomote.

Nimeni altcineva. Căpitanul Palka era singur. Normal. Ceilalţi urmau să sosească mai tîrziu. La ora ştiută. Veneau la ora ştiută, unul cîte unul. Nu erau la curent cu ştirea primită de la Jirek. Păcat.

Ofiţerul se grăbise să vină aici, cu un scop precis. Trebuia să cîştige timp şi mai ales să-şi risipească neliniştea trecînd de îndată, la acţiune. Ca să pui la punct tehnica necesară pentru doborîrea ţintei nr. 1, ca importanţă (în cod. nr. 8), însemna să treci de îndată la acţiune. Executarea, transpunerea în fapt, în primul rînd, a păcătoaselor obsesii.

Să dea greş? Pentru nimic în lume!

Executarea. Scoase pistolul din buzunarul pardesiului şi-l fixă sub curea. Îşi puse haina. Din trei paşi ajunse la firidele săpate într-unul din pereţii longitudinali. Şase găuri adînci. Fuseseră oare altădată aici sicrie? Dacă da, acum nu mai rămăsese nici urmă. Acum erau aici lăzi cu muniţii, traiste cu grenade, pachete cu materiale explozive, arme unse meticulos şi înfăşurate în pînză impermeabilă. Unele arme erau demontate, altele, nu. *„Bren-ul M K III”* şi *„Sten gun”*-ul. Nimic ortodox pentru ungherele astea, nimic catolic, sau grec sau roman. Totul era mai degrabă greco-roman: ca lupta. Şi efectiv, totul era pentru luptă. Cea mai grozavă panoplie a luptătorului din umbră. Întunericul nu lipsea. Palka nu părea deloc stingherit de condiţiile aspre ale bîrlogului. Se obişnuise de multă vreme cu lipsa de confort, cu asprimea şi austeritatea.

Să vedem *Sten*-urile... Un Sten face toate paralele. Cu un Sten poţi face tot ce vrei.

„Să vedem”, era un simplu mod de a gîndi. În firide bezna era cumplită. Orbecăind, atinse cu degetele puşca

mitralieră. O apucă. O scoase. Reveni în mijlocul criptei. Se lăsă în genunchi şi puse arma jos. Încordîndu-se, respirînd adînc şi, ridicînd puţin capul, încercă să-şi dezmorţească degetele şi să-şi usuce palmele, izbindu-le zgomotos de pulpele pantalonilor.

Trăsnet. Bubuituri de tunete. Un tramvai circula pe stradă, acolo sus. Un infern pe roate, îngrozitor, de nedescris. Vacarmul acesta zguduia pămîntul, cutremura pereţii vechi şi igrasioşi, reuşind, se pare, să scoale morţii. Impresionant. Dar Palka îşi spuse că trăsnetul ăsta nu era mai nimic pe lîngă cel pe care îl va isca el singur. Şi se apucă de treabă. Asta însemna — mai întîi de toate — să demonteze Sten-ul şi apoi să-l remonteze: pe nevăzute, din memorie, ca la instrucţie.

Palka repetă de cinci ori exerciţiul, din ce în ce mai repede. Satisfăcut, îşi spuse că treaba mergea bine. Prima etapă. Dar apoi! Altă socoteală!

Căpitanul întinse pardesiul cu căptuşeala în jos. Pipăi stofa şi vîrî mîna, dibuind buzunarul drept. Demontă apoi, încă o dată, Sten-ul şi introduse, pe rînd, în buzunar, diferitele piese. Arcul, opritorul, nici o problemă. Dar blocul de culasă era bloc, patul făcea ditamai cocoaşa şi ţeava era prea lungă.

Palka strînse pardesiul, meticulos (şi era!), trecu braţul drept pe dedesubt, calculă împăturirea, se ridică cercetînd cu atenţie, rămase aşa o clipă, nemişcat, drept, cu pardesiul pe braţ, ca şi cînd ar aştepta ceva, sau pe cineva.

Nu aştepta pe nimeni. Nu aştepta decît rezultatul edificator. Nu stătea complet nemişcat. Mîinile îi erau ocupate. Degetele, printre cutele stofei, lucrau pe dibuite. Imperceptibil, braţul stîng a fost adus lîngă cel drept şi, pe nesimţite, pardesiul ajunsese deasupra mîinilor. Piesele

erau recunoscute, una cîte una, părăseau buzunarul, se îmbinau pe tăcute şi, pe ascuns, puşca mitralieră îşi relua forma.

Căpitanul se străduia să lucreze supunîndu-se unor imperative pe care el însuşi şi le stabilise şi despre a căror importanţă şi precizie ştia doar el. Fără greşeală. Fără oprire. Fără multă grabă. Fără încetineală. Fără disperare. Nu orbeşte. Fără optimism exagerat. Fără agitaţie. Fără mişcări necontrolate. Ori aşa, ori eşecul. Aici, acum, nu era încă mare lucru, numai o simplă, pregătire.

...Dar mîine, mîine „în jurul orei 10" trebuia să execute acelaşi număr în public, în stradă, în plină zi! În mod obligatoriu, trebuie să aibă înfăţişarea unui ins oarecare cu un pardesiu spînzurat pe braţ. Nimic altceva. Să montezi mai întîi arma, s-o înveleşti în haine şi în felul ăsta să traversezi jumătate de oraş? Nu. Deloc. Un risc mult prea mare. Înfăşurat sau nu, odată pus în funcţiune, *Sten*-ul va arăta tot ceea ce poate. Un pistol nefiind satisfăcător şi nici arma potrivită, înseamnă că...

Terminînd exerciţiul său de înaltă îndemînare, Palka trase brusc braţul stîng, şi pardesiul căzu. Sten-ul era gata, încărcat, armat. Foc! Era atît de simplu... Nu, deloc, n-ar putea fi atît de simplu. Motivele, ce nu permiteau montarea prealabilă, interziceau, de asemenea, ca operaţia să fie făcută la faţa locului cu mult timp înainte de apariţia obiectivului.

„Socoteală a dracului", îşi zicea el, cînd pentru a treia oară termina de montat „the gun"[1].

Era sleit, oarecum sufocat. Spusese vreo fără-de-lege? Privi în jur. Locul era de nepătruns. Era o lipsă de aer care îţi tăia respiraţia. Tăcere... Mister... Ofiţerul avu im-

[1] *Pistolul.* În engleză în original.

presia că misterul ăsta îl privea cu ochii abisului şi ai eternității. Îi era cald, transpirase şi sudoarea îi îngheța pe spinare.

Nu blestemase, nu spusese nici o fără-de-lege, calculase. Dumnezeule, e tîrziu! Se uită la ceas, aproape îngrozit. Chiar aşa era. Timpul zburase. Din boltă licărea lumină de la un apus păcătos. Aici era un apus nedefinit şi mai rău încă: cel care...

Palka se grăbi. Vîrî Sten-ul în firidă. Scrise în grabă cîteva cuvinte pe o bucățică de hîrtie şi puse biletul la locul obişnuit, cunoscut de toți. Îşi luă din nou pardesiul, îl scutură, dar se hotărî apoi să-l lase. Ajunse la scară, se urcă, ridică chepengul şi ieşi din adîncurile întunecate ale criptei.

Nu trebuia — pentru nimic în lume — să-l piardă pe Jirek!

CAPITOLUL IV

Era mic de statură, slăbuț şi făcea impresia unei naturi firave, poate chiar a unei şubrede sănătăți. Avea pălărie, pardesiu, mănuşi, ochelari, fular, şi ambiția necesară de a mînui pompa cu care umfla cauciucul din față a bicicletei.

Avea aerul unui bătrîn profesor resemnat.

Cît despre aer... ei bine, acesta nu prea accepta să rămînă multă vreme în camera destinată lui, unde îl trimiteau, de bine de rău, anemicele pompări ale „bătrînului profesor".

Se vedea că profesorul era de bună seamă preocupat de acest exercițiu posomorît şi lung şi greu şi care, pe

deasupra, nu dădea nici rezultate. Roata stătea pe jantă, sau aproape.

Bicicleta era rezemată de un zid, un zid orb, de depozit, loc în care singura stridență erau afişele roşii. O servietă ponosită zăcea pe jos. O agrafă din metal lucios strîngea pe glezna dreaptă pantalonul bătrînului ciclist.

Locul era minunat. Palka se apropie.

— O mînă de ajutor?

Jirek se întoarse ca şi cum nu l-ar fi văzut venind, dar ca şi cum n-ar fi aşteptat decît asta...

— Ei bine, este...

Nici o îndoială: vorbea foarte bine tremurîndu-şi vocea, prefăcut.

În cîteva clipe pompa se goli de aer şi roata se dezumflă de tot.

Jirek vorbea foarte bine germana, rusa, franceza şi engleza, în afară de, se înțelege, limba sa maternă. Era într-adevăr profesor; Palka nu ştia precis de ce. De teatru, poate?

Funcțiile lui Jirek la Castel erau şi mai obscure: al doisprezecelea impiegat civil (rechiziționat de autoritățile naziste) al unui oarecare subşef adjunct de serviciu... Nici chiar Jirek nu prea ştia ce-i cu el. Fusese prea bătrîn ca să „facă Franța şi Anglia". Fusese înhățat. Fusese înfundat. Dar de cîtva timp era mult mai puțin necăjit. Putea să fie util. „Fiecare se bate după posibilitățile lui", admitea el.

Jirek culegea informațiile care se „rătăceau" pe ici, pe colo.

Şi căpitanul Jan Palka, din Corpul Armatei Cehoslovace aflate în Anglia, în misiune, pe cît de specială, pe atît de permanentă la Praga, în plină legătură cu informatorul său de şoc, luă pompa din mîna acestuia şi controlă cu

atenție capetele racordului, înşurubate la valvă şi la cilindrul pompei. Se apucă apoi, cu curaj, să manevreze pompa, sub privirea plină de admirație a profesorului. Se opri, apoi, brusc.

— Camera este într-adevăr înțepată.

— Nu e imposibil!

Inocentul Jirek!...

— Aveți ce vă trebuie pentru reparație?

— Da. Cred că da... în geanta din spatele şeii. Dar vedeți... E cam greu. Nu îndrăznesc. E tare neplăcut, căci mă duceam la lucru şi...

— Nu vă ocupați cu repararea camerelor de bicicletă? Hm. Nu sîntem prea talentați pentru asta, nu-i aşa? Dar nu vă faceți griji, maestre!... Asta se aranjează cît ai zice peşte...

— Sînteți prea amabil. Nu ştiu...

Din cînd în cînd se ivea cîte un trecător.

Cu un gest larg, Palka întoarse bicicleta, o propti de zid şi începu să deşurubeze fluturii ce fixau roata, de-o parte şi de alta a furcii.

— Deci?

— Se confirmă. A fost într-adevăr convocat la Cartierul general al lui Hitler. Vă murdăriți... Mă simt jenat...

— Vaaai de mine... n-aveți de ce, nu face nimic...

Unii trecători le aruncau cîte o privire, alții îşi vedeau, grăbiți, de drum. Unii treceau foarte aproape de ei. Jirek îşi ridicase servieta. Palka lucra de zor la demontarea anvelopei.

— Oamenii se ajută între ei, ce dracu... Şi se ştie cît lipseşte? Trebuia să fie trimis în Franța să lichideze Rezistența de acolo, nu? Poți oare să ştii dacă pentru asta? A! Uite, uite!

„Tata, săracul, spunea că trebuie să ştii să faci de toate. Orice îţi poate fi de folos. Demontez o roată de bicicletă şi aflu secrete de stat. Paraşutişti, la bicicletele voastre!" Căpitanul scoase camera cu o dexteritate demnă de invidiat.

— Nu, şopti Jirek. Nu se ştie... Nici dacă trebuie să vină, nici, dacă da, la ce dată.

— Păcat!

— Da. Eu personal cred că individul se va înapoia. Desigur, este o impresie cu totul personală, care nu se bazează pe ceva concret. Mă bizui pe ideea că şi aici chiar acum... Ne-ar trebui apă, un vas cu apă, o găleată.

Firavul Jirek, descumpănit, privea atent, în toate direcţiile. Căuta să se asigure mai ales de reala şi definitiva dispariţie a unui automobil, în care se lăfăiau trei indivizi bine înţoliţi în mantale lucioase şi care, prin dreptul lor, încetinise simţitor viteza.

— Cred că au început să-şi spună că şi aici ar fi de lichidat o serioasă Rezistenţă, reluă imediat, înfiorat de gîndul absurd că Palka ar fi purtat în mîini o coroană mortuară.

— Hm! făcu celălalt.

Nu avea în mîini decît camera de cauciuc a bicicletei, căreia căuta, atent, să-i dibuie înţepătura. Pompa încet şi asculta.

—...Nu-i nevoie să-l cauţi în Franţa, pentru că, cel puţin pentru scurt timp, ar trebui să revină aici. Un maestru îmblînzitor ca el! Presupuneri...

— Presupuneri. Vorbeaţi de apă... Nu-i nevoie. Aveţi aici o gaură mai mare decît găleata. Niţel şmirghel există? Daţi-mi-l vă rog!

— Aha! aţi găsit?... Un cui, fără îndoială... Şmirghelul...

Palka nu-şi lua ochii de pe punctul care marca înțepătura. Punea deasupra un pic de salivă şi de îndată se forma o băşicuță. Se gîndea că Jirek nu-i spusese o iotă mai mult decît cuprindea biletul primit prin doamna Zelenk şi — în consecință — avusese absolută dreptate să se decidă pe loc. Singura certitudine: individul pe care avea misiunea să-l lichideze urma să părăsească capitala a doua zi.

Cînd Jirek îi întinse şmirghelul, Palka îi aminti, ca o concluzie:

— Nu ne putem permite să mergem altfel, decît la sigur. Aşadar, am stabilit pentru singura zi posibilă.

— Aşa mi-am închipuit, de cum am aflat...

— Mulțumesc. Fără asta ar fi existat riscul ca vulturaşul nostru să zboare pentru totdeauna.

— Şi... o să meargă? Cum să zic: sînteți gata?

— Gata?

Palka terminase de curățat cauciucul.

— Pe cinstea mea, gata. Pot să spun că sîntem gata în permanență. Sufletește. Concret, însă, recunosc că e un pic mai greu. Va trebui să ne străduim.

Petec. Porcăriile astea de petece se lipesc pe orice, numai pe ce vrei, nu.

— Cu numai douăzeci şi patru de ore mai tîrziu.

...Ar trebui să ai mîini de moaşă!... Asta se scoate.

„...Stabilit... iar... avion militar Luftwaffe, la ora 11..."

...Se scoate pojghița de deasupra petecului. Observați numai şmecheria... dar vă rog să nu-mi furați secretul.

— Or, ca să ajungă la aerodrom, este obligat să urmeze aproape în întregime, acelaşi itinerar pe care îl foloseşte de obicei, cînd se duce la Castel.

— Cum? Vreți să-mi mai spuneți o dată, țipă, pur şi simplu, Palka.

— Spuneam că am aflat ceva în plus, repetă binevoitor Jirek, că plecarea individului este fixată pentru poimîine la ora 11, la bordul unui aparat Luftwaffe, că, pe cea mai mare porțiune, traseul spre aerodrom este acelaşi cu cel care duce la Castel, şi că, în consecință, trecerea la fapte s-ar aranja mai bine. Depinde de dumneavoastră...

— E sigur?

— Absolut sigur: ora 11 dimineața, poimîine, aerodrom. Dar trebuie să vedeți.

Căpitanul vedea că Mercedesul va apărea ca de obicei la cotitura străzii Liben, la aceeaşi oră ca în toate zilele.

„Ține", îşi spuse el trăgînd de petec în toate direcțiile.

*

„Nu ține!"

Căpitanul se lăsa aşteptat. Se făcuse tîrziu. Ora limită: o jumătate de oră înainte de începutul restricției. Şi ora limită venea al dracului de repede. Mai iute şi mai inevitabil decît Jan Palka. Ce punea la cale? Sau ce i se întîmplase? Şi dacă nu venea?

Teama se înfiripase. Neliniştea aceasta, în adîncul criptei, era suprema neliniște.

— Nu, nu ține! repetă cu convingere Emil Bartos. De ce mîine? De ce dintr-o dată graba asta? Nu văd ce-ar fi putut să se întîmple... Nu. Să ne amintim că eu l-am văzut ultimul, doar acum cîteva ore. Vă pot garanta că n-a fost vorba de mîine. Dealtfel nici de vreo altă zi, precizată. A fost vorba numai de oră şi eu am opinat pentru 10 şi 5. Şi acolo, sus mi-a spus: „Pe curînd în strada Resslova". Vedeți?

Erau acolo toți, așa cum se stabilise. Emil Bartos, Josef Gabik, Adolf Svary, Vladimir Skacek, Josef Zmenk şi Jaroslav Karel.

Aceştia, şi încă vreo cîțiva (mai precis: locotenentul Hruzy, plasat la Pardubice, şi radistul Tucek, fofilat în satele din regiune cu emițătorul-receptorul său tot atît de clandestin ca şi el, indicativul „Libuse") aceştia, şi încă vreo cîțiva, formau totalitatea trupelor cehe „Libere" şi „de eliberare", constituite în Anglia, alese de colonelul František Moravec, personal, salutate la plecare de însuşi preşedintele Beneş (în carne şi oase, în exil precum ceilalți), îmbarcați în mici grupuri (hei!) pe „Halifaxuri" răpciugoase şi — în fine — paraşutați în Cehoslovacia ocupată. Paraşutați între 28 decembrie anul trecut şi 28 martie anul în curs.

Cu totul, doisprezece oameni, socotindu-l bineînțeles şi pe şef, adică pe căpitanul Palka, pe Tucek radistul, pe locotenentul Hruzy şi mica sa grupă din Pardubice. Sarcina lor era să facă propagandă. Să adune informații. Să-i atragă de partea lor pe patrioți, pe cei hotărîți, dar şi pe cei nu prea hotărîți. Misiunea lor era să întrețină în permanență vie flacăra revoltei, strălucind prin fapte. Să încălzească şi să învioreze patria. Să sfătuiască, să instruiască, să coordoneze şi să controleze. Să lichideze, să saboteze. Şi, cu toate riscurile asumate, nu trebuiau să se lase nici prinşi, nici omorîți.

Doisprezece paraşutişti...

Ei bine, ei izbutiseră. Făcuseră toate astea şi le făceau încă şi vor continua să le facă, se pregăteau să le facă mai bine: de o mie de ori mai bine.

Încă erau doisprezece...

Legătura Praga-Pardubice funcționa bine.

„Libuse" comunica regulat cu Londra.

Londra transmisese unda verde, cale liberă: „16—18— 1—7—21—5=8”.

Unda verde! Un adevărat joc de artificii. Buchetul. Semnalul unui măreț nou început? Sau, poate, semnalul unui sfîrşit?

Este foarte adevărat că erau ajutați. Din fericire. U.V.O.D.: Comitetul Central al Rezistenței interne; foşti ofițeri; membri ai partidului comunist; sportivi din Sokol. Şi apoi, pur şi simplu, particulari, infirmiere, văduve, oameni de toate categoriile; doamna Zelenk, Jirek, nepotul; şi chiar jandarmi; fără să-i omitem pe „Sfinții Chiril şi Metodiu”.

Grupul din capitală era, în acelaşi timp, şi nucleul şi echipa de şoc: Palka, Bartos, Gabik, Svary, Skacek, Zmenk şi Karel. Şapte inşi. Paraşutiştii din Praga. Erau foarte multe de făcut în capitală. Şi chiar dacă la Praga ocupantul era stăpîn şi puternic, întîlnea aici, mai mult decît oriunde, dîrzenia maselor şi neplăcerile încordării.

Bartos şi căpitanul erau cei mai vechi aici, primii paraşutişti. Gabik era slovac. Skacek, un tînăr dintr-o strălucită familie, punea la fiert afişele în care se spunea că trotuarele capitalei aparțin, cu prioritate, nemților, cehii trebuind să coboare dacă se vedeau venind uniformele verzi; nimic surprinzător, aşadar, dacă Skacek avea la activ cele mai multe execuții: şaptesprezece, dintre care doisprezece ofițeri; toate cu automatul. La Svary ceva aparte era prenumele — Adolf — de care nu mai voia să audă vorbindu-se.

Karel avea o mamă pe care o vedea rar. Nu se ascundea la ea, dar se ducea s-o vadă. Locuia într-o localitate învecinată. Biata femeie îşi făcea multe griji cu privire la soarta fiului ei, şi Karel nu era nici el mai liniştit,

gîndindu-se la starea maică-si. Sănătatea, sănătatea şi toate celelalte motive de neliniște şi teamă.

Zmenk era cel mai blînd, am putea spune, dintre toți oamenii de pe pămînt.

Ca să ajungă pînă aici, cei doisprezece au urmat şi calea îndemnului lor sufletesc şi, începînd din martie 1939, una sau alta dintre rutele clasice: trecerea clandestină a unei frontiere, Polonia, Ungaria, Balcanii, Orientul-Mijlociu, Egiptul, Franța, Legiunea străină, Africa de Nord, Agde (formație a Corpului cehoslovac), campania din Franța, armistițiul franco-german, Anglia.

Străbătînd acele căi, într-adevăr, ajungeai mai degrabă în Anglia, decît la Roma sau la Meca.

CAPITOLUL V

...Şi cu toate astea, la capătul unui drum atît de lung se afla biserica asta cu hramul Sfinților Chiril şi Metodiu. Era cripta asta.

Ca să ajungă aici, fiecare, pornind din bîrlogul său, a bătut drumuri întortocheate şi chinuitoare. Căile lor se întîlneau rar înainte de chepengul secret. Numai acolo, grupul se regăsea în întregime.

Au găsit acolo neliniştea pentru că Palka nu numai că, nu venise, dar nici nu mai apărea.

Nu, era absolut de neprevăzut aşa ceva, dar, în fine, cît se poate de neaşteptat. De obicei, căpitanul sosea acolo primul. Al doilea venea Bartos, iar Jaroslav Karel, întotdeauna ultimul. Ceilalți patru nu soseau într-o ordine riguroasă. Devenise o tradiție.

Karel nu greşise. Nici Bartos, care pusese, primul mîna pe bilet. În fond, nici Palka cel care înainte de a ple-

ca lăsase acest bilet, cum lăsase şi pardesiul. Pardesiul, dar nu şi puşcociul.

Uimitor. Uimitor, cuvîntul căpitanului. El spunea... Trebuie să fii pe fază, să ştii totul despre situaţie şi despre oameni.

În primul rînd, se spunea, în acest bilet, că Palka era obligat să se ducă la un C.U. cu privire la „8".

Al doilea, tot cu privire la „8", intervenise o schimbare.

Al treilea, să încerce să-şi procure o bicicletă, o servietă, două berete, o oglinjoară — totul absolut inofensiv.

În al patrulea rînd, să aştepte, eventual pînă la orele 20 şi 30, şi apoi să plece.

Al cincilea, întîlnire generală a doua zi dimineaţa, la ora 7, cu materialul.

Al şaselea, misiune B 3 DF şi misiune K oglindă.

În fine: „Robert".

Totul e în regulă.

...Da. Fără exagerare. Da. Dar Palka dădea de înţeles că nu va mai fi posibil să revină azi, din cauza interdicţiei de circulaţie în oraş (fără ca totuşi să excludă faptul că ar fi putut ajunge aici cu mult înainte) şi mesajul său nu spunea în ce timp venise în criptă, nici cît timp a stat, nici ce făcuse, nici cum apăruse acest secret, sosit atît de neaşteptat.

De fapt, această întrunire fusese fixată din ajun, pentru orele 14 şi 30. Şi către orele 11, căpitanul o confirmase, cel puţin lui Emil Bartos. Ce putuse să se întîmple de atunci?

Orele 14 şi 26 minute, sosirea lui Bartos în criptă. Nimeni. „Ia te uită, Jan nu e aici!" Pardesiul, da. Nu şi pistolul, însă. „Plecase din nou? Ciudat. Atunci ar fi lăsat

un cuvînt în cutie." Exact: mai mult decît un cuvînt. „Ce-i cu povestea asta?"

Orele 14 şi 28, apariția lui Svary.

— Salutare, Emil. Ce... Palka nu-i aici?

— Nu. A trebuit să plece, dar nici eu nu l-am văzut. Nu mai înțeleg nimic. A lăsat biletul ăsta. Citeşte-l.

Svary spuse:

— S-ar zice că e pentru mîine!

Orele 14 şi 29. Soseşte Vladimir Skacek (fără să fi avut la activ altă execuție):

— Salut compania! Ia te uită, căpitanul a întîrziat?

— Citeşte aici...

Skacek comentează:

— Hmmmm...

Orele 14 şi 30. E rîndul lui Gabik:

— Slovacia vă salută. Dar Palka?

— Să ne spună şi Slovacia ce crede: citeşte.

Părerea lui Gabik:

— Dacă stăm aici în catacombă pînă aproape de ora cînd începe restricția, o să ne distrăm al dracului, dibuind socotelile astea!

Orele 14 şi 31, sosirea amabilului Zmenk:

— Ce bine îmi pare că vă văd! Închipuiți-vă că... Dar... căpitanul?

— Uite-aici, Josef, citeşte...

Bunul tovarăş Zmenk răsuflă uşurat!

— Ah! Prefer asta. De-ați şti cît sînge rău mi-am făcut! M-a agățat o patrulă!...

— Arestat?

— M-a luat la întrebări, dacă vreți mai bine aşa. Pe strada Valcik. Cinci friți tîmpiți, în cap cu un *Feldwebel*, umflat ca dracu!... „Halt! actele!"

— Şi tu?

— Eu... nimic. Nici n-am avut timp. Practic, în aceeaşi clipă a răcnit unul: *Raus!*... şi credeţi-mă că am şi şters-o.

Cîteva minute lungi şi, în fine, apare şi Jaroslav Karel, la 14 şi 39 plus cîteva secunde şi cîteva zecimi.

— Palka n-a sosit?

Era vizibil contrariat, căpcăunul, constatînd că nu-i el ultimul! Incorigibil.

— Citeşte bileţelul, bobocule, şi-ai să te linişteşti.

Eternul întîrziat nu se linişti:

— Eu, cu oglinda? Dar ce-o vrea să fac eu cu o oglindă?

Skacek:

— Ca să te oglindeşti, frumosule!

Bartos:

— Facem schimb? *B* este pistolul meu şi *3 DF*, trei grenade defensive franţuzeşti? După părerea ta, ce se poate face cu trei grenade defensive franţuzeşti?

Karel nu suflă o vorbă.

Iosif Gabik:

— Pînă la 5 nimic, nu facem nimic, dar pe urmă, oho! Totul e să ştii să socoteşti.

Bartos:

— Exact.

Şi Svary:

— Ne ordonă să aşteptăm. Deci să aşteptăm.

*

— Raus? se miră Gabik, amintindu-şi brusc de păţania lui Zmenk. Cum naiba, brutele alea cinci din strada Valcik au răcnit „Raus” după ce te arestaseră?

— Foarte logic, remarcă Skacek, ăştia ţipă mereu aceleaşi chestii. Singura metodă de a le vîrî în cap cîte ceva niţei mai altfel, este să-i ucizi!

— Exact, aprobă Bartos; imaginaţia lor...

Bartos pritocea grenade cadrilate, scoase dintr-o traistă ce-şi avea locul, de drept, în firidă.

— M-a salvat o fetişcană, preciză Zmenk surîzînd (ceea ce explica veselia care îl cuprinsese după întîmplare!), o trecătoare foarte nostimă şi apărută tocmai la ţanc. Cum au zărit-o, friţii n-au mai ştiut de altceva şi n-au mai avut timp decît să ţipe la mine şi să mă facă să simt în spinare un tăricel pat de puşcă. „Raus!"

— Cinci... bestii... umflaţii dracului... tocmai buni pentru găurile astea de aici.

Cel care făcea astfel de socoteli era Skacek.

— Nu e cazul acum, arată Svary, e mai bine aşa.

Svary avea în mînă bileţelul lui Palka. Karel îl citise ultimul, dar de cum îl terminase îl şi trecuse altcuiva, ca şi cum n-ar fi vrut să-şi asume vreo răspundere... Biletul ar fi trebuit distrus, dar Svary nu prea se arăta grăbit. Din cînd în cînd mai arunca ochii pe rîndurile scrise mărunt.

— Îl păstrezi? se îngrijoră vizibil Karel.

Primele lui cuvinte după propunerea lui Bartos. Nu tocmai ce-ar fi trebuit. Svary nu-i răspunse. Gabik îl privi pătrunzător: necesar avînd în vedere întunecimea. Bartos, ezitînd mai întîi s-o facă, se hotărî totuşi să nu spună decît ceea ce avusese mai înainte de gînd:

— Şi ar fi şi aşa mai bine pentru noi, dacă, de aici încolo, toţi nespălaţii ăştia nu s-ar mai ocupa decît de fetişcane frumuşele.

Gabik:

— Uşurel, Emil, sînt şi dintre ele multe care ne sînt de folos.

Zmenk, aprobînd:

— Hilena, puştoaica, de exemplu.

Era vorba de o infirmieră de Cruce Roşie.

— Am zis „frumuşele", precizează Bartos. Hilena e simpatică, dar...

Dar Karel urmărea o idee, sau era urmărit de o idee. Era clar că toate discuțiile neimportante îl agasau. Privea spre mica scară de lemn ce ducea sub altar, înfundîndu-se de fapt sub lespede. Privea spre scară. Privea, către răsuflătoarea zăbrelită, bolta, pentru a cărei urnire într-un sens sau altul ți-ar fi trebuit o putere formidabilă, şi mai întîi pe aceea de a te preface în ceva mai mic decît o ființă omenească.

În cele din urmă, privi spre Svary, aducînd din nou în discuție, insistent, biletul lăsat de Palka:

— Cel puțin, este de la el? E scrisul lui?

Întrebările acestea avură ecou: Bartos, cu răsuflarea tăiată, nu putu să termine de spus ce gîndea despre Hilena, în afară de ceea ce spusese deja. Se prefăcu că smulge cuiul unei grenade, pe care o apucă, apoi, strîns între picioare.

— Doamne! murmură Skacek.

Gabik privi din nou, pătrunzător, urmat acum şi de Svary care se adresă chiar aspru lui Karel:

— Glumeşti?

Karel nu glumea: dealtfel nici nu-şi putea permite aşa ceva; mersese un pic cam prea departe, dar nu-i rămînea decît să continue:

— Eu m-am gîndit mereu că aici ar trebui o pază permanentă.

— Să vedem, Jaroslav..., interveni cu blîndețe Zmenk.

— Dumnezeule!

Bartos aproape că sărise în aer.

— Ziua în care va trebui să punem gardă aici...

Dar se opri brusc. Şi, ca să arate că nu era de dorit să se meargă mai departe pe această cale, continuă, schimbînd tonul:

— Spuneam că Hilena, puştoaica, este foarte simpatică, ne ajută, dar, fie vorba între noi, cît priveşte restul... Tot ce riscă dacă întîlneşte căşti cu ţugui, este ca respectivii să-i ordone să circule.

Zmenk, mereu în sprijinul aproapelui:

— Şi totuşi nu e urîtă!

— Poate că nu e fată urîtă, zise Skacek, dar sigur este dintre cele cu care faci mai de grabă Rezistență, decît copii...

Îl aşteptau pe Palka.

*

Încă îl mai aşteptau pe Palka.

— O servietă. Ce fel? O trusă de toaletă?

— Sigur că da, pentru toaleta mortului!

— Cred că am să pot găsi o servietă.

— Şi eu o oglindă. Sigur că da. Nici o problemă.

— Atenție, trebuie să te vezi în ea din cap pînă în picioare. Jaroslav va fi încîntat să se plimbe cu aşa ceva. Ce zici Jaros?

— Nu mai faceți bancuri! Contam să-mi văd mama. E groaznic, aş vrea să vină căpitanul. Mama nu-i bine deloc...

— Cred că trebuie să aştepți şi să-i expui cazul lui Palka.

— Chestia este că vreau s-o văd şi trebuie să fac asta neapărat înainte de... Înţelegeţi? După aia vor încercui, ştrangulînd chiar oraşul şi nu va mai exista nici un mijloc de trecere.

— Aşa...

— Şi dacă e pentru mîine şi dacă Palka nu se arată...

Tot îl mai aşteptau. Nu-l aşteptau decît pe el. Îl aşteptau de mult, dar sperau din ce în ce mai puţin. Îngrijorarea cîştiga teren. Dar ei se apărau.

— Dar beretele... berete verzi?

— Ce întrebare! Firește. În mare ținută și cu decorațiile de rigoare, atîrnate.

— Ce vă uitaţi aşa la mine? Nu-i vina mea că am o mamă. Nu?

— Dar nu te priveşte nimeni într-adins, Karel. Nu-ți face griji, totul se aranjează. Sigur, nu-i nici o vină că ai o mamă!

— Bicicleta... bicicleta e o altă chestie. Cineva are...

— La nevoie şterpelim una...

— Nu zău! Şi dacă este înregistrată şi eşti nevoit s-o abandonezi pe acolo, proprietarul ei va fi desigur împuşcat.

— Emil!

— Prezent!

— Ce tot suceşti grenadele alea?

— Mă antrenez. Îmi fac mîna, cum s-ar zice...

— Ar fi spus „nu mai vin", O.K. aşa ar fi mers; sau „vin mai tîrziu" şi aşa ar fi mers. Dar aşa... Imposibil să ştii dacă din motiv că are altceva de făcut sau pentru că a schimbat-o. E o porcărie.

— Felicitări pentru judecată!

— Aşa da. E cazul poate să-ți tragi un glonte în scăfîrlie?

—...Număr pătrățelele, număr toate micile şi frumoasele țăndări pe care poate să le facă. Am să amorsez una, ca să-mi dau seama pînă la cîte pot să număr mai înainte de-a face bum!

—...Şi eu susțin că-i pentru mîine. Se potriveşte.

— Nu, nu se potriveşte. De ce mîine? Nu văd deloc ce-ar fi putut să-l facă pe Palka să ia o astfel de hotărîre. Repet că la ora 11 nu se punea problema în care zi anume. Dacă vreți să ştiți părerea mea, vă pot spune că nu s-a gîndit decît la o repetiție, la un fel de repetiție generală... Facem prinsoare?

— N-ai încă un pariu pe cap, Emil? Ții neapărat să-ți pierzi şi izmenele?

— O repetiție generală, pentru un general. E cea mai bu...

— Mucles!

Capacul chepengului se deschise: un curent de aer. Nişte picioare... La urma urmelor, temerile lui Karel nu erau chiar atît de absurde cum păreau.

*

Era Palka. În fine, Palka. Uşurare. Palka în carne şi oase, prietenos, simpatic, vioi, dinamic, bine dispus, agitat, exaltat chiar, vesel.

— Pe 27, copii! Poimîine. S-ar zice că individul doreşte neapărat să fie sărbătorit. Pe 27, în a opta lună de cînd şi-a luat funcțiile în primire, aniversare. La mulți ani! Ei bine! va fi sărbătorit! Cu focuri de artificii.

Dădu amănunte.

— Bine, în cele din urmă, graba e mai mare decît era de prevăzut, dar mai puțin mare decît ne-am temut.

Căpitanul nu-şi terminase încă explicațiile.

„Straşnic! Norocul meu să merg să-mi văd mama" gîndea Jaroslav Karel ascultînd explicaţiile lui Palka.

CAPITOLUL VI

„Maică-sa grav bolnavă... motivul?"

27 mai. Ziua Z. Ora H fără...

Bunul Zmenk refuza să-şi consulte ceasul. Se ferea să stabilească dacă era în întîrziere sau nu. Nu-şi permitea să constate că aşteptarea fusese lungă, teribil de lungă.

Da, era teribil, înspăimîntător de lungă.

Se afla pe marginea străzii Liben. Era postat la cotitură. În mîna stîngă, închisă, ţinea strîns oglinda. Vedea perfect pînă în zona din care trebuia să apară Mercedesul.

Îl zărise pe căpitan, cu pardesiul pe mînă, aşteptînd spre ieşirea din strada spitalului.

Avea, în permanenţă, un ochi aţintit spre ceea ce merita să fie supravegheat; cu alte cuvinte cam peste tot, pentru că aproape totul trebuia observat; fiecare amănunt putea să devină important; orice întîmplare, aparent banală, putea să cuprindă esenţialul.

Treabă grea.

Strada, bineînţeles, şi Palka; şi poziţia soarelui şi înclinaţia ce trebuia dată oglinzii, pentru ca, în clipa în care apărea Mercedesul, să scapere reflexul-semnal; dar tot aşa vagoanele liniei 3, vehiculele, cicliştii, trecătorii grăbiţi, plimbăreţii; tot ce părea să nu fie altceva decît forfota obişnuită a cartierului şi care totuşi, măcar în parte, putea să fie mai puţin banal şi inofensiv decît părea la prima vedere.

Zmenk ştia bine că în această tărăgăneală mocnea ceva grav; că sub aspectul obişnuitului era montată o capcană; că el însuşi, aşa neînsemnat cum părea... Nu, într-adevăr, nu avea aerul de a fi periculos. Şi totuşi!

Aşadar: să deschizi ochii.

Cel puțin lumina nu punea probleme. Cer minunat. Soare strălucitor. Nici un nor.

Da, exista un nor: Jaroslav nu se prezentase. Karel nu se înapoiase, nu revenise. Palka îi permisese să meargă să-şi vadă mama, după ce fusese rezolvată problema înlocuirii lui (nici o dificultate: mereu dispus să facă servicii, Zmenk se oferise să stea de pîndă la cotitură şi căpitanul n-avea motive să nu fie de acord, preferînd, în fond, un voluntar, în locul unuia ales) şi cu condiția ca Jaroslav să se înapoieze în ziua de 26 şi ca, în orice caz, să se prezinte la adunarea din 27, dimineața, mai înainte cu vreo două ore de plasarea pe teren a „dispozitivului operativ".

Condiția aceasta nu era dictată de faptul că Palka s-ar fi gîndit că poate să aibă, în vreun fel, nevoie de serviciile lui Karel (nu, ieşit din rolul de pîndar, nu vedea la ce l-ar fi putut folosi), dar o dată atentatul comis, capitala ar fi înconjurată, starea de asediu proclamată şi, probabil, extinsă în toată țara şi era mai bine să evite de a se lăsa încolțit undeva în afara oraşului, riscurile fiind în general de o sută de ori mai mari la țară decît la Praga — de o mie de ori, sub starea de asediu.

Ca şi ceilalți, Karel nu trebuia să fie prins. Ştia enorm de multe. La fel ca şi ceilalți şase tovarăşi ai săi din umbră şi de toate zilele.

Aşadar, indiscutabil, el trebuia să fie la timp înapoi.

Drumul acesta dus-întors, în aceeaşi zi, era foarte posibil; Jaroslav îl mai făcuse; căpitanul îi dăduse apro-

barea în cunoştinţă de cauză; şi tot în cunoştinţă de cauză o ceruse şi Karel.

— Nu vă faceţi griji, voi fi înapoi la timp.

Ei bine, nu venise! Nu se afla nici la cotitură, nici la intersecţie, nici printre trecători, nici în rezervă, nici în acoperire, nici în misiune în alte locuri, nici în criptă — după ultimele ştiri — nici la prietenii care-l adăposteau. Ieri nu fusese văzut, nici în dimineaţa asta. Nici un semn, nici o urmă, nevăzut de la adunarea din 25, cînd Palka, după ce se făcuse aşteptat, anunţase data. De mirare? Da. Uimitor, chiar, din partea lui Jaros a cărui întîrziere, desigur în mod constant, nu depăşea niciodată cîteva minute. Ciudat? Ciudat. Îngrijorător? Poate, deoarece printre motivele ce puteau fi luate în considerare era şi acesta:

„Karel a căzut într-o cursă."

Ce fel de cursă? Şi cînd?

Îngrijorător în toate chipurile, întrucît acum era prea tîrziu pentru toată lumea. Nici vorbă de amînat lovitura. „Lovitura" în sine nu mai era decît o chestiune de minute. Peste o oră, cel tîrziu, capitala va fi înconjurată. Karel va fi încolţit.

Cu toate astea, blîndul Zmenk nu disperase de tot. Şi-l închipuia pe Jaros izolat, despărţit de grup, blocat la ţară pentru cine ştie cîtă vreme, reperat poate, sau chiar trădat, vîndut, filat, urmărit, hăituit, gonit..., această închipuire îi dădea fiori reci şi-l făcea să dorească, din tot sufletul, ca lucrurile să nu stea astfel.

Mai întîi, voia să creadă că lipsa lui Karel nu era o „toană" personală, ci, mai degrabă, de pildă, o agravare neaşteptată a sănătăţii mamei sale. De regretat pentru sărmana femeie, dar... nu era imposibil să fi fost pe moarte. Jaroslav, adesea, se arătase îngrijorat, tulburat, necăjit. Cădea pe gînduri... Toată lumea observase. Ca să cea-

ră permisiunea de-a lipsi şi cunoscînd ceea ce se punea la cale, nu i-ar fi trebuit, de data asta, în mod special, un motiv dintre cele mai temeinice?

În sfîrşit, şi tot în vederile lui Zmenk, nu era vorba încă, de bună seamă, de-o „absenţă", de-o „vină" a lui Karel, ci de o întîrziere a acestuia. Întîrzierea nu va fi considerată lipsă decît după ce oraşul va fi închis, fără ca Jaros Karel să-şi fi făcut apariţia. Încă nu era cazul. În mod obiectiv, nu tocmai. Deocamdată, nemţii nu aveau nici un motiv să se agite mai mult ca de obicei, şi deplasările unui membru al Rezistenţei nu erau acum mai periculoase decît în altă zi.

Jaroslav putea să revină. Era posibil. Mai avea un pic de timp. Întîrziase, dar cu siguranţă că, în prezent, era pe drum. Dacă avea vreun motiv temeinic care îl determinase să plece, avea unul şi mai mare care să-l readucă: propria sa siguranţă, plus, fără îndoială, cea a mamei sale. Karel ştia tot. Ştia ziua, ora. El ştia tot ce urma să se întîmple şi tot tămbălăul pe care evenimentul l-ar provoca, de bună seamă, imediat. Jaros nu era nebun, el...

Zmenk era la fel. Extraordinar de bun şi de serviabil. Venise aici să supravegheze strada, în locul lui Karel. Îşi asuma o enormă răspundere în locul lui Karel. Îşi spărgea capul în locul lui Karel. Fremăta, tremura, transpira în locul lui Karel. Se înrolase în locul celuilalt şi încă pentru o acţiune dintre cele mai îndrăzneţe.

Şi ce sentimente nutrea, ce gînduri? Regreta oare? Nu regreta nimic. Îi era frică? Pentru el, deloc! Îşi spunea oare că, totuşi, Jaros îşi alesese rău momentul?

Nu. Deloc. Dimpotrivă, Zmenk, cu toate preocupările sale numeroase, Zmenk era pe cale de a se ruga Domnului ca Jaros să ajungă în capitală şi la adăpost mai înainte de a fi prea tîrziu. Problema asta îl îngrozea în definitiv

mai mult, sau, mai degrabă, într-alt mod, decît aceea a apariției uriaşului Mercedes gri-verzui.

Mercedesul era ceva cert, ceva inevitabil.

În vreme ce pentru Jaroslav, în fond...

„Dă-i zor, bătrîne, grăbeşte-te, nu mai ai mult timp!"

Asta nu-l împiedica pe Josef Zmenk să-şi execute, minuțios, misiunea: strada, Palka, împrejurimile, forfota... Începuse să aibă puternice dureri de ochi, percepînd „pete luminoase."

*

Căpitanul Palka, la circa două sute de paşi de el, simțea, la fel, dureri în ochi. Era amețit, zăpăcit, orbit. Era datorită soarelui, bineînțeles, dar soarele adăugîndu-se tracasării, oboselii, zgomotului, prafului, fricii, încordării. Asta se traducea prin defilarea în fața ochilor a unor stoluri de „muşte", a unui iureş de mii de puncte luminoase şi printr-o senzație de instabilitate, de plutire, de pierdere a echilibrului, sau a greutății.

Asta se traducea, în special la Palka, prin perceperea unor sclipiri luminoase, pe care, de fiecare dată, le credea a fi semnalul lui Josef Zmenk... şi care de fapt nu era. Un tramvai, un reflex. O fereastră, un reflex. Un automobil, un reflex, o tresărire. Un individ cu ochelari, un reflex, o bănuială. O pasăre, un reflex, da, da, chiar o pasăre. O uniformă, un reflex, o îndîrjire. O bicicletă, un reflex. O vitrină, un reflex... şi reflectarea altor reflexe. O şină de tramvai, un reflex fără sfîrşit. Chiar şi pavajul scînteia.

Şi Josef Zmenk, acolo: un reflex care nu venea.

Aveai de ce să-ți pierzi cumpătul.

Palka lupta, conducea, concentrîndu-şi toată priceperea asupra detaliilor (întrebări, probleme) precise care —

ca din întîmplare — erau total lipsite de gînduri schimbătoare.

Îşi lăsase bicicleta cam departe: deloc strălucit.

Bereta îl strîngea de-a binelea: deloc isteț.

Pardesiul îl încurca, îl apăsa, îi ținea cald: deloc genial.

Sten-ul era încă desfăcut în două şi va rămîne aşa pînă la semnalul lui Zmenk; la urma urmei prea uşor de observat, montat în întregime, în cursul unei atît de lungi staționări; o pană de înşurubat exact, două secunde, va merge; dar nu prea bine.

Mercedesul era, poate, blindat: riscant.

Era cam puțină mişcare: pe de o parte, neconvenabil.

Locul nu era ideal: regretabil.

Zmenk nu era în permanență vizibil: grav.

În mai puțin de două minute, Mercedesul străbătea traseul supravegheat: puțin.

Zmenk avea nevoie de un oarecare timp pentru a-l identifica: foarte puțin.

O dată identificarea făcută, îi trebuiau cîteva secunde încă, timp în care să transmită semnalul fără să se bage de seamă: nesigur.

Personajul nu va fi, probabil, întovărăşit decît de un şofer: nu se poate şti.

Nu trebuia să scape: de dorit.

Karel nu se înapoiase: sigur.

Cel care îi aprobase plecarea precipitată era tot cel care pretindea înapoierea neîntîrziată: sistematic.

Nu oricine avea o mamă: oficial.

Maică-sa... sau tovarăşii săi de luptă? Subiectiv.

Era 10 şi 23: incontestabil.

Mercedesul strălucea prin absență.

De-a dreptul negru.

*

Avusese dreptate.

Zmenk avusese dreptate să fie mai îngrijorat de reîntoarcerea lui Karel, decît de apariția uriaşului Mercedes gri-verzui pe strada Liben în direcția suburbie-aerodrom.

Dar îndemnurile mute nu avuseseră nici un rezultat şi nici rugăciuni adevărate n-ar fi folosit mai mult.

Dar se ivi într-adevăr automobilul.

Zmenk nu s-a înfuriat imediat. Într-adevăr, nu se enerva în nici o împrejurare. Pe bună dreptate, inofensivul spasm stomacal nu putea fi considerat „nervi". Nu fusese, dealtfel, pus aici să se enerveze, ci să avertizez pe trăgător că obiectivul fusese identificat.

Chestiune de voință, de sînge rece, de precizie, de tehnică, în care nu trebuia să existe nici un fel de agitație. Mai ales în momentul hotărîtor.

Zmenk cuprindea cu privirea cam opt sute de metri. Strada era aproape dreaptă, mărginită de grădini şi chioşcuri. Circulația era destul de redusă la ora asta; în plus, ea se făcea mai ales în sensul oraş-suburbie; automobilele treceau rar. Căruțe, camioane, motociclete, biciclete, da. Şi tramvaiul. Greu, deci, să confunzi şi, în orice caz, să dai greş.

Mercedesul nu era un fi-te-cine!

Observațiile o demonstraseră: de departe maşina se distingea prin mărimea şi prin forma ei, bineînțeles, dar şi printr-un efect curios al luminii pe caroserie. Mai exact: printr-o totală lipsă a oricărui efect. Asta era. Sub cel mai strălucitor soare, uriaşul automobil rămînea tern, mat, fără mai mult luciu decît ar avea un morman de cenuşă. Soarele se sfărîma pe caroserie. Nu: de bună seamă, el

refuza să-l lumineze. Şi avea dreptate. Ceea ce transporta greoaia maşină nu era strălucitor pentru o coroană, aşa ceva nu merita decît să crape; nu era ceva de încălzit, ci de răcit.

Cauza acestei matităţi esenţiale era vopseaua cu care fusese acoperit metalul.

Şi matitatea pe care a putut s-o constate în ajun — pentru prima şi penultima oară, ultimă repetiţie — şi pe care i-o semnalase mai înainte Palka, a fost cea cu ajutorul căreia Josef Zmenk recunoscu pe loc automobilul, la capătul îndepărtat al străzii.

Mercedesul.

Totuşi Zmenk nu reacţionă imediat. Cu toate consecinţele! Îl mai lăsă să înainteze puţin, să vină mai aproape, să se distingă mai bine. Şi numai atunci Josef Zmenk transmise semnalul cunoscut.

CAPITOLUL VII

Fără escortă, fără sirenă; singură, tăcută şi puternică; cu caroseria ei greoaie şi compactă, care era poate blindată şi pe care în orice caz se sfărîmau razele soarelui; cu geamurile sale nu prea rezistente la atingerea glonţului, dar care, totuşi, ar fi putut fi; cu, vrînd-nevrînd, înfăţişarea ameninţătoare a unui vehicul de război înzestrat cu arme invizibile, pe care, probabil, le şi poseda; cu motorul capabil să dezvolte multă putere; cu roţile care puteau să ţipe, să fluiere, să urle, să zvîrle pietre şi să lovească pe oricine şi să-l zdrobească; cu cele două persoane care se aflau înăuntru, care ocupau locurile din faţă şi dintre care una, bineînţeles, mînuia volanul; respectînd regulile circulaţiei urbane; într-o acceleraţie moderată,

accentuată imediat după viraj; într-un huruit adecvat; cu un şuierat care nu întrecea măsura; în măreţia ei recunoscută ca maşină de mare ştab şi — dacă se poate imagina — în indiferenţa generală — Mercedesul ţîşni, o apucă în linie dreaptă...

Nu în indiferenţa generală. Un om se avîntă şi el. Era Palka. Mercedesul se afla la douăzeci şi cinci de metri.

Zărise oglinda manevrată de Zmenk. O sclipire vie, bruscă, rapidă, alta, un fulger, o uriaşă scînteie electrică. Asta îl electrizase. Scosese siguranţa. Răsucise şurubul cu două ture şi jumătate, în ulei. Verificase încărcătorul. Armase.

Ţîşni. Lăsă să-i cadă pardesiul. Strînse Sten-ul între cotul drept şi coaste. Strîngea atît de tare încît patul armei îi intra pur şi simplu în carne, dar capătul celălalt al armei era îndreptat, firește, în direcţia necesară. Ţîşni pînă în mijlocul străzii. Nu ţinea seama de nimic. Nici de stupoarea creată, nici de tăcere, nici de strigăte, nici de talmeş-balmeşul general, nici de risc şi nici de, mai ales, diferitele sale fapte de bravură. Nu mai percepea sunetul, mirosul, spaţiul, lumina. Absolut impenetrabil la toate impulsurile exterioare. Acţiona acum condus de forţa interioară care-i stăpînea întreaga fiinţă.

Oricum, vedea, totuşi. Privire hotărîtă, delimitată, exclusivă, îndreptată aidoma ţevii automatului, şi în aceeaşi direcţie şi în acelaşi scop. Palka devenise armă, glonţ. Vizor, înălţător, linie de ochire, trăgaci, proiectil. Ca un proiectil, făcu încă un salt înainte.

Mercedesul. Automobilul era enorm şi această supradimensiune... Parbriz. Aici trebuia tras. Şoferul. Şi celălalt. Acolo, era acolo. În mare ţinută. Doamne-Dumnezeule, era într-adevăr acolo. Era chiar el! Ca de obicei, în faţă, lîngă şofer. Chiar el. Nici o confuzie, nici o greşeală.

Mercedesul era enorm, enorm, şi această supradimensiune tindea să treacă peste limitele permise. Căpitanul Palka se opri brusc şi trase.

Nu se întîmplase nimic.

Nimic. „Sten gun”-ul refuzase să-şi dea concursul.

Palka o zbughi imediat. O luă la fugă spre strada spitalului. Îşi pierdu bereta. Abandonase automatul. Scoase pistolul.

*

Un terorist! răcni şoferul.

Se numea Klein. Numele, însă, nu se potrivea cîtuşi de puțin înfățişării acestuia; era din cale afară de masiv, cu un gît de condor şi cu picioare de dromader. Era posibil ca vederea neamțului să nu fi fost chiar ageră, căci nu-l zărise pe „terorist” în poziție de tragere, decît atunci cînd era prea tîrziu pentru a-l evita şi n-ar mai fi fost posibil decît să moară ciuruit de gloanțe dacă rafala s-ar fi dezlănțuit.

Pe bună dreptate, Klein nu-şi imaginase nici o singură clipă că în fața Mercedesului oficial s-ar fi putut ivi vreun obstacol şi, mai ales, un astfel de obstacol. Un terorist!

Cît despre celălalt, personajul de alături, cu Crucea de Fier şi toată aiureala, fără îndoială că era preocupat de elogiile pe care, peste cîteva ore, i le va aduce prietenul său Adolf, căci întîrzie, considerabil, să-şi dea seama de nefirească atitudine a lui Klein.

Acesta frînă brusc, opri imediat maşina şi-şi scoase revolverul.

— Ein Terrorist!

Voia să spună că nu era decît unul. Deschise uşa, sări şi porni în urmărirea „teroristului”.

*

„E rîndul meu.”

Emil Bartos văzuse tot. Pentru asta era acolo: să urmărească acțiunile şi mişcările, să aprecieze, să reacționeze, la nevoie să corecteze tirul.

Ei bine, fără îndoială, era nevoie. Mercedesul era numai oprit. Nici o zgîrietură pe din afară, nici o zgîrietură pe dinăuntru. Ratare completă. Şi ce chix! Incident de tragere. Ceea ce, în mod normal, se întîmplă la un caz dintr-o mie. Fapt care în condițiile astea, studiate în mod cu totul special, n-ar fi trebuit să se întîmple. Totuşi se întîmplase. Şi cum! Şocul pe care, cu siguranță, l-a suferit Jan! Într-adevăr ai de ce să fii mînios tu însuți.

Bine, Palka nu-şi pierduse, totuşi, capul. Surprins, fără îndoială, pentru o clipită prevăzuse totuşi soluția de corectare şi în consecință... Făcuse singurul lucru cu cap în situația sa: a şters-o.

Scăpat de pardesiu, de beretă, de scîrba de Sten, cu pistolul în pumn, dispăruse la repezeală pe strada spitalului. Perfect. Cît priveşte bestia de şofer, ăsta, fără să stea prea mult pe gînduri, o pornise în urmărirea lui, dar cu o oarecare întîrziere şi, după cum părea, într-o formă mai puțin grozavă.

Nu era important ce era acolo. Important era aici. Mercedesul oprit, pironit, cu uşa deschisă. Marele maimuțoi, în ținută de gală, stătea înfipt la locul lui. Superb? Sau ceva stupid? Nemaipomenit de stupid.

Trecătorii o luaseră din loc: cei care înțeleseseră.

Alții se opreau o clipă: cei care pricepuseră bine despre ce era vorba şi care mai sperau încă.

Unii treceau numai: cei care nu văzuseră nimic.

Ei bine, vor vedea ei!

Clipele treceau şi ele.

Bartos scosese o grenadă din geantă, îi smulse cuiul, o declanşă, numără cu calm pînă la cinci şi o zvîrli spre maşină, ochind uşa deschisă şi, dincolo de ea, vizînd personajul ce stătea nemişcat.

*

„Ratat!"

Disperat, mai degrabă. Palka alerga ca un disperat pe strada spitalului. Era cam la două sute cincizeci de paşi de Bulovka. Puțin mai încolo o va lua pieziş, virînd scurt, şi o va zbughi pe o altă cale. După alte două manevre de acest fel îşi va găsi bicicleta, pe care va sări imediat. Cît priveşte propria-i piele, asta va fi mai mult sau mai puțin salvată. Slabă consolare. Important nu era să se salveze. Dealtfel nici nu se gîndea la aşa ceva. Dacă fugise, o făcuse din obligație, de nevoie, ca să respecte un plan minuțios stabilit şi care fusese destul de zdruncinat. Mai rămînea o şansă, una singură, ce trebuia păstrată intactă. Ratat! Ratat! Porcăria asta de Sten! De ce? Ce folos să ştii de ce? Ratat, punct şi gata! Ratare de cincizeci la sută: mai rămînea Bartos.

Palka nu se gîndea decît la asta. Se aştepta la explozie. Îşi încetinise mersul. Îşi ascunsese pistolul. Se gîndea serios ca în cealaltă stradă să-şi ia întrucîtva un pas ceva mai obişnuit. Întrucîtva, pentru a auzi explozia şi un pic pentru că nu i se părea necesar să fie văzut prea mult

timp alergînd. Pînă la urmă, cît priveşte securitatea, totul a decurs în cele mai bune condiţii. Pentru toată lumea!

Nu. Nu şi pentru Emil, care, acum... Care erau reacţiile celor din Mercedes şi ale inevitabililor anonimi? Ah! porcărie!

Ratat poate sută la sută. Ratat.

Porcăria apăru din spate: un glonţ de calibru respectabil şi la o apropiere alarmantă, care, în trecere, lansă un şuierat de bărzăune înfuriat. Zgomotul ar fi putut fi confundat cu explozia unei grenade, dar nu mai era vorba acum de aşa ceva. Un al doilea glonţ sfărîmă un geam, pe undeva. Bun, erau retrase, în parte, cele spuse, dar povestea nu se terminase, abia începea. Palka îşi iuţi fuga şi se furişă pe lîngă zid. Avu intenţia să-şi scoată arma, idee la care însă renunţă deocamdată. Personal n-avea nici o poftă să angajeze o luptă de stradă. Să se grăbească, să deruteze, să dispară, da. A treia detunătură şi glonţul ricoşă muşcînd trotuarul. În pragul unei prăvălii, o femeie scoase un ţipăt.

Cine era pe urmele lui? Şoferul? Celălalt? Amîndoi? O patrulă deja alarmată? Poliţişti? Jandarmi? *Feldgendarmen? Soldaten?* Gestapo-ul? Cei din *Sicherheilsdienst?* Încă o împuşcătură. Fără rezultat. Un singur trăgător, mai mult ca sigur. Şoferul... Şoferul, foarte probabil, pentru că celălalt zbura prea sus şi nu s-ar fi lansat în astfel de riscuri; şoferul căruia, chiar din spate, nu-i era greu să-l recunoască. Să continue fuga pînă la capătul străzii? Periculos. Să traverseze calea, după cum plănuise? Şi mai periculos. Strada se golise. Trecătorii, de fapt foarte puţinii trecători, se grăbeau să se strecoare prin curţi şi ganguri. Cît de stupizi se dovedeau aceşti oameni! Degajau terenul, cum s-ar zice. Făceau vînatul mai vizibil şi mai uşor de urmărit. Încă un glonţ. Pur şi

simplu printre picioare, ricoşînd, de asemenea, şi ale cărui mici schije atinseseră prin pantaloni picioarele lui Palka. La ferestre, peste tot, capete. Zgomotele se apropiau.

— Halt! Halt!

Palka nu mai putea. Respira greu. Dacă va merge mai departe tot aşa va fi, cu siguranţă, prins sau va sfîrşi prin a nimeri mai întîi în mijlocul unei patrule, sau prin a întîlni un obstacol de netrecut. Scoase pistolul întrebîndu-se de cîtă muniţie mai dispunea urmăritorul. Acesta alerga şi trăgea din ce în ce mai periculos. În depărtare, o sirenă. Iar mai încoace, un zgomot surd, nedefinit. Căpitanul aruncă o privire înapoi, peste umăr. Şoferul, la o sută de paşi, cel mult. Îl recunoscuse imediat. O matahală interminabilă, cu picioarele ca nişte catalige. Agita în aer un ditamai revolverul „Kolosal", ceea ce nu-l împiedica, totuşi, să avanseze. Afurisitul acţiona cu destulă agerime, şi alerga grozav. Asta era: alerga extraordinar, un adevărat campion. Rasa superioară, ce mai! Palka trase un foc în „rasa superioară" şi acesta nu avu decît un reflex obişnuit: se aruncă la pămînt, la adăpostul unei porţi. Un înger, de sus, de la o fereastră, lansă în chiar mijlocul străzii un ghiveci de pămînt ars, care bufni ca o bombă. În cartier se vor face, în orice caz, percheziţii.

O camionetă! O camionetă cu mărfuri venea spre Palka. Acesta ştiu ce avea de făcut. Mai trase, de formă, două focuri. Neamţul nu răspunse decît cu unul. Cînd vehiculul ajunse în dreptul lui, Palka făcu un salt. Profitînd de acest paravan mişcător, traversă strada, răsturnă un copil care-i stătea în cale pe marginea trotuarului, o luă la fugă, sări, alergă mai departe, fără să-şi mai dea osteneala să meargă pe lîngă ziduri, şi găsi locul potrivit spre care se şi năpusti.

Uf! Cald. Ostenit. Sufocat. Se terminase? Nu, nu se terminase. Neamțul, neamțul ținea să ducă pînă la capăt ceea ce urmărea. Animal turbat! Cîteva secunde de răgaz...

„Și-a lăsat jupînul în mijlocul drumului", gîndi fulgerător Palka. Bravo! Cel puțin o treabă bună. Foarte bună pentru Bartos."

...Cîteva secunde de răgaz şi şoferul şi apăruse, trăgînd după cum fusese instruit. Situația devenea critică. Asta nu mai putea să dureze. Palka făcea tot ce era posibil de făcut, dar oricît se silea, oricît îşi bătea capul, nu reuşea să se desprindă de adversar, să-şi asigure avansul necesar, care sigur îi putea permite s-o şteargă de-a binelea.

În acest joc, adversarul era cel care cîştiga. În orice moment era posibil să-i vină ajutoare.

Palka era, printre altele, dezavantajat şi pentru că n-avea libertatea să se fofileze pe undeva. Se vedea oprit, reținut de o precauție pe care şi-o luase singur. Precauția asta se numea „bicicletă". Ei, da! Bicicleta. Era după colț, acum foarte aproape. În primul rînd: nu putea s-o lase acolo. Al doilea: îi trebuia.

Cel puțin ascunzătoarea era bine aleasă: la zece paşi de colțul străzii, la intrarea unui imobil, sub scară. Cîteva secunde şi puteai s-o porneşti cu ea. Dar cu un glonț în spate, trimis la repezeală de lungan?

Totuşi căpitanul nu mai stătu pe gînduri. Trebuia să termine povestea. Făcuse destul tărăboi în cartier. Deloc lăudabil! Pîndi la colț şi, calm, îşi descărcă pistolul în direcția neamțului, fără să-l atingă. O ştia prea bine. Dar matahala se mulțumi să afle adăpost sub un portic.

„Să stea acolo, era important!" Palka schimbă încărcătorul, expedie încă un glonț, expedie de asemenea ulti-

mele sale temeri, se întoarse, o zbughi din loc, zbură pur şi simplu pînă la imobilul cunoscut, se fofilă înăuntru, se vîrî sub scară, unde domnea o minunată semiîntunecime. Bicicleta era acolo. I-ar fi plăcut să rămînă şi el. Ispită la care rezistă însă, după ce se gîndi o clipă.

Palka se urcă imediat pe bicicletă pregătind o ieşire puţin obişnuită. Avea o idee. Ideile lui. Javra de şofer îl făcuse întrucîtva să-i iasă sufletul. Are viteză, *mein* ilustru adversar!

Aşa că din clădire ieşi un simplu ciclist... care coti la dreapta, exact ca neamţul care, la colţul trotuarului, începea să se întrebe dacă acest „Terrorist" blestemat, pe care nu-l mai zărea pe nicăieri, nu era în stare să-i întindă vreo cursă.

Ei bine, era prea tîrziu, cursa funcţiona, sosea pedalînd. În ultima clipă, ceva i se păru suspect neamţului. Cu gura căscată, holbă ochii spre ciclist, cînd acesta nu era la mai mult de patru sau cinci metri depărtare, înţelese despre ce e vorba — mai ales la vederea pistolului întins ameninţător pe deasupra ghidonului — şi trase.

Glonţul sparse cauciucul din faţă, care se dezumflă pe loc.

Glonţul tras de Palka, în aceeaşi secundă, sparse şi el coapsa dreaptă a neamţului, care se prăbuşi.

Căpitanul se opinti straşnic în pedale. Pe pavaj, roata cu cauciucul dezumflat făcea un adevărat tămbălău.

CAPITOLUL VIII

Grenada, zvîrlită de Bartos, produsese efecte multiple. Izbind volanul, explodase între acesta şi marginea şasiului, în aer, în timp ce cădea. Nu atinsese exact ţinta.

Dar o grenadă — defensivă — nu este un glonț: este un mănunchi de gloanțe ce țîșnesc în toate direcțiile. Precizia, deci, poate fi mai puțin importantă, fără ca prin aceasta rezultatul să fie compromis.

E aproape sigur, cu toate acestea, că dacă Bartos n-ar fi ținut în mînă, grenada amorsată, timp de cinci secunde, mai înainte de a o arunca, aceasta ar fi explodat mai în afară, mai jos, pesemne chiar direct sub vehicul, caz în care rezultatele ar fi fost cu totul altele. Mai mici, dacă nu chiar egale cu zero. Dar Bartos avusese acest curaj. Nu ca să uimească pe cei care priveau. Acum culegea, roadele.

Grenada, aşadar, explodase cît se poate de bine, în vehicul şi în traiectoria ei frîntă, într-un punct care nu fusese defavorabil împrăştierii cu folos a schijelor. Acestea se risipiră în toate direcțiile. Trecuseră prin uşa rămasă deschisă. Făcuseră praf geamurile. Ajutate de căldura exploziei, schijele smulseseră complet cealaltă uşă, cea din dreapta. Arseseră volanul, găuriseră capota, brăzdaseră bancheta şi străpunseseră ferestruica din spate.

Şuierînd, schijele zburaseră pe deasupra străzii, pulverizînd geamurile unui tramvai de pe linia 3 sosit în acel moment, măturînd locurile unde se postaseră Jan Palka şi Emil Bartos (şi unde de bună seamă nu se mai aflau acum) atingînd trotuarele şi punînd pe fugă pe ultimii martori direcți ai acțiunii.

Tot atît de repede se goliseră şi împrejurimile. Ca şi cum teribilele bucățele de oțel ar fi avut puterea să ducă în goana lor distrugătoare pînă şi urmele şi amintirea dramei.

Dovadă că aceasta avusese loc: Mercedesul imobilizat, găurit, ciuruit, făcut fărîme, o epavă din care se prelingea ulei, apă, aer.

Şi sînge.

Sînge, pentru că acolo era un om.

Ah! Omul!

Nu cruțat. Atins la picioare, la abdomen, la brațe. Dar îşi păstrase luciditatea. Îşi scosese pistolul. Împins de vîlvătaia exploziei şi, probabil, de o forță interioară a cărei tărie şi natură o cunoştea numai el, nu făcuse altceva decît să alunece prin deschizătura uşii zburate. Încet, sprijinindu-se, se ridicase. Înălțase puțin pistolul, renunțase. Tot încet, tot sprijinindu-se, privise..."Ein Terrorist". Groaza fusese teribilă. Ochii nu văzuseră nimic.

Pieptănătură severă; frunte înaltă; tîmple rase; urechi mari şi aplecate; sprîncene severe, negre; pometi proeminenți; ochi adînciți, duri, obscuri; nas lung, subțire; buze tivite; bărbia ascuțită. O idee generală de triangulație. În plus, suferință. Dar faptul de a o arăta, sau chiar numai de a o simți, era un rău mai mare pentru acest om decît însăşi durerea fizică.

S-a clătinat, dar n-a căzut, cu arma sa inutilă.

Din tramvai, printre alți călători, săriseră trei soldați nemți, care, de îndată, începuseră să țipe, să vocifereze, să gesticuleze şi să se agite cît o mie. Au oprit, au cercetat, au rechiziționat primul vehicul ce trecea: o camionetă încărcată cu cutii cu cremă de ghete. Au întins rănitul peste încărcătură şi aşa, cu acest echipaj, nu prea strălucit, cel mai înalt demnitar al capitalei şi al „Protektorat"-ului fusese transportat la cel mai apropiat spital, adică la Bulovka.

Acum situația se schimbase. Strada forfotea de lume. Numai bărbați şi numai oameni calificați. Veneau din ce în ce mai mulți, în fiecare moment şi cu fiecare întărire sosită, calitatea ajutoarelor se îmbunătățea văzînd cu ochii. Trupe de alarmă mai întîi, apoi plutoane specializa-

te, apoi jandarmi şi poliţişti, după aceea Gestapo-ul şi, în fine, *Sicherheitsdienst*-ul. Se făcea remarcată prezenţa extrem de activă a lui Otto Geschke, şef al Gestapo-ului şi mai ales prezenţa lui Karl Hermann Frank, şef al S.S-ului şi al poliţiei.

Corpurile delicte erau găsite rînd pe rînd: un pistol automat Sten, un pardesiu, o beretă, o geantă de piele conţinînd două grenade.

Fără a-l uita pe Klein, şoferul, rănit, găsit într-o stradă vecină.

*

Palka eră grăbit. Teribil de grăbit. Grăbit să plece iarăşi. Grăbit să continue. Grăbit să scutească devotata familie Horvat de prezenţa lui compromiţătoare. Grăbit să regăsească recea şi întunecata siguranţă a criptei. Grăbit să-şi regăsească tovarăşii. Grăbit să afle. Grăbit să ştie.

Nu era acasă la el. Niciodată nu era acasă la el. Era nevoit s-o facă pentru: rapiditate, eficacitate, lipsă de complicaţii. La familia Horvat nu era decît adăpostul-releu. Căpitanul îşi schimba hainele şi fără să se sinchisească, se pregătea să-şi vîre poalele cămăşii în pantaloni.

— Bicicleta, spuse el.

Nu-l întrebase nimeni, nimic.

Putea fi sigur că bunii prieteni Horvat nu vor fi auzit nimic, văzut nimic, nu ştiau nimic. Era sigur.

Familia Horvat: Horvat tatăl, Horvat mama şi Horvat fiica, Jinka, de şaisprezece ani. Jinka avea cozi, graţie şi un năsuc încîntător.

— A trebuit s-o las cam departe de aici, reluă căpitanul, cam prea departe şi cam prea aiurea. Roata din faţă e pe jantă. Cauciucul e găurit de glonţ, atenţie!

— N-are importanță, spuse Horvat. Bineînțeles, vom fi atenți.

— Nu mai puteam s-o folosesc prea mult, adăugă Palka scuzîndu-se oarecum, făcea un adevărat tărăboi, m-ar fi dat prea mult de gol.

— Şi unde e? întrebă Horvat. Imediat Jinka va merge acolo.

*

Bicicleta era rezemată de zidul unei case, lîngă poartă, pe o stradă liniştită, aşa cum o lăsase Palka... dar supravegheată de un om, de cînd o lăsase Palka.

Cum arăta acest om? Era scund, între două vîrste, mai degrabă gras (ceea ce era cam de mirare pentru acel timp), era chel şi ochii săi mici şi pătrunzători dovedeau o curiozitate permanentă, ceea ce, tot pentru acel timp, era de asemenea ciudat.

La fel ca şi îndelungatele opriri în faţa casei, privind îndelung la ce se petrecea în jur.

Se numea Obçik. Ţinea, acolo (în strada aceea liniştită, cam în faţa casei unde Palka îşi lăsase bicicleta), o modestă cîrciumioară. Lucra mai mult cu „neamţul". Mai ales după-amiază, spre seară.

În sine — dar cine poate să ştie precis? — în sinea lui, acest Obçik era, să spunem, nesigur, şovăielnic. Nici, aşa, nici aşa. Nici absolut pentru, nici absolut contra. Nici entuziasm, nici indignare.

De pildă:

Trebuie ca toată lumea să bea, nu? Ocupantul, ocupantul... ocupantul se află aşadar că să ne ocupe. Dacă-i vinzi, asta nu obligă la nimic, nu-i aşa?

Eroare, tăicuţule: asta te obligă să-i serveşti.

Pe scurt: sub aparențe care se voiau solide, Obçik ascundea destul de prost un suflet fricos. Ca să folosim termeni cu care, în interiorul rețelelor clandestine, erau categorisiți oamenii, cîrciumarul Obçik nu era nici un „focos", nici un „cald", nici măcar un „călduț". Mai degrabă un „rece", cum de regulă sînt băuturile.

Deviza sa secretă: «Asta poate să folosească în orice moment».

Putea eventual să folosească faptul că văzuse pe tînărul străin sosind aici cu bicicleta asta paradită, rezemînd-o de perete, şi continuîndu-şi drumul.

«Ăsta nu intră nicăieri, ăsta dispare!»

Putea eventual să folosească faptul că se încredințase cu proprii săi ochi că spărtura cauciucului din față nu putea fi cauzată de un cui obişnuit.

„Ce gaură! Dar ce gaură! Ciudat".

Putea eventual să folosească faptul constatat că, după o bună bucată de vreme, tînărul nu se arătase, nu se arăta.

„Pe ăla nu-l mai vede nici dracu' pe aici. Ori nu mai vine nimeni, ori vine altcineva. Suspect!"

...Şi putea să folosească, în fine, faptul că vedea cum se confirmă previziunile sale, şi anume sub forma unei adorabile fetişcane, care se apropie de bicicletă, o înşfăcă şi se îndepărtă imediat, lăsînd în urma ei o amintire de neuitat. De asta, într-adevăr, Obçik s-ar fi folosit de îndată. Drăguță!

*

Populația capitalei (şi apoi a întregii țări) află, către amiază, ceea ce se întîmplase la 10 şi 25, în aceeaşi zi, în cartierul Liben.

Un atentat monstruos. O crimă. Un act premeditat, sălbatic, oribil. Un act incalificabil, pe care n-ar putea să-l repare nici o justiție, la care numai răzbunarea singură putea răspunde ca judecată acceptabilă.

Ca toată lumea să ştie, au fost întrebuințate felurite mijloace de avertizare a populației.

Mai întîi, radioul, care repeta informațiile din oră în oră. Difuzoarele pe străzi, apoi, care repede întrecură radioul, lansînd avertismente la fiecare jumătate de oră. În fine, mai mult, în cursul după-amiezii, afişe speciale, noi şi diferite care veneau cu amănunte şi aveau avantajul de a putea fi citite la orice oră (la fiecare jumătate de oră sau la fiecare sfert de oră) zile şi săptămîni întregi. Dacă era nevoie, şi luni întregi.

Se poate, deci, spune că în cele şase ore (cel mult) care urmară după lovitura dată de comando-ul Palka-Bartos-Zmenk, fiecare locuitor al Cehoslovaciei (scuzați: al Boemiei şi Moraviei) aflase ce trebuia, ceea ce i se recomandase să ştie despre evenimentul zilei, care, se pare, va fi şi cel al anului.

Aflase că starea de asediu fusese extinsă pe întregul teritoriu! Aflase că restricțiile de circulație pe timpul nopții erau mai stricte decît oricînd. Aflase că toate barierele capitalei erau în permanență controlate, că pe străzi şi prin case verificările de tot felul se înmulțiseră, ziua şi noaptea. Aflase că baricade erau instalate peste tot. Aflase că toată lumea era în fierbere: *Wehrmacht*-ul, (Gestapo-ul, S.S.-iştii, *Feldgendarmerie*, cei din *Sicherheitsdienst*. Aflase că organele însărcinate cu ancheta dețineau probe şi încă de pe acum numeroase piese corp delict şi că arestarea criminalilor era aproape iminentă. Aflase că, după atîtea promisiuni de succes fulgerător, chiar „guvernul ceh al protektoratului" făcea apel la „conştiința sa credin-

cioasă Führer-ului" să ajute organele de anchetă în misiunea lor: zece milioane de coroane vor răsplăti pe cel care va furniza vreo informație ce ar duce la descoperirea asasinilor. Un pardesiu, o beretă, o servietă, două grenade, un pistol automat de fabricație engleză, o bicicletă (nu de la început), toate acestea fuseseră expuse în vitrina unui mare magazin din piața Venceslav, aşa încît...

Aflase, nefericitul ceh, că va trebui să pătimească şi mai mult decît înainte.

Despre atentat, în sine, nu cine ştie ce. Despre starea victimei, nici atît. Imposibil de înțeles dacă omul murise sau nu, dacă mai era vreo speranță, sau nu.

Doar numele!

Reinhard Heydrich.

Chiar el!

Şi calitățile!

Şef al *Reichssicherheitshauptamt*, *Reichsprotektor in Bohmen und Mahren*, *Obergruppenführer S.S.*, comandant general al poliției — reprezentantul Führer-ului la Praga, devotat colaborator al Führer-ului, prieten credincios al Führer-ului.

Doar atît.

Asta explica pregătirea pentru răfuială. Asta explica şi ceea ce nu se spusese. Şi mai mult chiar.

CAPITOLUL IX

Noapte.

Cerul negru. Străzile întunecoase. Asfaltul dur. Zidurile reci, mohorîte. Uşile încuiate. Geamurile camuflate. Ferestruicile astupate. Crăpăturile înfundate.

Zăvoare, lanțuri, chei, lacăte, drugi.

Totul apărat, închis, dosit, încuiat, ghemuit, protejat, camuflat, mascat.

Nici un gest, nici o mişcare, nici un sunet. Nici o lumină, nici o scînteie, nici un reflex, nici o strălucire, nici o rază.

Nici ţipenie.

Răcoare, frig, uscăciune, asprime, apăsare, greutate.

Misterul, nesiguranţa, teama, spaima şi frica.

Foarte lungă noapte.

Vacarm. Zgomot de cizme. Ţăcănituri de închizătoare. Tropăituri. Izbituri cu patul puştii. Răcnete. Nerăbdare.

Licăritul unei torţe. Pumni.

Uniformele, căştile, armele, cizmele, siluetele şi răcnetele.

Deschideţi! Deschideţi! Control! Poliţia! Percheziţie!

Da... Da... imediat... imediat...

Ascultau radio. Porcii ăştia ascultau Londra. Aha!

Busculadă. Năvală. Cercetare. Identitate. Percheziţie.

Fără vorbă! La colţ! La prima mişcare...

Radiourile sfărîmate. Sertarele golite. Mobila răsturnată. Paturile desfăcute. Valizele sparte. Pînă şi vasele de closet.

Spaimă, ruşine, umilire şi neputinţă.

Pînă la următoarea noapte... sau pînă la următoarea oră din aceeaşi noapte.

Oraşul nu respira. Sughiţa.

*

Acolo era mult mai întuneric decît în altă parte. Pămîntul era mai tare. Pereţii erau mai reci. Fără uşă, fără fereastră. O piatră înţepenită şi un chepeng pe care trebuia să-l cunoşti. Ferestruica nu era împinsă; nu pă-

trundea la această oră licărirea de lumină, zgîrcită, „şuvoiul de apă sărată într-un ocean albastru-verzui", dar pătrundea un firav curent de aer şi, din cînd în cînd, ecoul tropăiturilor de cizme al patrulelor care străbăteau noaptea.

Nici zăvoare, nici lanţuri, nici chei, nici lacăte, nici drugi. Nimic de forţat.

Numai necunoscut, invizibil, de negăsit, de nebănuit; Infinit mai sigur.

Nici o scînteie, nici o luminiţă, nici o rază. Doar un sunet intermitent, regulat, măsurat, cadenţat: apa care se scurgea de pe pereţi şi care, picurînd, se pierdea aiurea.

Umezeală, frig, apăsare. Şi măcinarea inerentă trecerii timpului.

Nici ţipenie. Doar şase oameni frînţi de oboseală. Patru dintre ei se odihneau înveliţi în foi de cort şi în pături vechi; ceilalţi doi vegheau, tot înfofoliţi, dar aşezaţi.

Lungă noapte.

Aşteptarea, nesiguranţa, singurătatea, necunoaşterea, speranţe şi spaime.

Nici radio, nici sertare, nici mobilă, nici paturi, nici valize, nici closet, în cripta asta.

Nici spaimă, nici ruşine, nici umilire. Dimpotrivă, hotărîre şi arme. Lîngă cei doi ce stăteau de pază, două „Bren"-uri MK III: calibru 7,70, cu încărcător de 30 de cartuşe şi 480 lovituri pe minut.

Pentru noaptea asta, pentru cea viitoare, pentru următoarele, pentru dimineaţa, pentru după-amiază, pentru seară... Pentru atîtea zile şi săptămîni, cîte vor fi necesare.

*

— Cum era?

„Frumoasă”, trebui să răspundă Obçik. Nu se gîndise decît la fetişcană. Nu i se vorbise de fetişcană.

„Domol; asta poate să-ți fie oricînd de folos.”

Asta folosea fără întîrziere; patru droaşce pline; indivizi hotărîți, repeziți, care ştiau ce vor şi ceea ce-şi puteau permite. Voiau informații. Discutînd, îşi puteau permite un şnaps. Subalternii şedeau deoparte, aşteptînd. Stăpînii puneau întrebări. Orice întrebări doreau. Oricîte pahare doreau. Plăteau. Bine. Oameni care ştiau să trăiască.

Gestapo? Sau altceva? Ce importanță are?

Oameni care-şi cunoşteau meseria. Fără îndoială. Deja! La mai puțin de douăzeci şi patru de ore! Dis-de-dimineață. Şi nu pe o pistă falsă. Ah! aşa e, ştiau ei prea bine după ce alergau.

Obçik era convins. Tînărul biciclist era amestecat în această (sfinte Dumnezeule!) poveste a atentatului de pe strada Liben, care vîra toată lumea şi mai ales oamenii cinstiți într-o situație caraghioasă. La drept vorbind deloc caraghioasă. Ce viață! Trebuia să se recunoască faptul că erau vanitoşi. Da, da... Dar dacă ar fi avut adevăratul curaj, frumosul, marele, eroismul, ar fi ieşit la lumină spunînd:

— Iată-ne, nu mai căutați deloc, noi am fost cei care am dat lovitura şi straşnic s-a făcut! Am răpus jigodia, restul nu ne mai priveşte, lăsați în pace oamenii nevinovați, faceți din noi tot ce poftiți!

Dar ce să mai vorbeşti... ăştia se ascundeau ca şobolanii şi nevinovații pătimeau.

— O bicicletă, răspunse cu prudență Obçik.

Era ciudat că ei îl întrebau de bicicletă, nu? În primul rînd de bicicletă. Nu, la urma urmelor, nu era ciudat. Polițiştii ăştia n-au ajuns la el printr-o minune. Urmau o pistă. Progresau pe baza datelor. Mergeau înainte bazați pe

mărturii. Nici o grozăvenie, la urma urmelor: metodă şi tenacitate. Ajunseră pînă la el, pentru că un oarecare, mai degrabă, le furnizase informaţii ce dăduseră de gîndit acestor domni că individul căutat ar fi putut să treacă pe aici. Înaintea acestui oarecare, un altul. Şi, mai înaintea aceluia, un altul. Aşa, de la început. Şi aşa pînă la...

Pentru ce bicicleta, mai înainte de tip? He! Pentru că nu atît tipul era de remarcat, cît bicicleta. Biciclişti... nu-i aşa? Dar un biciclist care merge pe jantă, făcînd un adevărat tărăboi, care se înfige în pedale de parcă ar avea pe dracul în roata din spate, care-şi masacrează anvelopa..., hai?

Domnii ăştia ajunseseră la scandalul propriu-zis. Trecură apoi la autorul tapajului.

— Şi individul?

Iată, ajunseseră şi aici.

Zece milioane de coroane. O treabă bună să strîngi zece milioane de coroane, dar mai puţin bună să le strîngi cu preţul unui glonţ în cap.

Încă din ajun, Obçik avusese timp să se gîndească bine la această chestiune. Ei bine, toată fiinţa lui spusese nu. Fiinţa lui detesta riscul.

— Individul? Care individ?

Tipul plecase pe jos. Fără să mai facă tapaj. În consecinţă, pista se înfunda aici. De aceasta, cetăţeanul Obçik nu voia să ştie.

Ceea ce nu era pe gustul celorlalţi.

— N-o să pretindeţi că bicicleta asta venise singură, nu? Încercaţi să ne faceţi să credem aşa ceva? Atenţie, Obçik! Aşadar, omul? Tipul care o călărea, sau care o ducea?

Cum să-i calmeze acum? Şi erau periculoşi. Ce mai! Nemţii erau periculoşi. Dar fetişcana nu. În orice caz nu mai periculoasă decît o pisicuţă.

— Nu mergea nimeni pe bicicletă, era numai rezemată de zidul ăla, răspunse Obçik fără să-şi dea seama că replica sa era mai degrabă un răspuns care ar fi putut fi cîntărit, domnilor, eu...

— *Ein moment!* Atunci să ne spuneţi, imediat ce v-a atras atenţia. În ce fel aţi văzut-o venind. *Schnell!*

Idiotul!

— Domnilor, nu l-am văzut venind. Bicicleta era acolo.

Să-i convingi, să-i potoleşti.

— Rezemată de zid. Singură. Ce mi-a atras atenţia a fost roata. Îmi făcea impresia... Am fost s-o văd.

...Nu a fost decît o fetişcană nevinovată, fără apărare, ce n-ar fi putut da de bănuit, care fusese trimisă să recupereze bicicleta pentru a o face dispărută, pentru care cei ce înfăptuiseră lovitura nu s-ar osteni, dacă...

— Eu, domnilor, în definitiv, ca persoană, n-am văzut decît fata.

— Fata? Care fată?

Obçik povesti amănunţit.

— Aţi putea s-o recunoaşteţi?

— Desigur. Din zece mii!

Mititica!

Regretă de îndată că se arătase atît de categoric. Dar prea tîrziu.

*

În criptă, dimineaţa avea chipul mizeriei.

Fețele scofîlcite, țepene, concentrate; Palka, Bartos, Gabik, Svary, Zmenk şi Skacek; aveau toate motivele să fie îngînduraţi.

Palka:

— Trebuie să ieşim. E necesar.

Ceilalţi îl priveau:

— Necesar. Să faci pe mortul, da. Să te îngropi, nu. Avem nevoi.

Avea dreptate. Aveau nevoi. Nu aveau decît atît. Toţi aveau, de la cele mai naturale, de la cele mai obişnuite, pînă la cele mai curajoase, pînă la cele mai neînfricate.

Mai presus de toate: nevoia de a şti.

„Reichsprotektorul" murise oare? Dacă da, cine-l înlocuia? Care erau reacţiile? Ale praghezilor? Ale nemţilor? Starea generală? Măsurile luate? Ameninţările? Operaţiile? Rezultatele?

— Are dreptate căpitanul, spuse Bartos.

El ştia că Reichsprotektorul nu fusese ucis pe loc; că el, Bartos, fusese văzut aruncînd grenada; şi că, în fugă, îşi pierduse geanta în care se aflau celelalte două grenade.

Asta era ceea ce-l privea direct. Şi-l neliniştea mult.

Mai ştia, afară de asta, ce lăsase Palka în goană: pardesiul, Sten-ul, bereta, şoferul rănit şi sunetele chelălăite de bicicleta sa istovită. Şi asta-l îngrijora.

Şi totul îl neliniştea foarte mult.

Iată ce ştiau, cu toţii. Ce ştiau numai...

— Dacă e nevoie de un voluntar... începu, impetuosul Skacek.

— Nu, îl întrerupse Palka, fără voluntari!

Se ridică. Toate oasele îi trosniră.

— Poate totuşi trebuie: unii dintre noi ne-am remarcat mai puţin decît ceilalţi, observă Gabik.

— Unii au făcut de pază, replică Palka. Nu, inutil, nu insistați. Eu. Va fi o probă excelentă.

Se vedea că era bine gîndită şi era evident că va urma numaidecît: Palka se pregătea.

— Momentul cel mai potrivit, aprecie Bartos; patrulele sînt ostenite.

— Exact. Iar garda...

Palka preciză cum considera că trebuie să funcționeze garda de aici încolo.

Oarecare uimire, fără îndoială (nu: perplexitate), dar deloc absurdă.

— Pun la punct totul în cinci minute, promise Bartos.

— Bine.

Şi căpitanul Palka se îndreptă spre scară; cînd ajunse, privi înapoi:

— Fiți liniştiți: n-am să le las deloc timp să mă scuipe cu niscai gloanțe.

Şi adăugă pentru a preciza mai bine condiția:

— Dacă...

La distanța asta şeful nu era altceva decît o fantomă care vorbea.

CAPITOLUL X

— E groaznic, spuse mama lui Jaroslav Karel.

Era sinceră. Nu exagera. Era groaznic, înspăimîntător, şi nefericita femeie simțea această teroare. Era sătulă, plină, încărcată, depăşită. Groaza îi dilata ochii ei cenuşii, obosiți, năpădiți de vinişoare roşii şi-i întuneca obrajii. Se putea bănui că nu va uita niciodată toate ceasurile grele, că nu se va reface niciodată complet

după atîtea zile, săptămîni, luni şi chiar ani petrecuți în spaima, teamă şi frică. Niciodată.

Jaroslav absent, ea tremurase.

Jaroslav prezent, tremura şi mai tare.

Era îngrozită pentru amîndoi.

— Da, îngînă Jaroslav.

Nici el nu era altfel. Nu avea pe nimeni care să tremure în locul său. Nici nu mai îndrăznea să se exprime normal. Dealtfel, n-avea nici o poftă de vorbă. Ceea ce avea în cap, în suflet, în toată ființa lui, era prea destul pentru disperarea sa.

— Controlează, scotocesc, percheziționează indiferent pe cine, indiferent cînd, indiferent cum, fără motiv...

— Da, suspină Jaroslav.

Ştia toate astea. Le ştiuse. Le prevăzuse, ghicise, presimțise. Îşi imaginase, de multă vreme, foarte exact, toate consecințele îngrozitoare ale atentatului. Despre asta nu se înşelase. Şi mai ştia că nu se terminase. Nu era decît începutul. După teroare, oroare. După teroarea fățişă, oroarea mută. Pentru el, măsurile de care nu se vorbea încă. Cele mai oribile. El, care vedea mai departe, era dinainte împietrit, mut.

— Arestează o grămadă de oameni!

— Vor împuşca o grămadă de oameni, mamă. Îi împuşcă deja.

— Şi nici măcar nu l-au omorît!

— Asta nu schimbă nimic. Nu e vina lor.

Nu făcuse nici o greşeală, decît în ce privea propria-i persoană. Îi fusese frică. Nu voise să ia parte la acțiune. La despărțire, gîndea numai aşa: să nu participe. Să se aranjeze în aşa fel încît să rămînă în afara problemei. Nemții n-ar fi avut aşadar nici o posibilitate să ajungă pînă la mama lui. Singura soluție bună, crezuse el. Să nu

se amestece personal. Să lipsească în ziua atentatului. Fizic, pentru că sufleteşte el rămînea, era alături de camarazii săi.

— Tu nu eşti în siguranţă!

— Nimeni... nimeni nu mai este în siguranţă, nicăieri.

...Tovarăşii, camarazii, ceilalţi: Palka, Bartos, Zmenk, Gabik, Skacek şi Svary. Cu adevărat îngropaţi în acea criptă îngheţată şi întunecoasă. Sigur. Unde, în altă parte? Îngropaţi în acea lugubră catacombă, pînă cînd? Cîte mii de victime nevinovate?

Ei bine, în felul ăsta numai era cu ei. Nici fizic, nici sufleteşte. Nu era vorba de trădare, bineînţeles, dar... Se tranşase repede: imposibil să-i mai ajungi. Timpul transforma totul. Depărtarea schimba totul. Sentimentele nu mai erau aceleaşi. Ideile erau diferite. Nimic nu rezista... izolării. Era o ruptură.

Jaroslav era izolat. Erau cu toţii. Se afla încolţit, blocat. Fără ieşire.

— Ce-o să ne facem?

— Nu ştiu, mamă, nu ştiu.

Doar acum începuse să ştie ce este frica. Adevărata, frica paralizantă. De astă dată, fără nici o portiţă de scăpare.

*

„Nemţii", îşi spuse omul.

Se numea Josef Linka. Avea peste şaizeci de ani şi era beteag de piciorul stîng. Asta îl scutise de multe neplăceri, dar nu-l scutise de durere.

Se afla pe coasta unui deal. Mergea spre sat. Venea de la cîmp. Casele, înghesuite, erau la cîteva sute de metri. Exista o singură stradă. Era, mai precis, şoseaua

spre Praga. Cincisprezece kilometri despărțeau această mică așezare de marea capitală.

Satul se numea Lidice. În Boemia erau mii de sate ca ăsta. În cîmpie, în mijlocul unei vîlcele, cu țarini și pomi care dădeau, sau nu, roade, cu oameni care avuseseră mereu griji. Un sat cumsecade.

O lungă coloană de camioane ticsite de soldați germani, cu căști și arme, se îndrepta spre Lidice, și urma să pătrundă pe stradă. Automobilele zgîndăreau praful. Motoarele urlau de-a binelea.

Linka se oprise. Privea.

„Nemții."

De fapt nu era nimic extraordinar. Erau în țară mai mult de-o sută de mii de nemțoi. Chiar la Lidice n-a fost nevoie să vină luna mai a anului 1942, ca să-i vezi.

Dar se întîmplase acest atentat, la Praga.

Ce-i de făcut? Ce poți să faci cînd ai mai mult de șaizeci de ani, un picior beteag și cînd te simți vinovat că nu mai ai douăzeci de ani și forța necesară.

„Apoi, gîndi Linka, trebuie să fie pentru ai lui Horak și ai lui Stribrny. Nenorociții!"

Josef Horak și Josef Stribrny părăsiseră țara în 39 și slujeau în aviația militară engleză. Știa toată lumea... Și nemții știau. Își închipuiau, pesemne, că cei doi Josef dăduseră lovitura de la Praga.

Nenorocirea era că rămăseseră aici încă destui membri din cele două familii. Soția lui Josef Stribrny și fratele ei. Și cincisprezece din familia Horak: opt bărbați și șapte femei, dintre care una pe punctul de-a naște.

Nu, nemții nu intrau în stradă: uriașele camioane încărcate cu soldați, se împărțeau în două coloane: una prin dreapta, cealaltă prin stînga, o porneau pe cîmp... infanteriștii săreau. Încercuire.

— Ce-i de făcut? Ce-i de făcut cînd eşti încercuit, cînd nu se mai poate merge înapoi?

„Ba se poate, se poate chiar dacă va trebui să-ți tîrăşti țurloiul."

Josef Linka s-a dus deci. Se afla acum pe stradă, închis în țarc, cu toți vecinii.

Afară de-ai lui Stribrny şi ai lui Horak.

Aceştia, cu toții, fură împinşi în camioane. Şi luîndu-i cu ei, nemții plecară.

„N-o să-i mai vedem", gîndi cu tristețe Josef Linka.

Nu se gîndea decît la ai lui Horak şi la ai lui Stribrny. Nu era singurul care se gîndea la ei.

*

Jan Palka avea să comunice tovarăşilor săi de criptă o grămadă de lucruri şi le-a comunicat fără să mai zăbovească, fără întrerupere, de îndată ce sosi:

„N-a murit Heydrich, n-a fost ucis, numai rănit. Dar, după cîte am putut spicui, starea neamțului este serioasă, foarte serioasă. Nu se ştie dacă va scăpa. Sper că nu. Nu numai noi dorim să rămînă acolo. Se află tot la spitalul Bulovka. L-au transportat imediat la spitalul Bulovka, se înțelege. Că se află încă acolo, e semn că starea lui e gravă, şi-i semn că e considerat netransportabil şi, de bună seamă, paradit. Dacă n-ar fi fost aşa, probabil că l-ar fi îndreptat spre unul din spitalele lor din „Marele Reich". Bun, în fond asta nu schimbă nimic. S-au dezlănțuit, sînt dezlănțuiți. În oraş toți pereții, toate zidurile sînt acoperite cu afişele lor împuțite. Oraşul e roşu, roşu şi negru. Interdicția cu privire la circulație, bineînțeles. Starea de asediu în toată țara. Nu se pătrunde. Nu se circulă. Nu se poate, orice-ai face, zadarnică orice încercare. Radioul

urlă şi difuzoarele urlă şi ele. Se fac, neîncetat, percheziţii. Bariere, controale. Arestează sute de oameni, numai aici. Dar merg la întîmplare, cum s-ar zice după listele lor, şi pe dibuite. S-au împotmolit de tot. După cîte am înţeles nu-i nici un pericol imediat pentru noi şi pentru legăturile noastre directe. Eşecul îi face furioşi, îi dezlănţuie. Nu găsesc să ia decît comunişti, evrei, evadaţi de la munca obligatorie în Germania... şi cetăţeni care au cămările prea pline! Karl Hermann Frank urlă de turbare. Nu mai termină cu discursurile în care ameninţă cu crunte răzbunări. Ameninţări, ameninţări, ameninţări... Karl Hermann Frank, da, modestul librar din Karlsbad, gunoiul care a pregătit anexarea la Germania a teritoriilor noastre limitrofe, şeful S.S.-iştilor şi al poliţiei pe lîngă „Reichsprotektorul" Heydrich. El îi ţine locul. Şi credeţi-mă că acest împuţit printre împuţiţi nu conteneşte să se roage Domnului ca fostul său stăpîn să se ducă dracului cu suflet cu tot, ceea ce l-ar ridica, poate, pe el la rangul de *„Reichsprotektor in Böhmen und Mähren"*. Să nu uităm că Heydrich a fost pus aici de Hitler pentru că Führer-ul îl considera „prea slab" pe von Neurath, predecesorul acestuia. Frank n-o va fi uitat. În consecinţă, el va face tot pentru a merita să urmeze celuilalt. Circumstanţele îi permit aproape totul. Se spune că Hitler, ca represalii, ar fi ordonat uciderea imediată a 30.000 de cehi. Dar nu este decît un zvon. Există o variantă: măsura va fi aplicată dacă Heydrich trece arma pe stînga. Personal, nu cred aşa ceva; „răul" a fost făcut, spunem noi, şi nu pentru că Heydrich are să scape, sau nu... Pentru istorie el e deja mort. Scurt. Ah! Se spune, de asemenea, că Frank a fixat un termen pentru capturarea „asasinilor", prin orice fel de mijloace, îmi închipui că inclusiv denunţul, firește. Zece milioane de coroane recompensă pentru cel care va da

informațiile cerute. Ce termen, nu ştiu, încă un zvon, ce vreți! Dar recompensa e adevărată, am văzu afişele cu ochii mei. Şi am văzut un bătrînel, plin de indignare, scuipînd afişele."

„Am văzut, continuă Palka, în vitrina unui magazin din piața Venceslav, ceva ce nu seamănă nici cu mine, nici cu Emil, nici cu Josef, cu nici unul dintre noi; o bicicletă, o beretă, un pardesiu, un pistol mitralieră şi o geantă. E de rîs. Într-adevăr de rîs."

„Oraşul ăsta e minunat. Cetățenii lui sînt admirabili. Am, văzut şi am simțit. E o atmosferă ca un balsam de sănătate. Cu toți nemții, cu tot ce fac nemții, cu tot ce amenință Frank că va face, ei bine, e calm, e curat, e solid, e unit, ca un bloc, e cinstit, e liniştit, fără panică, fără dezordine, fără zăpăceală; cadrul şi ritmul sînt pătimaş întreținute, păstrate. Mă înțelegeți bine? Nu ştiu cum să vă spun ce-am simțit. Cehii sînt la datorie, am înțeles, e sigur, e puternic. Murmură, aşteptînd să poată vorbi. Fredonează, aşteptînd să poată cînta. Se comprimă, aşteptînd să poată exploda. Asta se vede pe chipuri, pe buze, în priviri. Şi chiar în zbîrcituri, da, în riduri. Nu văzusem încă niciodată atîtea chipuri aşa de frumoase. Nu sînt deloc liniştiți; au enorm de multe motive să fie neliniştiți. Sînt gravi. N-am zărit nici o singură figură hidoasă, cu excepția celor ale nemților.

Oraşul ăsta nu ne va preda."

Aici erau răspunsurile esențiale la toate întrebările pe care şi le-ar fi putut pune. Cei trei oameni rămaşi în criptă şi cei doi care făceau de gardă în altă parte. Întrebări pe care şi le puseseră. De o mie de ori, nu numai o dată. Şi pe care căpitanul şi le pusese el însuşi înainte de a pleca, îndrăzneț, pe riscul său, să culeagă răspunsurile în capitala sufocată.

...La toate întrebările, în afară de una: Karel.

Şi cum nu era posibil să ştii, decît să vorbeşti de rău, mai bine să nu spui nimic.

CAPITOLUL XI

Horvat tatăl împinse uşa de la intrare.

Şi simți izbitura unei ființe de nerecunoscut, prăpădită, zbîrlită, răvăşită, buhăită, speriată, înnebunită, tulburată, violentă, dură, disperată, care îşi înghițea lacrimile, care se îneca scoțînd gemete şi vorbe de neînțeles; care tăbărî pe el cu toată greutatea, se agăță de el cu toate puterile, cu toată disperarea, cu totul.

Soția lui.

Țipa. Horvat îi puse repede mîna peste gură. O împinse încet înapoi şi izbuti să închidă uşa.

— Orice-ar fi, spuse cu autoritate, fără țipete! E vorba de Jinka, nu?

Asta părea s-o liniştească, s-o uimească.

— Da. De unde ştii? Cum ai putut să afli?

— N-am ştiut: am înțeles.

Banalitatea rece a răspunsului îi răscoli mîhnirea, suferința fără de margini, tulburarea.

— Jinka! Jinka! Jinka!

Vocea i se poticnea, dar țipetele deveneau apoi şi mai stridente.

— Jini! Fetița mea! Micuța mea! Mi-au luat-o! Ne-au ridicat-o! Oh, Jinka, Jinka mea...

Plîngea. Se îneca, se sugruma cînd voia să-şi urle disperarea şi să răsufle mai tare pentru a se face înțeleasă.

Era înnebunită de durere. Cu drept cuvînt îşi pierduse capul. Avea în ea o violență de neînchipuit, o sălbăticie, pe care soțul ei nu le cunoscuse niciodată!

— O vor omorî! Ne-o vor omorî! Jinka, fetița mea!

— Taci. Dar taci odată!

Horvat era de-o paloare groaznică. Se simțea de parcă plutea. Merse spre soție, o apucă de umeri şi o zgîlțîi. O bătu apoi uşor pe obrajii uzi de lacrimi.

— Ai să taci?

Şi el era tulburat. Dar era în stare să se stăpînească.

— Ai văzut pe cineva salvat cu văicăreli? Mai degrabă, explică-mi.

Ea se pironi, ridică fruntea şi-l privi ca şi cum nici o dată nu l-ar mai fi văzut.

— E tot ce poți să-mi spui?

— Pentru început, da.

Ea avu o tresărire şi, dintr-odată, o zbughi pornind cu capul înainte.

— Dar... unde vrei să mergi?

Ca s-o oprească, Horvat, întîmpină cele mai mari greutăți din lume. Fusese surprins. Nu s-ar fi aşteptat niciodată la atîta forță din partea ei. Nici la o asemenea hotărîre. Ea țintea uşa. Voia să plece.

— La palatul Pesek, mărturisi ea, mă voi duce la palatul Pesek. Am să le spun tot ce ştiu şi-mi vor da fata!

— Taci!

— Nu. Dimpotrivă, vreau să mă audă. Vreau să merg la nemți. Vreau să le spun de bicicleta omului ăluia. El e vinovatul. El a făcut totul! Jinka e nevinovată. Nu vreau să-mi sacrific fata pentru...

— Ți-ai pierdut min...

Horvat renunță s-o mai facă să înțeleagă în acest fel. Numai forța putea să biruie. Şi folosi toată forța pe care o avea. Căzură greu pe podea, destul de departe de uşă.

— Mă doare.

Nu era decît un geamăt. Horvat se surprinse cu groază că nu numai că-şi strivea soția cu toată greutatea lui, dar că-i strîngea sălbatic gîtul. Îi dădu drumul.

Ea se speriase. Mai mult poate ca înainte. Tremura din cap pînă în picioare. O fricã salutară care o făcea din nou conştientă.

— Ascultă-mă bine, spuse încet Horvat. Nu cred că poate să fie atît de grav, precum îți imaginezi. Să-mi spui exact cum s-au petrecut lucrurile, dar mai întîi vreau să te gîndeşti la ce-ți spun eu: crezi tu că n-ar fi ridicat-o decît pe fata noastră, dacă ar fi avut ceva deosebit împotriva noastră, în special împotriva noastră?

Vorbele astea mai îndreptară situația.

— Şi totuşi au luat-o... suspină soția lui Horvat.

— Desigur. Dar ne rămîne o şansă la toți trei. Să n-o pierdem.

Avea o idee. Una singură. Spera să fie cea bună.

Nu putea să ştie încă, evident, că văzuse straşnic de clar şi că această clarviziune le salva provizoriu viața.

Provizoriu.

*

Palatul Pesek.

Omul făcea un semn din cap: nu.

Stătea pe un scaun tare, într-o cameră imensă, şi ofițeri ai Gestapo-ului îi țineau tovărăşie. Tăcuți, înțepeniți, atenți, nerăbdători.

Scund, acest om, între două vîrste, mai degrabă gras, era chel; sudoarea i se rostogolea în picături uriaşe pe frunte şi pe obraji; ochii mici trădau oboseala şi poate că şi scîrba.

Birtaşul Obcik.

„Nu."

Reflectoare luminau zidul. Tinerele fete defilau de-a lungul peretelui alb, orbitor, de nesuportat, împingînd o bicicletă neagră. Nemţii puseseră la punct roata din faţă a bicicletei.

„Nu."

„Nu."

Tinerele fete treceau, una cîte una. Intrau. Înaintau. Se îndepărtau. Dispăreau. În culise, un neamţ se ocupa de bicicletă predînd-o următoarei. Era cald. Ucigător.

„Nu."

Următoarea era la fel ca celelalte: cincisprezece, şaisprezece, şaptesprezece ani, neîndemînatecă, intimidată, fîstîcită. Ca şi celelalte, era lipsită de personalitate, de ţinută, de înfăţişare, de forme. Vîrsta, spaima, asta era tot. Vîrsta lor, spaima lor, asta era tot.

„Nu."

„Nu."

După multe ceasuri. De la începutul după-amiezii. Din dimineaţa zilei. De cu seară. Din totdeauna. Toate fetele din Praga. Toate fetele din împrejurimi. Toate fetele de pe pămînt. Cincisprezece, şaisprezece, şaptesprezece ani. Vîrsta lor. Asta era totul. Zeci. Sute. Mii? Nu: era una singură. Nedefinit, această fetişcană intra, avansa, trecea, se îndepărta şi dispărea. Şi în culise, cu bicicleta, făcea o întoarcere şi reapărea.

Era mereu aceeaşi şi niciodată nu era aceea.

„Nu."

Nu va fi niciodată aceea.

Pentru birtaşul Obçik, semnul negativ făcut cu capul devenise tot atît de natural, tot atît de spontan, la fel de interesant, la fel de liniştit şi tot atît de important, ca bătăile inimii.

Era un nu pentru viaţă.

Chiar dacă nu avusese încă timpul să se gîndească la argumentul profund, la elanul ce-l făcuse ca, dintr-o dată, să-şi abandoneze toate calculele.

„Nu."

Vedea cum pleacă micuţa domnişoară.

Fericit.

CAPITOLUL XII

Reichsprotektorul Heydrich murise. Era seară. Ca să profite cît mai mult de oraş, aşteptaseră seara. Noaptea se lăsa încet ca şi cum n-ar fi vrut să vină. Ca o scuză, ca un regret. Străzile erau pustii. Casele, ferecate. Ziua fusese frumoasă şi un vînt călduţ şi plăcut mai persista, ceea ce însemna că frigul nu era pentru toată lumea, că frigul nu era permanent. Capitala părea moleşită.

Pentru oribila lor ceremonie, nu aveau nevoie de lumina albastră a camuflajului. Şoseaua era în beznă. Zidurile negre. Ferestrele întunecate. Porţile în întuneric. Cerul era înnorat. Totul era negru ca moartea. Totul era potrivit perfect, căci nici chiar vidul nu putea fi sesizat.

Despre mort era vorba.

Lung, greoi, lugubrul cortegiu înainta lent în atmosfera apăsătoare, marcată de sunetele înăbuşite ale tobelor, de zgomotele estompate ale cizmelor, de flăcările fără strălucire ale torţelor.

Sute de torțe răspîndind umbra şi nu lumina, mai aproape de noapte decît de zi. Zeci de torțe. Mii de oameni.

Sicriul se afla pe platforma unei maşini deschise, împodobită ca un altar, ce era încadrată de numeroşi demnitari, după toate aparențele mai înțepeniți, mai tăcuți, mai tacticoşi şi, în definitiv, mai impersonali decît miile de alți întristați, decît miile de soldați care-i precedau şi-i urmau în şiruri şi coloane.

Soldații aveau arme şi căşti. Ofițerii erau în ținută de ceremonie, iar demnitarii în doliu.

Maşina rula încet. Cortegiul înainta în ritmul maşinii. Razele unsuroase ale torțelor cădeau cu precădere pe partea lunguiață şi lustruită a sicriului.

Maşina rula încet, ca şi cum cauciucurile se lipeau de pavaj.

Întuneric beznă, cortegiul aproape că nu avansa. Trena. Apăsa pasul. Zăbovea... Prin asta îşi dădea importanță şi se impunea. De aici îi venea şi amploarea. Se complăcea în disciplina sa, în dimensiunea, în semnificația sa, se complăcea în sunetele înăbuşite ale tobelor, în tropăitul atenuat al cizmelor, în umbrele neastîmpărate ale torțe lor sale.

Şi în tăcerea extraordinară în mijlocul căreia defila.

Cu toate astea, cortegiul avansa. Pentru ultima oară *Reichsprotektorul* Heydrich făcea turul capitalei „sale". Era necesar ca toată populația să-l asculte îndelung. Înainte de plecarea impusă de solemnitățile de la Berlin, el avea ceva de spus, de exprimat printr-un mijloc mai eficace decît vorbele.

Piață după piață. Stradă după stradă. Oră după oră. Necontenit, răpăitul atenuat al tobelor hitleriste se prelingea pe caldarîm, urca pe ziduri, se ridica pe acoperişuri,

ajungea în cartierele cele mai îndepărtate ale oraşului. *Reichsprotektorul Heydrich* murise. Era arătat capitalei criminale. Capitala tăcea.

*

Lidice. Din nou micul sat Lidice. De data asta, dis-de-dimineaţă, aproape de răsăritul soarelui.

— *Schnell! Bauer! Schnell!*[1]

Josef Linka era, fără îndoială, ţăran. *Bauer!* Asta nu-l împiedica însă să-şi spună că ceea ce se întîmpla nu era un procedeu la locul lui. Avea încă îmbrăcămintea de noapte. Nemţii se purtau ca şi cum ar fi fost la ei acasă. Nu: se purtau cum n-ar fi îndrăznit să se poarte la ei. Intraseră cu forţa. Şi-l scoteau din casă (în straie de noapte) cu împunsături de baionetă şi lovindu-l cu patul puştii în piciorul bolnav. Torente de înjurături, cu nemiluita.

Pentru ce? Ce voiau oare de la Josef Linka? Pentru ce se arătau atît de aroganţi, grăbiţi, bădărani, brutali, răi, într-un cuvînt, insuportabili. Ce mai aveau acum în cap? Ce mai căutau? De ce veniseră înapoi? Ieri, ridicaseră cele două familii: Horak şi Stribrny, da? Şi nu le-au dat drumul, dovadă că nu i-a mai văzut nimeni în sat, da? Atunci? Nu le-au ajuns? Şaptesprezece? În orice caz nu mai exista nici unul dintre ai lui Horak sau dintre ai lui Stribrny. Şi în orice caz Josef Linka nu era nici un Josef Horak, nici un Josef Stribrny; nu era decît un sărman bătrîn, fără nici o vină şi beteag la un picior. Atunci?

Josef Linka a fost îmbrîncit în stradă. A fost îmbrîncit de-a latul străzii. A fost îmbrîncit de-a lungul străzii, îmbrîncit pînă în mica piaţă a satului. Pe drum (nu era

[1] Repede! Ţărane! Repede! În germană în original.

prea lung la Lidice!) purtat în înjurături şi în lovituri de pat de puşcă, pe drum, mergînd, şi-a putut da seama că nemții intraseră şi în alte case, cum intraseră la el, că nemții nu erau mai amabili cu concetățenii săi, decît fuseseră cu el... Pe scurt, că Josef Linka nu era singurul cetățean din Lidice supus unor astfel de ticăloşii, nu era singurul în această nenorocită situație.

Liniştitor într-un fel. Neliniştitor, într-altul.

Nu-i vor ridica oare pe toți?

Sosit în piață, Josef Linka, putu să constate că nu era singurul îmbrăcat ca de noapte. Bun.

De bună seamă situația era altfel decît ieri. În piață se afla tot satul. Adunați, grupați, încercuiți. Copii, femei, băieți, fete, bătrîni, bătrîne şi cei cîțiva funcționari din sat, printre care şi învățătorii. Piața era plină. Nemții erau mai numeroşi decît data trecută. Decît data trecut şi decît sătenii din Lidice. Intraseră de bună seamă pe stradă. Şi nu numai pe stradă. Nu se mai răspîndiseră pe cîmp. În schimb, prin case! Chibzuiseră, ticăloşii, cum să-i surprindă acasă pe toți.

Erau ofițeri cu capete tari, cu căşti ca valurile, cu mantale lungi şi cizme cu scîrț. Erau subofițeri care răgeau ca măgarii. Erau soldați zornăind a oțel şi a aramă, cu mutre de derbedei, ce înjurau printre dinți. Mai erau şi alți indivizi, greu de ştiut ce fel, care staționau în grup, care păreau să fie o ceată aparte, care stăteau mai izolați şi care dădeau semne de plictiseală. Te puteai gîndi la mecanici, lucrători, muncitori. Pentru ce se aflau aici, atîta timp cît n-aveau nimic de făcut?

Mai erau şi camioane, maşini, mecanisme, în stradă, de-a lungul străzii, în capătul străzii şi mai încolo de capătul străzii.

Timpul trecea. Soldaţii cotrobăiau din nou prin case. Furioşi, ţipau, fugăreau pe cei rămaşi în urmă. În piaţă era cald. Femeile gemeau. Puştii se agitau. Soldaţii răcneau. Îmbrîncind, se loveau. Ofiţerii roiau în jurul hărţilor, ca şi cum s-ar fi pregătit pentru o mare bătălie. „Mecanicii" se plictiseau, mai departe.

În grajduri, animalele ţipau. Se vedea că se întîmpla ceva neobişnuit, dat fiind că fumul nu mai ieşea pe coşuri.

— *Ruhe!*

Nemţii despărţiră pe femei de bărbaţi, pe fete de băieţi, pe bătrîni de bătrîne.

— *Achtung!*

Aşezară bătrînele, femeile şi fetele într-o parte a pieţii, de cealaltă parte înghesuind bărbaţii, copiii şi bătrînii.

— *Ruhe! Achtung! In Orden!*[1]

Împinseră femeile, bătrînele şi fetele spre capătul străzii. Le împinseră în camioane acoperite cu prelate. Camioanele plecară, ducînd toate femeile, toate bătrînele şi toate fetele din Lidice.

— *Ruhe! In Orden.*

Nemţii numărară băieţii, bărbaţii şi bătrînii. În total 173. Făcură din ei şaptesprezece grupe de cîte zece şi o grupă de trei.

— *In Orden! Achtung!*

Soldaţii scoteau saltele din case, cărîndu-le cu ei.

*

Doamna Zelenk, văduva colonelului Zelenk, scoase pistolul din toc şi-l armă. Era încărcat. Încărcat de multă

[1] Linişte! Atenţie! Aliniaţi! În germană în original.

vreme. Aparținuse soțului ei, colonelul, şi cunoştea arma aşa cum îşi cunoscuse soțul. Se duse pînă la fereastră să vadă pe cei a căror sosire o aştepta de mai multe zile.

În fine!

Sincer vorbind, nu-i era frică. Nu putea fi numită frică ceea ce simțea acum. Un sentiment de eliberare. Un pic de orgoliu. Satisfacția de a fi gîndit cu inteligență. Certitudinea de a fi trăit cum trebuia. Şi convingerea că se terminase, că nu mai era nimic de aşteptat.

Privea prin plasa subțire a perdelei de tul. Erau tot acolo, de cealaltă parte a străzii. O maşină neagră cu cinci oameni ce purtau mantale de piele şi şepci. Unul coborîse şi, rezemat de maşină, ridicase capul spre etajul casei, privind insistent.

Gestapo-ul. Era foarte sigură. Era întipărit pe mutrele lor, se deducea din comportamentul lor, din împrejurări, era logic. Ştia că vor sfîrşi prin a veni la ea, şi nu înceta să pîndească apariția lor. Practic, totul se desfăşura aşa cum îşi închipuise.

Dar pentru ce aşteptau atît? Pentru care motiv procedau ca şi cînd nu făceau altceva decît să supravegheze casa? Şi nici cu prea multă abilitate. Erau şi alții, pe care ea nu-i vedea şi care se pregăteau s-o surprindă?

Bătăi puternice în uşă, jos, dădură un răspuns ce păru acceptabil bunei doamne Zelenk.

Se întoarse şi-şi aruncă privirea prin casa unde viețuiseră cu ea soțul şi fiul ei, unde de nenumărate ori veniseră soții Palka de bună seamă cu micuțul lor Jan. Sau unde, mai recent, fusese adăpostit căpitanul Palka din Corpul de Armată Cehoslovac ce se afla în Anglia.

Fără să vrea, îşi duse mîna spre pieptenul de baga. Bineînțeles, acum nu mai avea, ascuns în el, nici un mesaj. Bineînțeles, căpitanul Palka nu se mai afla acum în

casă. Bineînțeles doamna Zelenk nu mai primea comunicări urgente, precum cele sosite prin nepotul lui Jirek. Nu era decît o simplă femeie, în vîrstă, şi o femeie singură, mai singură ca niciodată.

Dar astea nu mai puteau fi considerate garanții, semne de nevinovăție. Nu mai exista nici o nevinovată, nici un nevinovat. Nevinovăția fusese suprimată. Se năpusteau peste tot. Totul era bun pentru hrana urii lor. Inclusiv văduva unui ofițer, mama unui ofițer ucis.

Loviturile zguduiau poarta. Din maşina neagră au coborît doi inşi în mantale de piele şi au traversat strada să dea, fără îndoială, ajutor.

Soția colonelului Zelenk se gîndi la Jan Palka. Apoi la soțul şi la fiul ei ale căror suflete o înconjurau, o grăbeau şi o aşteptau.

Deschise brusc ferestruica şi deschise şi focul asupra mantalelor de piele. Trase pînă la penultimul cartuş.

Pe ultimul şi-l trase în gură. Atunci cînd trupul se prăbuşi, uriaşul pieptene de baga se rupse în bucățele.

*

La Lidice, soarele era aproape de amiază. Soarele, numai. La Lidice rămăsese numai soarele. La prima vedere, într-adevăr nu mai existau săteni ca să-l observe.

Ofițerul ce comanda plutonul de execuție considera, totuşi, că mai avea destul timp. Aproape jumătate. Avea treabă acolo pînă aproape de ora trei după-amiază.

— *Schiessen!*[1]

[1] Foc! În germană în original.

Cele zece puşti ochiră toate odată. Cele zece gloanțe se înfipseră în cele zece trupuri şi în cele zece saltele. Cele zece trupuri căzură.

Cei zece trăgători din pluton puteau să răsufle cîteva minute. După împuşcare, specialiştii din serviciul sănătății ridicau cadavrele. Servanți speciali corectau poziția saltelelor rezemate pe peretele şurei, astfel ca gloanțele să nu ricoşeze.

Un subaltern împingea pe următorii zece, pe care ofițerul îi cerceta dintr-o singură privire.

Ofițerul avea tunică, centiron şi gulerul închis. Avea pistolul automat în mînă. Avea o mustață ca Adolf.

Cei zece trăgători erau în bluză, cu cravate, şi după fiecare salvă, fiecare îşi ținea arma întinsă drept, la verticală, cu patul proptit de coşul pieptului.

Cei zece țărani aşteptau.

Ofițerul era versat, avea ochi format şi experiență. Tot aşa şi oamenii lui. Aparțineau unui grup special de exterminare, cantonat la Praga. Erau trimişi peste tot unde era de făcut o treabă serioasă.

Era o treabă bine făcută, curat şi matematic făcută. Atîția indivizi. Atîția trăgători. Atîtea salve. Atîta timp.

Dealtfel, aritmetica rămînea prezentă pe toată durata misiunii. În fața țintei corespunzătoare, fiecare puşcă era numerotată.

„Eins! Zwei! Drei! Vier, Funf, Sechs, Sieben! Acht, Neun! Zehn!”[1]

— *Schiessen!*

Şi un:

— *Schiessen!*

---

[1] Unu! Doi! Trei! Patru, cinci, şase, şapte! Opt, nouă! Zece! În germană în original.

Şi iar:

— *Schiessen!*

Şi mai departe. Pînă la trei după-amiază, cît o cerea numărul de victime.

De data asta, nu era totul. Într-adevăr treabă foarte serioasă. Curățare, la „radere", în executarea dispozițiilor superioare, care ordonau să se ducă o acțiune represivă specială, pentru a se da cehilor o lecție definitivă de supunere şi de umilință.

În acest timp, aşadar, genişti plasau încărcături de exploziv care vor arunca în aer toate casele din Lidice. În grădini şi pe cîmp, buldozerele pionierilor, fără să mai aştepte nimic, smulgeau pomii din rădăcini. Un grup astupa eleşteul, un altul abătea cursul rîului. Vitele erau ucise.

O dată cu uciderea ultimei ființe, totul va fi mort, pentru totdeauna. Ca exemplu! Buldozerele vor nivela ruinele. Ruinele vor fi arate pînă la înlăturarea celui mai neînsemnat vestigiu de recunoaştere. După care se va pregăti o împrejmuire înaltă din sîrmă ghimpată prevăzută cu pancarte ce vor purta un avertisment:

„Oricine se va apropia de această împrejmuire, şi nu se va supune la somații, va fi împuşcat."

În germană şi în cehă.

...Dar se ştia prea bine că sentinelele aveau să închidă adesea ochii, că „viermii" curioşi vor brava toate riscurile şi că se va vorbi de Lidice pînă în capitală, pînă în regiunea minieră „roşie", Kladno, în toată țara.

Era exact ceea ce doreau.

— *Schiessen!*

CAPITOLUL XIII

Jaroslav Karel reciti, rar, ceea ce terminase de scris. Cerneala nu avusese încă timp să se usuce.

„Opriți căutarea celor care au comis atentatul contra *Reichsprotektorului* Heydrich şi încetați masacrarea oamenilor nevinovați, pentru că vinovații sînt: Jan Palka şi Emil Bartos."

Era clar? Era clar.

Era destul? Era destul.

Era explicit? Era explicit.

Era exact? Era exact.

Era convingător? Era convingător.

Şi era citeț.

Nemții aveau în scrisoare noutăți excepționale. Îndeosebi pe aceea de-a li se fi dat şi prenumele. Asta însemna mai precis. Pe aceea de-a scrie literă cu literă „Reichsprotektor Heydrich". Asta însemna că e serios, informat, respectabil. Pe aceea de a folosi termeni ca „masacrarea" şi „nevinovații". Asta însemna chibzuit, hotărît, curajos.

Karel era mulțumit. Pînă aici era bine.

În timpul acesta, pentru ce nu-şi punea, cu aceeaşi grijă, alte întrebări cu privire la ceea ce era pe cale să înfăptuiască? Nu era rău? Nu era o laşitate? Nu era o crimă? Nu era ceva oribil? Nu însemna oare condamnarea la moarte a tovarăşilor săi? Nu era inutil? Nu era riscant chiar pentru el?

Jaroslav Karel nu-şi punea asemenea întrebări, nici altele de acelaşi gen, pentru simplul motiv că-şi pusese deja aceste întrebări, şi altele de acelaşi gen, mai înainte. Mai înainte de-a trece la fapte. Înainte de a se hotărî să scrie sau poate chiar de a se prezenta.

...Şi pentru că toate aceste întrebări, ca şi cele privind conținutul scrisorii, primiseră fiecare răspunsul satisfăcător, satisfăcător din punctul său de vedere, bineînțeles, dar era esențial întrucît Jaroslav Karel intervenea, şi nu o altă persoană.

Avea un caracter curios. Era fricos din fire. Nu-l cunoşteai bine dacă-ți închipuiai că acționa fără să gîndească. Reflecta în toate împrejurările. Acționa întotdeauna pe etape bine gîndite. El însuşi nu-şi dădea seama că nu era decît o etapă. Nu vedea mai departe de scopul momentului. Dar credea, credea!

Cu acest caracter, cu această natură şi cu acest fel de sinceritate limitată care-l stăpînea în permanență, el era, fatal, la discreția tuturor situațiilor, a tuturor împrejurărilor. Era omul împrejurărilor, şi nu al direcțiilor. Era omul impulsurilor. Oh! îşi închipuia că el era cel care se dirija. Dar nu era adevărat. El era dirijat, comandat de alte forțe decît ale sale: cele ale împrejurărilor.

Această falsă încredere decurgea precis din faptul că natura şi caracterul său se adaptau la orice. Aşa că nu-l deranja deloc faptul că etapa şi țelul de azi au fost diametral opuse etapei şi scopului din ajun. Şi Karel era sincer mereu. Întotdeauna pentru momentul respectiv.

Direcția odată stabilită, căuta să-i pătrundă sensul. Reflecta la asta şi nu găsea decît argumente care-l îndemnau. Evident! Şi mîine? Nu era îngrijorat. Nu era în stare să prevadă. Totul va depinde de... Nu de el, nefericit om!

Trăise fără să vadă astea, fapt care-l făcuse să se reîntoarcă la maică-sa.

Mai întîi, deoarece nu se gîndea decît la mama sa.

După aceea, întrucît se gîndea şi la el.

Apoi, pentru că nu se putea urni.

Mai tîrziu deoarece n-a vrut să se urnească.

În fine, pentru că fusese încolțit în toate chipurile.

Acum, scrisoarea asta.

Frica stăpînea totul.

Fără îndoială că mîna lui Jaroslav Karel scrisese această scrisoare, dar de fapt cine i-o dictase?

Trebuia, trebuia să iasă. Nu să plece de la mama sa, ci să iasă din situația asta groaznică, din acest oribil coşmar.

Împături minuțios hîrtia, apoi o desfăcu, tot atît de minuțios.

Nu, nu era rău, atîta vreme cît exista un mijloc de a opri un rău infinit mai mare!

Nu, nu era un laş, ba dimpotrivă, dădea dovadă de mult curaj, de demnitate, de energie!

Nu, nu era un criminal, pentru că, într-un fel, era vorba, de-o legitimă apărare pentru Jaroslav Karel, pentru mama sa, pentru zecile de mii de oameni nevinovați care erau în pericol de-a fi asasinați!

Nu, nu era oribil, pentru că scopul era de a opri ororile!

Nu, nu era vorba de a condamna la moarte foştii tovarăşi, deoarece, mai întîi, nu erau specificate numele tuturor, apoi cele două nume date nu însemnau nimic prin ele însele, al treilea, nu se spunea unde se ascundeau cei doi vinovați!

Nu, nu era inutil, întrucît nemții nu găseau nimic, şi Frank dăduse un ultimatum poporului ceh: dacă cel mai tîrziu pînă la 18 iunie nu vor fi descoperiți asasinii lui Heydrich... Cîtă vreme vor fi pe această nouă pistă, nu vor mai face nici un rău.

Nu, nu era nici o primejdie pentru el, deoarece scrisoarea nu era semnată!

Nu era deloc prost Jaroslav Karel.

Împături din nou scrisoarea şi o vîrî într-un plic, pe care îl închise. Rezolvase. Soluționase problema care pînă acum îl nemulțumea.

Cui să adreseze această scrisoare?

Gestapo-ului? Niciodată!

Nemților? Niciodată!

Dar jandarmeriei cehe... hm?

Scrise, aşadar, pe plic: „D-lui comandant al jandarmeriei din..."

Un sat, mai degrabă. Şi preferabil unul cît mai îndepărtat.

*

— E teroare! aproape țipă Skacek. Cobora. De la ultima treaptă a scării fugise spre tovarăşii săi, ca şi cum ar fi fost stăpînit de teama de a nu-i mai găsi. Respira neregulat, sacadat. Îşi frîngea degetele. Fremăta sau tremura? Era şi roşu şi palid. Enervat, fără astîmpăr, scîrbit, răvăşit. Rămase nemişcat. După acest țipăt ieşit ca din inimă, nu ştia ce să mai facă. Nu mai ştia cu ce să înceapă. Nu spusese oare totul? Era oare într-adevăr nevoie de amănunte? Teroarea era teroare. Rămăsese nemişcat în fața celorlalți. Zăpăcit.

Crezuse că-i va însufleți? Greşise.

În criptă nu erau decît trei: Palka, Gabik şi Zmenk. Bartos şi Svary făceau de gardă sus. Unul după ştiri, doi de gardă, trei aici jos, totul era în ordine.

Gabik fuma. Era rîndul lui să fumeze.

Căpitanul pregătea masa ce consta din fasole conservată, cîrnați afumați şi pîine veche... şi frig.

Zmenk curățase armele şi acum ştergea cu cîrpa, unul cîte unul, neobosit, cartuşele acoperite de broboane mici de apă, ca o sudoare. Totul era scăldat în umezeală.

Doar el ridicase, într-adevăr, privirea spre Skacek. Dar tăcuse. Freca armele ca şi cum ar fi dorit să le transmită căldura sa.

Bunul Josef Zmenk era oare singurul, în acel loc, care a mai înțeles încă sensul anumitor cuvinte?

Skacek era disperat. Îl podideau lacrimile. De mult avea lacrimi în ochi. Era să plîngă pe stradă. Stătea pe loc încercînd să se potolească. Îşi lăsă privirile să rătăcească. Privirile sale care întîlniseră prea mult roşu şi prea mult negru, şi care, aici, găseau prea mult negru şi prea mult gri. Pretutindeni culorile morții. Sus, acolo, moartea violentă, aici, în adîncul gropii, moartea prin inaniție, prin epuizare, pe nesimțite, fără să ştii. Totul se epuiza, se prăpădea: pereții măcinați, lumina zilei ce străbătea prin ferestruică, scara mîncată de carii, cartuşele oxidate, țevile armelor ruginite. Şi ei înşişi. Era îngrozitor. Era inevitabil. Nu mai era nici un sens în nimic, nici pentru nimic.

— Nu pe Heydrich l-am ucis, spuse el, ci mii de cehi nevinovați. Vorbele răsunară sub bolta înghețată.

Gabik termină de fumat. Îşi examină țigara păcătoasă.

Zmenk încetă să mai şteargă cartuşele.

Palka îşi şterse ochii: ceapa.

Tăcere.

Skacek nu putea să rabde.

— Şi stăm aici. Aşa. Ca nişte vagabonzi născuți vagabonzi şi care nu ştiu altceva. E posibil? Mii şi mii de oameni împuşcați! Kilometri şi kilometri de afişe roşii pe ziduri, cu listele miilor de nume ale celor împuşcați. Ucid

camioane întregi de ostateci. Au distrus Javoricko! Au ras Lidice de pe suprafața pământului! Au...

— Vladimir..., i se adresă, calm, Zmenk.

Acesta îşi lăsase lucrul, se ridicase.

— La Lidice, ori la Javoricko, sau într-un camion plin de ostateci ar fi trebuit să fim, continuă cu toate astea Skacek care nu-şi mai putu potoli lacrimile, dar nu, stăm aici! De ce să ne necăjim, cîtă vreme gloanțele şi vaietele nu ne ating! Pot rade totul, gaura asta tot va rămîne, sau alta! Pot să masacreze, tot vor rămîne cîțiva cehi uitați pe undeva... şi noi! Ce credeți? Eu...

— Destul! spuse cu autoritate Gabik.

Zmenk era lîngă Skacek, dar nu îndrăznea să zică nimic. Privi cu tristețe spre Gabik, ca şi cum acesta lui i se adresase.

Ciudat, Skacek tăcuse. Ciudat, nu. Plecase „să ia aer" la rîndul lui, cum spuneau între ei, dar nu reuşise. Îi fusese groaznic de frig. Avusese nevoie de căldură. Îi fusese necesară această zgîlțîire.

— Fumează, băiete, vom discuta pe urmă.

Gabik îi întinse țigara, care nu prea mirosea grozav şi Skacek o luă fără să ezite. Privea fumul care era mai clar decît lumina zilei ce pătrundea prin ferestruică... şi care urca, se ridica asemenea zilei ce se năştea în adîncul pământului, topindu-se puțin cîte puțin în aer. Era oare posibil?

— Şi chiar..., spuse încet Palka, şi chiar dacă n-ar rămîne decît cîțiva cehi uitați, nemții tot ar pierde. Ar pierde definitiv, pentru că acei cehi uitați nu vor uita. Asta e cel mai important.

Îşi pregătea mai departe masa: fasole, cîrnați afumați, ceapă crudă, pîine.

CAPITOLUL XIV

Scrisoarea lui Karel, nesemnată, a fost primită de jandarmul Moravec.

Acest Moravec n-avea nici o legătură de rudenie cu celălalt Moravec, colonelul comandant al S. R. Cehoslovac la Londra. Dar existau oarecare asemănări în privința sentimentelor pe care cei doi cehi, cu acelaşi nume, le nutreau față de nemți. Însă cum acest Moravec nu se afla la capătul Europei şi, prin urmare, şi prin funcție era obligat să navigheze pe lîngă nemți, în fiecare zi,... se ferea, spre deosebire de colonel, să-şi expună zgomotos ideile în fața microfoanelor de radio şi nici chiar, mai simplu, de pe acoperiş.

Aici, în Cehoslovacia, nici n-ai fi terminat de pronunțat prima frază din vreuna din acele chemări la rezistență. Trrrrrrr! Moarte sigură. După atentatul contra lui Heydrich... Scurt. Şi nici cîrc!

Numele mic, obişnuit: Josef. Era jandarm, deci, şi ceh. Nu în ordinea asta: mai întîi ceh.

Nu era simplu jandarm: gradat, şef de secție, avînd în subordine opt oameni. Şi toți nouă, la ordinele nemților, bineînțeles.

Primi scrisoarea. Furierul i-o predase nedesfăcută. Îi era adresată lui cu toate că nu şi nominal.

„D-lui comandant al jandarmeriei din...

Opriți căutarea celor ce au comis atentatul împotriva *Reichsprotektorului* Heydrich şi încetați masacrarea oamenilor nevinovați, pentru că vinovații sînt: Jan Palka şi Emil Bartos."

Terminat. Dar ce bombă! Bine.

Prima grijă: „În mod obligatoriu să comunice autorităților germane".

Încetişor.

Făcînd asta, înseamnă să lichidezi dintr-o dată toate greutăţile, da? Felicitări, recompensă, glorie, avansare...

Negativ: pentru jandarmul Josef Moravec însemna dimpotrivă, ca, dintr-o dată, să se afle în faţa tuturor necazurilor.

„Nevinovaţi, de acord, dar, rahatule!, nici eu şi nici jandarmii mei nu comitem asasinate!"

Se gîndea că era vorba de o anonimă. Se gîndea că tot ce era anonim era murdar şi dubios. Şi că, fără îndoială, n-ar fi trebuit să deranjeze pe domnii nemţi mai înainte de-a proceda, personal, la cîteva verificări. Se gîndea că scrisoarea fusese expediată dintr-o localitate de lîngă Praga. Se gîndea că el cunoaşte bine acea localitate, că avea şi rude acolo.

Se gîndea că de-atîta amar de vreme nu-şi mai văzuse acele rude. Se gîndea că ar putea foarte bine să combine călătoria, cu caracter de vizită, cu cercetările.

Jandarmul Josef Moravec reflectă îndelung şi, la începutul celei de a patra zile, socotind de la data primirii scrisorii, porni la drum.

Drumul nu a fost dezagreabil.

Dar sosirea în localitate, da; Gestapo-ul local îl luă direct:

— Unde-i scrisoarea?

Nu înţelegea absolut deloc, nenorocitul jandarm, ce se putuse întîmpla.

*

Şi totuşi era foarte simplu.

Dar ca s-o ştii trebuia să te numeşti Jaroslav Karel.

De la denunțul anonim la trădarea completă, de la jandarmeria comunală la Gestapo-ul de lîngă Praga, şi de aici la Palatul Pešek...

Ei bine, da, Karel făcuse acest pas. Cu abilitate, ca de obicei. Aproape mirîndu-se că nu se gîndise la asta, mai de mult.

Trecuseră mai multe zile. Nici o reacție. Nici un rezultat. Umblau, nebuni, zadarnic, după asasinii neidentificați ai *Reichsprotektorului* Heydrich. Împuşcau. Masacrau. Ştergeau de pe hartă sate întregi. Oribil. Nicăieri, nici o mențiune despre o scrisoare indicînd numele indivizilor căutați. Nici o nădejde! Nimic nou.

Ba da: data de 18 iunie, hotărîtă de Frank, bătea la uşă.

Ce-i de făcut?

Ce se poate face cînd în această groaznică încurcătură este Jaroslav Karel? Cauți. Reflectezi. Cercetezi dincotro bate vîntul, argumentele care te fac să adopți această direcție, şi nu-ți rămîne altceva de făcut decît să te laşi dus.

„Mă prezint Gestapo-ului. Pînă la urmă tot vor pune mîna pe mine, mai curînd sau mai tîrziu, aşa că-i mai bine să mă prezint de bună-voie. Bine, aşa fac. Gestapo-ul de aici nu e cel de la Praga! Mai întîi pentru că nu pot să ajung la Praga fără să fiu arestat, apoi, deoarece vreau ca ei să-şi dea seama că mă aflu aici şi nu în capitală si că n-aş putea fi amestecat în acțiuni în legătură cu atentatul. La nevoie, mama poate să confirme. Bine, sînt aici. Le atrag atenția că eu am scris scrisoarea. Care scrisoare? Nici vorbă, ei trebuie să ştie foarte bine. Dacă, din întîmplare, nu sînt la curent, nu-i greşeala mea. Dacă jandarmii nu le-au transmis date, nu-i vina mea. N-au decît să se informeze. Simplu. Vor verifica. De aici încolo,

e în regulă... Sînt convinşi. Mă cred. Acum totul nu mai este doar o simplă hîrtie, le repet şi cuvintele. Bun. Bine. Încetişor. Ei vor să ştie cum de cunosc toate astea. Mărturisesc c-am făcut parte din grup. Spun că m-am săturat de viaţa asta, că actele de teroare mă scîrbesc. Domol. Pregătesc terenul. Să mă gîndesc la întrebările lor. De exemplu: am plecat din Praga înainte de atentat, fie pentru că doream să-mi revăd mama, fie pentru că presimţeam pregătirea unor lucruri şi că nu voiam să fiu amestecat în asta (sau în ambele), fie pentru că ceilalţi nu mai aveau încredere în mine şi că ei m-au înlăturat în ultimul moment. Toate astea se pot combina bine. Rămîne de văzut. Totul va depinde de întrebările lor. Unde se ascundeau? Nici o problemă. Unde se adunau? De asemenea, nici o dificultate. De ce n-am denunţat la timp? Pentru că ei ar fi înţeles de unde vine denunţul şi m-ar fi suprimat. De ce n-am denunţat mai repede? Pentru acelaşi motiv şi, în plus, mama. Dar, şi scrisoarea către jandarmerie? Vedeţi bine că n-am aşteptat pînă astăzi! De ce informez acum? Pentru că nu s-a ţinut seama de scrisoarea mea şi mai erau oameni nevinovaţi care plăteau. Şi pentru că asta n-am mai putut s-o suport multă vreme. Cer protecţia autorităţilor germane pentru mine şi pentru mama şi sînt sincer dispus să colaborez total. Împăcat. Cele zece milioane de coroane şi o falsă identitate. Vom pleca şi vom trăi în altă parte. Nemţii ne vor proteja. Pentru ei eu valorez aur şi mai mult încă... Bine. Cam atît. Să vedem acum ce înseamnă asta pentru Palka şi pentru tovarăşii săi. Îmi vor fi foarte îndatoraţi. Căci le las toate şansele. Aici e chestiunea tare. Nu-i vînd, nu-i vînd! Eu, biserica, cripta, n-am suflat o vorbă în scrisoare. Nu cunosc. Da, cunosc numele asasinilor şi ai complicilor lor, dar nu ştiu întradevăr unde se pot ascunde în prezent. Fără îndoială că

la vreunul sau pe la mai mulți dintre oamenii lor de legătură. La familia Svatos care mă adăpostea? La Horvat? La familia Klob unde se ascundea Skacek? Mai sînt şi alții. Se întîlneau cînd la unii, cînd la alții. Astea sînt numele si adresele pe care le dau. Natural că nu ştiu unde se află ei la ora actuală, deoarece i-am părăsit înainte de atentat. Este logic, de necombătut, solid. Evident că dacă vreunul din cei de-acolo ştie şi vorbeşte... asta nu pot să prevăd. Nu-i vina mea. Să rezumăm. La drept vorbind eu nu trădez pe nimeni, mama şi cu mine sîntem în siguranță; nemții culeg informațiile care-i interesează şi lasă pe nevinovați în pace, Palka şi tovarăşii lui îşi păstrează şansele. Nimeni nu e păgubit. Fără nici o ezitare, asta trebuie să fac..." Ceea ce Jaroslav Karel a şi făcut.

*

Să n-avem teamă de vorbe, spuse fără drept de apel Bartos, eşti ceea ce eşti şi ai făcut ce ai făcut, dar e tot atît de sigur c-au intrat la apă.

Vorbise ceva mai tare; dar nu era decît seară, nu încă noapte si tramvaiul mai circula pe stradă, acolo sus, şi deci Emil îşi putea permite acest exces trecător, această abatere.

Erau patru în subteran, dintre care, trei aşezați în cerc pe o pătură, ca şi cum ar fi aşteptat să le vină cîte o cafea sau cîte un păhărel: Jan Palka, Emil Bartos şi Josef Zmenk. Cel de-al patrulea, Svary, pentru că simțise nevoia să se odihnească deoarece fusese de gardă şi trebuia să mai fie încă, şi pentru că spunea că în firide se simțea mai puțin umezeala, frigul şi zgomotul, dormea vîrît într-una din cele şase găuri din perete.

Gabik şi Skacek făceau de gardă pe galerie, lîngă „Bren”-urile lor şi lîngă raniţa cu încărcătoare.

Vrînd-nevrînd, întotdeauna erau fie sentinelă sus, fie sentinelă jos, fie sentinelă în post. Sau erau de gardă, sau terminau de făcut, sau începeau garda. Această pază permanentă, douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, zi şi noapte, era fără îndoială lucrul cel mai important din folosirea timpului. Zilele erau obişnuite, dar felul de viaţă, ocupaţiile nu erau. În zadar te străduiai să omori timpul folosind toate trucurile raţional posibile, mai rămînea încă o grămadă de timp. Şi exact pentru ceea ce nu voiai: să te plictiseşti, să socoteşti, să te agiţi, să cazi pe gînduri. Timpul îşi spunea cuvîntul. Şi în cel mai mic timp mort stăruiau: plictiseala, neliniştea, cele mai neplăcute idei.

Garda era de asemenea, în definitiv, aceea care întreţinea spiritul de echipă şi, în echipă, sensul acut al realităţilor. Aceste realităţi nu erau numai cele imediate şi palpabile, din criptă. Erau, tot aşa, mai ales, cele din afară, realităţile invizibile şi de neprevăzut. În orice moment garda stabilea legătura între două fracţiuni despre care fiecare purta în sine convingerea că erau chemate, inevitabil, să se unească într-o zi, mai curînd sau mai tîrziu, dintr-o cauză sau alta, sub o formă sau alta.

De pildă: cu zarvă mare.

Sub forma nemţilor încercuind biserica.

Nu era un coşmar: era o presupunere.

Garda însemna totul.

Cripta era un loc care, în unele privinţe, favoriza dacă nu uitarea cel puţin potolirea anumitor lucruri.

Bartos — ca să nu vorbim decît de el — veghea.

— Ştiu, reluă el rîzînd oarecum fals, mi se va spune că în această groapă, unde pică de peste tot, nu este greu să te uzi.

Nu-i spunea nimeni nimic. Nu-l întrebase nimeni nimic.

Nu se aşteptau nici la o cafea fierbinte, nici la un păhărel cu conținut straşnic. Nu tu cafea, nu tu alcool, fără foc, foc de bună seamă necesar pentru a te menține. Şi n-aşteptau nimic. Palka trebuia să facă de gardă, dar mai tîrziu. Zmenk nu se izolase ca Svary ştiind că aici convorbirile în doi erau aproape penibile şi că „somnul" părea deseori cel puțin tot atît de penibil; trebuia să fii într-adevăr frînt de oboseală ca să poți adormi un pic mai convenabil.

Cît priveşte pe Bartos, se vedea clar că se hotărîse să spargă buba.

— Nu de asta vreau să vă vorbesc, continuă el aspru; vreau să vorbesc de noi. Numai despre noi.

— Adică? întrebă direct, căpitanul.

— Adică sînt de părere că e timpul să ne gîndim foarte serios la şansele pe care le avem de a-i vedea pe nemți revenind şi căzîndu-ne în spinare.

Zmenk privi spre Bartos şi apoi către Palka. Nu înțelese nimic. În întunecimea asta care duhnea, ciudat, a oțet, era minunat să ştii că nu erai singur.

Palka:

— Cleştele nu se strînge?

Bartos:

— Eu nu cred că trebuie să aştepți să se strîngă pentru a încerca să prevezi dacă se poate, sau nu se poate, strînge.

— Bine. Dacă vrei. În ce mă priveşte cred că această chestiune nu merită o şedinţă specială, dar întrucît tu ţii, anunţă culoarea.

— E neagră. Categoric neagră. După părerea ta, cîte persoane ne cunosc şi ştiu ce sîntem?

Tăcere.

— Chestie a dracului, răspunse Palka, tu ştii prea bine că nu sîntem numai noi doi aici, care să ştim foarte precis acelaşi treburi; în consecinţă...

Bartos îl întrerupse:

— Nu. Nu sînt de acord. Foarte prost răspuns. Întrebarea mea, dimpotrivă, este excelentă, căci îţi este adresată ţie, nu altcuiva: tu eşti cel care ştii mai multe; aşadar...

— Ei bine, fie... o sută. În mare.

— Bine. O sută mi-e destul. A doua întrebare: din cele o sută de persoane cîte sînt la curent cu ceea ce ţine de atentat?

— La curent, la curent... Cei o sută bănuiesc ceva. Să zicem că treizeci ştiu parţial, deoarece au contribuit oarecum de departe, într-un fel sau altul. Vreo zece ştiu ceva mai mult. Cinci sau şase ştiu aproape tot.

— Cinci sau şase, bine. Numărul ăsta corespunde întrucîtva celui la care mă gîndeam eu.

Bartos îşi freca mîinile ca şi cum toate astea îl încîntau.

— Să judecăm, continuă el, ajungem unde trebuie. Cîte persoane ştiu, gîndesc, cred că ştiu, cred că pot să gîndească, îşi închipuie, se îndoiesc, mai mult sau mai puţin bine, total, pe jumătate, sigur, într-adevăr, formal... că ne ascundem aici.

Căpitanul nu ezită nici o clipă: se ridică.

— Şedinţa se ridică.

Depăşit, Palka, nu încerca defel să o ascundă.

Bartos se ridică şi el.

— De acord. La ordinele tale, căpitane, dacă doreşti. Dar permite-mi să mai spun cîteva cuvinte: cunosc cel puţin un tip care întruneşte absolut toate condiţiile şi care este foarte capabil s-o scoată la capăt ca un şef. Fii liniştit: n-am să-i spun numele.

Zmenk era dezolat.

CAPITOLUL XV

Trebuia să se întîmple ceva.

La palatul Pešek erau mai multe ferestre luminate, decît de obicei la această oră. Era tîrziu. Foarte tîrziu. Din cînd în cînd, la ferestre se profilau sau se aplecau siluete trunchiate de oameni ce păreau să sufere de căldură, sau, în tot cazul, să aibă nevoie de puţin aer curat, şi de un pic de răgaz pe care îl căutau aici.

Nu mai era mult pînă la ora 2, în noaptea de 17 spre 18 iunie. La prima vedere, în linii generale, capitala avea aspectul care-i era specific la o anumită oră din zi. Capitala era tăcută şi întunecată. În ciuda nenumăratelor ferestre luminate ale palatului Pešek şi în ciuda altor fapte care nu se întîmplau decît tot atît de rar, domina încă întunecimea, tăcerea şi, se putea crede, rutina şi banalitatea.

Totuşi, ceva trebuia să se întîmple.

Prin oraş, ici-colo, într-o direcţie sau alta, mai mult sau mai puţin departe de sediul Gestapo-ului, alte clădiri cunoscute erau, de asemenea, extraordinar de animate — *Kommandatura*, Castelul, cazărmi. Oamenii forfoteau pregătindu-se în grabă. Automobile, camioane militare, blindate uşoare aşteptau cu motoarele la ralanti. Alte au-

tomobile alergau cu toată viteza între *Kommandatură*, palatul Pešek, Castel, cazărmi. Şi printre casele oarbe şi reci ale praghezilor.

În toate astea se ghicea ceva deosebit, important, un eveniment, şefi, forţă, autoritate, hotărîri, comunicări rapide, măsuri imediate, de urgenţă.

Fără îndoială că ceva se pregătea, că se executa fără întîrziere amplasarea pe teren a unui dispozitiv.

Chiar la palatul Pešek, bază şi centru al întregului tărăboi, un om vorbise.

Un om, în fine, „apucase bucăţica", un om se aşezase „la masă".

Masă de operaţii, probabil, căci omul acesta era tot atît de nerecunoscut, ca un grav rănit. Sînge, umflături, răni, o fractură deschisă, două mici amputări; fusese un om, dar acum nu mai era nimic, sfîrşit.

Sfîrşit, după cele ce spusese.

Ceva se pregătea...

În centrul oraşului: sute de soldaţi înarmaţi ocupau poziţii, baricadau, încercuiau.

În sectorul străzii Resslova: unităţi S.S. şi ale Gestapo-ului dublau mai strîns în jurul bisericii Sfinţii Chiril şi Metodiu dispozitivul *Wehrmacht*-ului şi al *Feldgendarmerie*i.

Chiar şi în biserică: mici grupuri de S.S.-işti şi din Gestapo se pregăteau să pătrundă.

*

Orele patru şi cîteva minute. Schimbarea gărzii se făcea cu punctualitate. Se făcea în întuneric, dar cu îndemînarea instinctivă pe care o dădea obişnuinţa cu întunericul. Cele două sentinele de sus coborau din gale-

rie în criptă, după ce celelalte două sentinele urcau din criptă spre galerie. Numai armele — două puşti mitralieră „Bren” — şi muniţiile nu erau schimbate. Nu se plîngeau.

Cum chepengul ce permitea accesul în criptă se afla drept sub scara ce conducea la galerie, nu era vorba, cîtuşi de puţin, de traseul rondului, nici de rond, acesta executîndu-se „într-un picior”. Într-adevăr într-un picior, întrucît de la baza scării pînă la vîrf nu erai decît pe un picior (observaţie a impetuosului Skacek). Şi viceversa.

Într-un picior, deci, se căţăraseră Palka şi Zmenk şi coborîseră Gabik şi Skacek.

Nimic de semnalat. Ca de obicei.

Orele patru şi cîteva minute, căpitanul şi celălalt se aflau fiecare la postul său. Într-o biserică, dar garda e gardă. Sectorul. Cîmpul. Vizibilitatea. Distanţele. Relieful. Obstacolele. Unghiurile moarte. Acoperirea. Şi „cărările” vizate pe unde se va ivi inamicul. Dacă venea.

Punctele de supravegheat în mod deosebit erau două: poarta care dădea în strada Resslova şi coridorul dintre biserică şi casa parohului, care dădea şi ea în altă stradă.

Parohia... era parohie. Masiva poartă era fără îndoială bine ferecată.

Galeria, construită în întregime din lemn, se afla la circa şase metri înălţime. Era foarte lungă şi lată, aproximativ de patruzeci de paşi pe doisprezece, dar asta nu însemna mare lucru, avînd în vedere locul. Ea domina, pe o latură, cea mai mare parte a navei, atingînd aproape marginea corului. Era şi ea, într-un anumit fel, dominată de abundenţa lemnăriei, de abundenţa prafului şi de un miros searbăd de unghere neumblate şi neaerisite. Podeaua era veche, igrasioasă şi foarte favorabilă producerii şi propagării zgomotelor. Cîteva bănci lungi stăteau frumos aliniate. Balustrada, înaltă de un metru şi douăzeci

era tot din lemn, iar balustradele rotunde, lustruite, erau aşezate din douăzeci în douăzeci de centimetri.

De aici, se putea vedea aproape totul, fără să fie nevoie să stai în picioare şi să vii pînă la marginea galeriei. În poziţia aşezat şi de la cîţiva paşi de balustradă se putea vedea, printre balustre, practic, tot interiorul bisericii: intrarea, nava, corul, altarul, inclusiv — pe deasupra părţii din faţă a altarului — deschiderea coridorului care ducea spre locuinţa parohului.

Nu rămînea invizibilă decît partea navei situată exact dedesubtul galeriei.

Probabil că nici un credincios nu se neliniştise vreodată din cauza asta. Dar căpitanul Palka ţinea cont, cu toată seriozitatea, de această situaţie. E drept că în calitate de credincios se aşeza ceva mai încolo! Stătea acum pe marginea unei bănci, la cealaltă extremitate a ceea ce numea „balconul" şi, lîngă „Bren"-ul său, nu-şi lua ochii de pe sectorul uşii. Sectorul său.

Întunericul era dens, dar tăcerea riguroasă înlocuia cu succes lumina.

Palka îşi spunea că, o dată forţată uşa, nu era greu, pentru unul sau pentru mai mulţi oameni, hotărîţi, să se adăpostească sub galerie, după ce-ar fi mers de-a lungul pereţilor, beneficiind de stîlpi şi de întuneric. Beneficiind, de asemenea, de unghiul mort. Şi beneficiind, în fine, de faptul de-a găsi, dedesubt, scara şi poate, sub aceasta, chepengul criptei.

Dar uşa era bine ferecată. Şi,,Bren"-ul apt să oprească net decizia celui mai decis dintre oameni. Şi Jan Palka era îndrăzneţ.

În cealaltă parte a „balconului", de unde începea scara, bunul şi serviabilul Josef Zmenk nu avea aceleaşi probleme. Sectorul său — coridorul parohiei — era curat ca

anafura. Cine altul decît parohul ar fi putut trece de la casa parohului spre cor? Cine putea să vină, la ora asta, de vreme ce nimeni, niciodată, nu mai venise?

Zmenk se gîndea tocmai că era prima oară cînd făcea de gardă în acelaşi timp cu căpitanul. Da, fusese de gardă în tovărăşia lui Bartos, a lui Skacek, a lui Gabik, a lui Svary, dar, pînă în prezent, niciodată cu Palka. Curios, nu? Judecînd bine, nu, căci, dacă la început păruse uşor să se stabilească ture regulate, a trebuit să se scoată în evidenţă că regula care spunea ca fiecare să iasă „să ia aer şi căldură", pe rînd, încurca combinaţiile, făcea lucrul practic de nerealizat. Turul acesta avea întîietate faţă de celălalt. Toată lumea făcea de gardă, dar, în prealabil, toată lumea ieşea.

Exista o altă regulă: niciodată Bartos de gardă cu Palka. Trebuia, obligatoriu, ca unul, sau celălalt, să rămînă jos.

„În caz de..."

*

Aşadar, la orele patru şi cîteva minute, în timp ce Palka era acolo, sus, cu Zmenk, Emil Bartos se afla în criptă. După plecarea căpitanului şi a celuilalt, fusese doar în tovărăşia lui Svary. Primise întăriri acum cînd Skacek şi Gabik, terminînd turul lor în gardă, reveniră în groapa comună.

Aceste întăriri nu-l entuziasmau prea mult. Dimpotrivă. Emil Bartos se găsea în adăpostul subteran, dar nu se arăta deosebit de fericit, nici de liniştit, că se afla acolo. Stătea şi se întreba dacă să pregete, sau nu, să treacă peste ordinul cel mai categoric al lui Palka: ordinul ce interzicea formal ieşirea din criptă, indiferent care ar fi

fost motivul, chiar în scopul de-a avertiza oamenii din gardă de un pericol, iminent, sau presupus. Argumentul prealabil al căpitanului fusese că sentinelele protejează ascunzătoarea — şi nu invers — pericolul neputînd veni decît de acolo, de sus.

Fireşte. Dar căpitanul nu se gîndise, poate, la faptul — mai degrabă n-a vrut să ia în considerare faptul — că în definitiv, cripta era mai aproape de stradă decît galeria. Datorită ferestruicii. Că zgomotele de-afară, aproape de neauzit atîta vreme cît te aflai în „balcon", erau, dimpotrivă, uşor perceptibile din „groapă". Şi că, deci, cei care se aflau jos ar fi putut eventual să servească drept clopoţel de alarmă pentru cei ce se găseau sus.

Era tocmai ceea ce avea să se întîmple — exista un pericol; ceea ce acum era imposibil (interzis) de făcut — de a preveni pe cei aflaţi în galerie.

Bartos nu era mulţumit.

Gîndea că lui Palka îi lipsise puţin ca să aibă de rezolvat el însuşi penibila problemă. Poate un minut. Fusese acolo, foarte liniştit, nimic de semnalat. Dar de-abia urcase cu Zmenk, că se şi auziră, prin ferestruică, venind din stradă, hîrjîituri de cizme, mînuiri de armă, zgomote de curele şi de paturi de puşcă, voci sporovăind în germană.

E lume, acolo sus! Lume multă!

Svary:

— Tu auzi?

— Aud.

— Ce-o fi oare?

— La ora asta, bătrîne! Şi cu puşti şi cu vorbe deastea!

— Da, din nefericire, dar... o patrulă în trecere?

— Aş dori din suflet, dar... după părerea mea e ceva mai mult decît o patrulă şi face mult mai mult decît ar trece.

— Un cordon? Un baraj mobil?

— Aş vrea. Şi aş vrea ca băieţii, acolo sus, să audă, tot atît de clar ca noi. Dar nu prea e posibil.

— Ei drăcie! Ăştia se instalează! După cele ce auzim, cel puţin o companie! Nu sînt pe trotuarul dinspre noi. Sînt în faţă, pe celalalt, de-a lungul. Ei drăcia draculuí! O încercuire? Dar nu prea e posibil ca ceilalţi să audă. Numai dacă şi în strada Resslova...

— Şi totuşi. Uite, Adolf...

— N-ai nici un motiv să-mi spui aşa.

— Ştii ce-ai să faci? Să te caţeri pe mine. Eu mă aşez în chip de scară, sub ferestruică, şi-ai să tragi cu urechea pentru...

— Înţeles. Dar ţine-te bine...

Şi aşa, în postura asta, la reîntoarcerea din gardă, Gabik şi Skacek îi surprinseseră pe Svary şi pe Bartos: acesta din urmă, depărtat puţin de perete, drept sub ferestruică (pe unde se strecura o foarte slabă lumină albastră), şi celălalt, cocoţat pe umerii săi, sprijinindu-se de peretele umed şi dîndu-şi capul pe spate pentru a desluşi mai concret natura şi proveniența zgomotelor.

Ferestruica cu gratii era la mai bine de doi metri deasupra capului lui Svary.

— Se încearcă lovitura decisivă?

Skacek, fireşte, era cel care pusese întrebarea. Dar un Skacek — la început mirat — care „simţise" imediat, sau chiar în timp ce glumea, că nu mai vede lovitura decisivă atît de frumoasă.

Svary coborîse.

— Numai că, ce e acolo sus mă face să mi se zbîrlească pielea pe mine. Impresiile noastre, primele, erau cele bune — sau mai degrabă cele rele. Nemții ocupă poziții.

Bartos, către Skacek şi Gabik:

— Nu se auzea nimic, acolo sus? Nimic suspect?

Cei doi, dintr-o dată:

— N.D.S. pe toată linia. Adică „nimic de semnalat".

Explicația sumară a lui Bartos:

— Nemții. Şi nu puțini, n-aveți decît să trageți cu urechea. La un minut, aproximativ, după plecarea lui Palka şi a lui Zmenk. S-ar zice că e vorba de un baraj. Pentru noi? Greu de spus, nu neapărat. Dar cred că sînt mai multe şanse ca asta să fie pregătită pentru noi şi nu pentru oprirea înaintării aliaților!

Gabik, privind spre ferestruica zăbrelită:

— Cu scara?

Bartos, cu o enervare stăpînită:

— Bravo! Şi dacă trebuie să urcăm repede, ne vom folosi de propriile noastre aripi, iar dacă vreodată ceilalți trebuie să coboare, vor sări cu paraşuta!

El nu-şi închipuia nimic. Dar exista un principiu: scara nu se urnea atîta timp cît vreunul era afară. Întotdeauna exista vreunul afară. Scara nu se mişca.

Skacek:

— Trebuie să-l prevenim pe căpitan! Dacă nu s-a auzit nimic, nu-i nici un motiv ca ceilalți să audă.

Bartos:

— Crezi că te-am aşteptat? Măcar că-i interzis, ai uitat? Garda ne păzeşte pe noi, nu păzim noi garda!

Toate astea, şoptite pe întuneric. Era neliniştitor.

CAPITOLUL XVI

Se aprinse o lumină. Propriu-zis, nu pe coridor: dincolo, în curtea parohiei. Lumina pătrundea totuşi pe coridor, chiar dacă anemic, şi asta aducea în biserică, de cealaltă parte a altarului, ceva asemănător pătrarului de lună pe cerul cel mai întunecat.

Zmenk observă lumina asta subită. Nu putea s-o scape. Nu-şi ridica privirile de pe sectorul său. Era ca şi cum s-ar fi aflat singur şi lumea s-ar fi redus doar la atît: acest coridor. Căpitanul stătea la capătul celălalt al galeriei, dar prezenţa lui nu însemna esenţialul. Biserica mai avea o altă intrare, poarta, dar nici asta nu avea mare importanţă pentru sentinela Zmenk, atîta vreme cît căpitanul o acoperea.

Sentinela Zmenk zări lumina „sa" şi tot aşa opri clicul „său" şi, printre altele, zvonurile „sale" de voci. Totul pornind dinspre casa parohială, dar privindu-l direct. Clicul întrerupătorului învîrtit brusc. Zgomote de voci ale unor oameni iritaţi. De ce?

Preotul... şi nemţii?

Zmenk se abţinu să nu se lanseze în mişcări complicate. Ştia cu siguranţă că cel mai mic zgomot se amplifica, se propaga, se auzea. Dovada. Se mulţumi să-şi îndrepte ţeava Bren-ului în direcţia potrivită şi să-şi strîngă şi mai tare arma care, dealtfel, era în permanenţă gata de tragere.

Tot astfel, Zmenk nu căuta să afle dacă Palka văzuse şi auzise, nici — dacă era cazul — ce părere avea.

Cu degetul pe trăgaci, Zmenk îşi concentra toată atenţia spre lumina şi spre gălăgia ce venea dinspre culoar.

Palka auzise şi văzuse. Fără ca pentru asta să-şi neglijeze, măcar o secundă, sectorul. Zgomotele erau zgomote şi cît priveşte lumina, ea te orbea pur şi simplu, oriunde te-ai fi aflat.

Căpitanul, în ceea ce-l privea, avu acelaşi comportament ca şi celălalt. Nu căută să ştie dacă Zmenk vedea, auzea, nici ce credea acesta. Ştia că bravul Josef avea urechi, ochi şi o putere de judecată, ca oricare, inclusiv el, căpitanul. Palka era sigur de Zmenk.

Nu mişcă. Se mulţumi să strîngă ceva mai tare arma. Şi continuă să se concentreze în supravegherea sectorului său — poarta.

Căpitanul era dealtfel cu atît mai puţin dispus să neglijeze intrarea principală, cu cît, practic, dobîndise certitudinea că în strada Resslova, în faţă, era agitaţie. Şi, chiar, chiar... (convingerea nu era chiar puternică) încercări discrete de a deschide, de a împinge în poartă.

Zmenk avea impresia că percepe ecourile înfundate ale acestor zgomote precaute.

— *Scheisse!*

Acest cuvînt, plin de înţeles, îl auzi fără greutate. Chiar dinspre coridor. Nu urlat, dar destul de puţin reţinut pentru a-l împiedica să răzbată pînă la altar şi mai încolo. Iată unul care, într-o biserică, nu trebuie niciodată să ţină locul popii.

Nu era latină. Nu era catolic şi nici măcar ortodox.

Era neamţ.

Individul care înainta, încet, încet, pe lîngă perete, cu pistolul mitralieră înainte...

Zmenk îl lăsă să se arate mai bine şi trase o rafală. Omul se prăbuşi şi, în cădere, arma se lovi de pardoseală.

Vacarm în biserică, unde ecourile împuşcăturilor erau răsfrînte de boltă şi de ziduri. Zarvă în stradă. Furie

la poartă unde, după primele gloanțe, focul se dezlănțuise cumplit. Buimăceală în coridor, cu efect auzibil: țipete de mirare, țipete de necaz, țipete de furie, țipete... Brusc, apărură cîțiva nemți. Erau, ca şi primul, înarmați cu pistoale mitralieră. Trăgeau înainte, cum puteau, la întîmplare. Zmenk nu ținu seama de acest foc. Apăsă pe trăgaciul Bren-ului, lansînd o serie de rafale scurte, ale căror gloanțe, făcînd să scapere piatra, dădeau naştere unor jerbe de scîntei. Trupurile nemților căzură lîngă cel de dinainte. Zmenk avu timp să-şi schimbe încărcătorul, să-şi golească o traistă pe podea, şi să-şi ia poziția de tragere, culcat.

Alți nemți — deveniți prudenți — încercară să tîrască corpurile celor căzuți, pe culoar, fără însă să se descopere prea mult. O rafală extrem de lungă îi constrînse să renunțe. Prea tîrziu pentru unul: rămase pe piatra pardoselii. Rafala pornise de la Palka.

Deodată, o siluetă extrem de rapidă țîşni, ieşi din zona luminată şi, strecurîndu-se pe lîngă zid, încercă să ajungă la adăpostul primului stîlp. Sistematic, Zmenk mătură colțul şi ştiu că el cîştigase în momentul cînd auzi arma neamțului izbindu-se de piatră. Lumina se stinse, în fine, şi se făcu din nou tăcere.

*

Tot armamentul, toate munițiile, inclusiv grenadele au fost scoase cu mare grabă din firidele criptei, din saci, din foile de cort, şi remontate cîtă vreme fusese necesar, apoi armate, şi, în sfîrşit, distribuite. Era chiar prea mult material pentru patru oameni. Cu alte cuvinte, material cu care să echipezi o jumătate de secție. Fiecare îşi luase ceea ce-i convenea, şi restul, gata pregătit, fusese pus în

ordine în cîteva puncte uşor accesibile, din subteran. N-aveau decît să-şi ia din grămadă.

Bartos încredinţase fiecărui om o misiune precisă — inclusiv lui — îşi luaseră posturile în primire, şi din acest moment în criptă se aşternuse, de asemenea, tăcerea completă.

Într-adevăr o tăcere totală: nici un suspin, nici o mişcare. Ceea ce le permitea să-şi dea seama că liniştea revenise în biserică; să-şi dea seama de zarva stîrnită în stradă de împuşcăturile de sus. Fără îndoială, nemţii fuseseră „călduros" primiţi de o gardă pe care, foarte probabil, n-o prevăzuseră, dar, în fond, probabil că erau uşuraţi, liniştiţi, mulţumiţi chiar. Miile de zgomote pe care le făceau acum puteau fi luate în întregime ca manifestarea acestor sentimente sau, cel puţin, a unor sentimente asemănătoare. Nu se mai temeau de a fi prea repede descoperiţi. „Teroriştii" şi „asasinii" erau acolo, într-adevăr acolo, nu puteau să le scape.

Nemţii erau, acum, siguri de ceea ce fac. Aşadar, mica lor afacere secretă putea să devină, fără risc, o mare afacere publică.

Era din nou tăcere în biserică şi multă linişte în ascunzătoare, şi înainte chiar de această întrerupere care era, din nefericire, provizorie, cei patru oameni aflaţi dedesubt îşi reveniseră în ce-i privea, de tot, sau aproape de tot. Îşi reveniseră din surprinderea lor, în orice caz. Şi din ultimele lor iluzii. Din ultima lor speranţă. Şi din infailibilitatea omului, în general — chiar a celui mai devotat, mai înflăcărat, a celui mai sincer, a celui mai tare.

Cineva îi vînduse. Absolut sigur.

Erau sortiţi să moară. Palka şi Zmenk acolo, sus, iar ei, patru, în această groapă. Era ceva nou? Nu era ceva nou. Numai data şi locul nu le cunoşteau. Ei bine... Nu

era totul să mori. Ora şi locul nu aveau mare importanţă, decît în măsura în care îngăduiau un fel anume. Esenţialul era acest fel anume.

Bartos se găsea în centrul dispozitivului, cu o puşcă mitralieră. Supraveghea scara, ascunsă de uriaşa piatră, mascată şi ea de altar. Piatra era înţepenită. Ei îşi puneau întrebarea dacă nemţii nu primiseră de la informatorul lor şi alte date, afară de indicarea bisericii. Dacă, în plus, fuseseră informaţi de existenţa criptei. Dacă, în caz afirmativ, ei ştiau cum se coboară în subteran. Ei se întrebau printre altele, despre semnificaţia tăcerii de acolo, de sus. Asta putea însemna că Palka şi Zmenk... Nu. Fără ezitare, respingeau totul. Nemţii erau cei care începuseră să caute o tactică mai potrivită. Palka şi Zmenk se vor bate pînă la ultimul cartuş. Şi asta va trebui să facă încă mai mult zgomot decît se făcuse pînă acum.

Postat lîngă ferestruică, cu un pistol mitralieră „Sten", Skacek îşi punea aceleaşi întrebări ca şi Bartos, în plus: nemţii aveau să remarce oare răsuflătoarea şi să tragă din această observaţie deducţia logică? Mai curînd sau mai tîrziu aveau să tragă prin ferestruică? Aveau să arunce grenadele? Grenadele lor treceau oare printre barele gratiilor? Aveau ei oare mijloacele să respingă, în acelaşi timp, două atacuri simultane, prin chepeng şi prin ferestruică? fără să punem la socoteală scara.

Gabik şi Svary, în fine, se ocupau de „partea leului": drumul prin chepeng şi scară. Era simplu: nemţii ştiau, sau nu ştiau. Sau ei ştiau deja, sau nu ştiau încă. Dar, mai curînd sau mai tîrziu, în mod fatal, o vor afla uşor. Li se va spune, sau chiar vor găsi singuri, cercetînd toată biserica. Chestiune de timp. Pînă la urmă vor descoperi trecerea.

Svary şi Gabik dispuneau de o excelentă putere de foc: fiecare cîte o puşcă mitralieră, fiecare cîte un pistol mitralieră, şi amîndoi o impresionantă rezervă de încărcătoare şi de grenade. Bineînțeles, puteau să beneficieze, în plus, eventual, de ajutorul imediat al celorlalți doi. Ca să treci prin gura chepengului trebuia mai întîi să fii singur şi apoi şi subțire. Nici o nălucă, chiar, nu putea să scape din focul conjugat al celor două arme.

Gabik şi Svary mai aveau ceva comun: teama de a-l vedea apărînd pe Palka sau pe Zmenk, sau pe amîndoi, unul pe picioarele celuilalt.

Mai degrabă: de a-i vedea coborînd, fără a-i recunoaşte la timp.

Palka părăsindu-şi postul? Zmenk părăsindu-şi postul? Unul sau celălalt — chiar pentru a-şi salva pielea — indicînd inamicului existența unei ascunzători?

De neconceput. Tot atît de neraţional ca şi cum ți i-ai imagina pe cale de-a se preda. Dar...

Tăcerea persistă.

Părea că timpul se oprise în loc. Nu era adevărat: timpul trecea extraordinar de repede.

*

Nemții îşi stabiliseră postul de comandă, avansat, în fața bisericii Sfinții Chiril şi Metodiu, în fața intrării acesteia, pe partea cealaltă a străzii Resslova, în şcoală. Dar deloc aiurea: într-o sală situată în partea din spate a clădirii.

Postul acesta de comandă luă repede înfățişarea cel puțin a unui cartier general de divizie. Se putea vedea, fie în sala respectivă, fie în încăperile alăturate, pe culoare, sau chiar în mica curte interioară, că, pe măsură ce tim-

pul se scurgea, localurile aveau tendința să devină mult mai strîmte — se vedeau fel de fel de materiale aparținînd unor trupe de operații: telefoane portative, emițătoare-receptoare radio, hărți, planuri, de la rastele de arme, mortiere, lăzi de muniții şi pînă la proiectoare mobile şi difuzoare. În apropierea şcolii staționa un enorm camion-centrală, trei blindate uşoare, un mic tun tractat, patru maşini ale pompierilor din oraş, sosiți de curînd şi automobile oficiale al căror număr creştea fără încetare.

De sus în jos, dintr-o parte într-alta, personalul pe care-l întîlneai era în proporția mijloacelor trimise. Comandanți de companie, şefi de secție, subofițeri, jandarmi, polițişti, infanterişti, artilerişti, artificieri, pionieri, genişti, specialişti în transmisiuni, conductori, pompieri. Detaşamente ale *Wehrmacht*-ului, ale *Feldgendarmeriei*, ale S.S.-ului, ale Gestapo-ului, ale poliției, ale *Sicherheitsdienst*-ului, ale unităților de asalt, ale trenului regimentar, ale Geniului, şi ale corpului de pompieri.

Agenții de legătură nu conteneau acel du-te-vino, soseau şi plecau pe motociclete. Infanteriştii, în ținută de campanie păzeau toate străzile cartierului, încercuiau toate pîlcurile de case. Artilerişti căutau un amplasament pentru tunul lor. Artilerişti încercau să măsoare grosimea zidurilor. Echipele de asalt aşteptau să li se dea semnalul de împresurare a bisericii. Specialiştii în transmisiuni se agitau, pe lîngă difuzoare, iar electricienii pe lîngă centrala mobilă şi pe lîngă proiectoarele lor. Echipe ale Gestapoului şi ale S.S.-ului controlau de jur împrejur clădirea, în timp ce alții se băteau deja în interior. Pompierii se întrebau pentru ce au fost solicitați.

Împuşcături intermitente, se auzeau în stradă.

Nu şi în sala comandamentului. Acolo nu se auzeau decît telefoanele, radioul, saluturile curierilor şi ordinele

scurte ale şefilor şi ale ofiţerilor de rang superior. Gestapo-ul se ocupase încă de la început de problemă şi fiind încă la conducerea operaţiilor, era prezent şi stăpînul lui, adică Otto Geschke în persoană.

Şi Karel era acolo.

Se afla într-o cameră, în faţă — ale cărei ferestre dădeau spre biserică — împreună cu mai mulţi oameni ai Gestapo-ului care urmăreau cu atenţie desfăşurarea operaţiilor, auzea împuşcăturile intermitente, văzuse sosind tot felul de întăriturí. Stătea pe un scaun şi părea abătut.

Jaroslav Karel era într-adevăr, abătut.

Nimeni nu se interesa de el — doar cîte o privire, din cînd în cînd — a acelor domni. Se întreba ce făcea el acolo. Se întreba pentru ce-l luaseră cu ei. Se întreba ce mai aşteptau de la el.

În nici un moment nu vorbise despre criptă, bineînţeles, de mijloacele de-a o găsi. Mai mult, nu vorbise de biserică. Biserică? Ce fel? Care? O biserică, nu cunosc! Asta? Chiar deloc! N-am mai văzut-o!

Era pregătit să susţină, s-o ţină aşa, să jure pe toţi sfinţii că...

Dar nici nu-l mai întrebaseră. Atunci?

Îşi punea întrebări cu privire la individul, la zdreanţa care-şi trădase camarazii. Neapărat exista cel puţin unul. Nemţii nu operaseră la întîmplare. Atunci?

Cine, care netrebnic murdar? Trebuia să fie un rahat. Acest gunoi era, inevitabil, unul în care aveau deplină încredere, din moment ce avusese cunoştinţă de această ascunzătoare, cîtă vreme nu existau decît foarte puţini care o cunoşteau.

Din nefericire era adevărat: nu poţi să te încrezi în nimeni.

Îi vînduse acest hoit, în parte sau total? Divulgase cripta şi chepengul? Probabil că nu. Oh! nu din curaj, dar din ignoranță. Dacă erau puțini cei care ştiau la ce folosea această biserică, erau şi mai puțini cei care erau la curent cu amănuntele.

Chiar mai mult, era acelaşi lucru. Nici jumătate trădare, nici sfert de vînzare. Trădător sută la sută. Porcul ăsta spusese tot ce ştia. Tocmai bine pentru el să cadă în ghearele Gestapo-ului! Un astfel de putregai, ah! cît ar fi vrut să-i ştie numele! nu merita altceva decît să crape sub tortură. Prin greşeala acestui putregai, Palka şi tovarăşii săi erau pierduți. Ei se apărau bine — cum putuseră să prevadă atacul nemților? — dar erau pierduți şi trebuiau să-şi dea seama. Erau încolțiți acolo. Erau prinşi în capcană. Nemții vor folosi tot timpul care va trebui, şi vor sfîrşi prin a scoate prada, într-un fel sau altul. La nevoie silindu-i să crape de foame, sau distrugînd biserica cu bombe. Groaznic.

Din cauza unei lichele! El Jaroslav Karel, el care ar fi putut să vorbească mai mult decît oricare altul, din moment ce cunoştea absolut totul, el, Karel, a sporovăit ceva despre biserică, despre chepeng, despre criptă? Nu! Niciodată! Şi nemții, orice i-ar face, chiar şi acum, nu i-ar descleşta gura. Niciodată! Făcuse ceea ce făcuse, şi gata!

Dar nu-l întrebau nimic.

Jaroslav Karel erau ferm convins că dintre toți cei ce se aflau în sector, inclusiv Palka, Bartos, Skacek, Gabik, Svary şi Zmenk, care-şi apărau pielea în biserică — el era, şi nu altul, cel care se afla în situația cea mai neplăcută.

CAPITOLUL XVII

Dezlănțuiți!

Palka trase o scurtă rafală asupra unei mogîldețe care se deplasa cu iuțeală de la un stîlp la altul, spre mijlocul navei. Gloanțele, atingînd piatra, produseră țăcănitul şi scînteile obişnuite. Economie de muniții. Nu trage decît cînd eşti sigur! Nu trebuie să te laşi amăgit de miile de senzații de zgomote şi vuiete, dezordonate, care, de cele mai multe ori, nu erau decît închipuiri. Erau mulți în biserică pentru a consuma cît cincizeci şi a face larmă cît o sută, dar... aceeaşi mogîldeață se aruncă spre o coloană ce nu se afla la linia stîlpului. Palka deschise din nou focul, şi de data aceasta neamțul scoase un țipăt oribil şi căzu. Arma răsună pe podea. Zece inşi, mai încolo, dădeau de lucru şi de caznă, mai mult decît o secție întreagă în teren obişnuit. Un nou proiector a fost introdus prin mica deschizătură pe care izbutiseră s-o facă prin poartă. Palka se tîrî chiar pînă la colțul galeriei şi distruse reflectorul. Era cel puțin al cincilea. Luminile orbitoare erau periculoase, căci ele erau de îndată îndreptate în direcția cea bună. Aveau timp să vadă plasamentul „teroriştilor" şi să-şi dea seama că nu erau mulți de vînat.

Se pregăteau de moarte!

Arme automate grele, probabil manevrate de la ferestrele de sus ale şcolii, terminaseră de transformat în țăndări vitraliile dinspre strada Resslova. Gloanțele țînteau cercevelele. Cele care pătrundeau, traversau biserica şuierînd de-a lungul ei şi-şi terminau zborul, numai Dumnezeu ştie unde. După ciocnire, uneori, se desprindea ceva ce făcea să se creadă că inamicul era, mai mult sau mai puțin, aproape.

Undeva, trăgea un tun de mic calibru. Un tun, nici mai mult, nici mai puțin!

Era, pesemne, instalat pe cealaltă parte, perpendicular pe strada Resslova, căci licăririle exploziilor erau vizibile şi dincolo de altar, prin găurile vitraliilor. Ferestruica? Vor trage oare cu tunul în zăbrelele ferestruicii? Era oare posibil? Ar fi mers pînă acolo? Cei patru, de jos, trebuie să stea liniştiți! Bieții de ei! Auzind totul, dar neputînd face nici o mişcare. Era un calcul greşit? Nu, nu era un calcul greşit. Inutil să-i sacrifici dinainte pe toți şi deodată. Exploziile zdruncinau galeria.

...Şi mereu, difuzoarele alea afurisite care urlau în cehă şi-n germană.

„Predați-vă! N-aveți nici o scăpare! Sînteți încercuiți! N-aveți nici o posibilitate de scăpare! Predați-vă şi veți fi tratați ca prizonieri de război!"

Vorbă să fie!

De ce şi în germană? Aveau oare motive să creadă că printre rezistenți se aflau şi germani, sau că patrioții cehi puteau fi sensibili la limba germană?

De cîteva minute, Zmenk ştia că unul dintre asediatori făcea pe mortul la treizeci de paşi de el, în stînga, de partea cealaltă a altarului, între acesta şi coridorul parohiei, cam la jumătate de drum. Planul acestui temerar era evident: să ajungă la adăpostul altarului, să mai cîştige cîțiva metri sub protecția altarului, apoi să țîşnească sub adăpostul galeriei. Încercaseră mai mulți, dintr-un punct sau altul, dar nici unul nu reuşise să-şi atingă ținta. Ăsta putea s-o facă. Era foarte bine plasat. Dacă ajungea sub galerie, ar fi fost la adăpost şi-ar fi găsit scara.

Zmenk nu deschisese focul asupra acestui individ. Nici neamțul nu trăsese nici un glonț, căutînd numai ca, deocamdată, să înainteze fără să se descopere. De la un

timp oarecare, nemții foloseau această tehnică. Încetaseră încercările de pătrundere cu forța, care le eşuaseră şi care-i costaseră mult prea scump. Numai vreo zece oameni reuşiseră să se infiltreze, fie dinspre casa parohială, fie prin poarta găurită şi ăsta era rezultatul eforturilor de mai bine de-o oră. Acum, cînd indivizii se aflau acolo, grija forțelor enorme rămase afară era ca, prin diversiune, să le acopere înaintarea. Aşa se explicau rafalele de mitralieră trase dinspre şcoală, loviturile de tun, urletele difuzoarelor, proiectoarele şi celelalte. Ca urmare, aveai de ce să nu ştii cărui sfînt să te închini.

Scopul acestui comando era evident: să ajungă la punctele de rezistență şi să le lichideze; sau, cel puțin, să le constrîngă în aşa fel încît acestea să nu poată opune nici o rezistență unei pătrunderi masive a plutoanelor.

Zmenk se abținuse să tragă în asediator pentru două motive principale: întîi, neamțul trebuia să creadă că nu fusese zărit; al doilea, Zmenk nu mai avea multe muniții.

„...Şi veți fi-i-i-i-i trata-a-a-a-ați ca prizonieri de război-o-o-o-i".

Vorbă să fie!

Un soare strălucitor pătrunse printr-un ochi de fereastră, al cărei geam fusese spart, spre mijlocul navei, la şapte-opt metri de la pămînt. Nu era un soare: era un reflector. Cum dracu' făceau? Aveau scări de dimensiunile astea, sau îngerii erau de partea lor? Palka închise aproape complet ochii cînd trase în această lumină. N-o nimeri, dar puternica lumină alunecă spre pardoseala bisericii, atingînd peretele opus, aşadar peretele care ținea galeria. O mişcare rapidă. Trase. Neamțul din față căzu. Imediat, căpitanul reluă tirul spre reflector şi de astă dată soarele strălucitor se prefăcu în fărîme. Eclipsă totală şi definitivă.

Palka începu să se gîndească în mod serios la scară. Îşi şterse fruntea de sudoare şi-şi pipăi rezerva de încărcătoare. Slabă. Jos, erau multe. Dar băieţii vor avea nevoie. Acolo, jos, era o altă lume, ce trebuia apărată, ferită. Era timpul ca unul dintre ei să se posteze la scară. Pe treptele dinapoi sau dedesubt, dar indiferent cum, să oprească pe primul neamţ care ar fi descoperit această importantă poziţie.

Asediatorul lui Zmenk se tîra spre altar. Încet, foarte încet. Se credea neobservat, de nevăzut. Şi era. Asta nu-l împiedica pe ceh să-i urmărească înaintarea, ca şi cum l-ar fi văzut. Cunoscînd ungherele mai bine decît adversarul său, îşi imagina cu exactitate mişcările acestuia. Totuşi saltul îl surprinse, după aproape douăzeci de secunde de calm absolut. Individul era vioi. Şi, în loc să se lanseze în diagonală ca s-o taie direct, ţîşni drept înainte, căutînd să ajungă la perete şi de aici să atingă stîlpul şi în sfîrşit scara. În fond, individul nu era prost: asta îl obliga pe Zmenk să se răsucească şi chiar, apoi, să facă o jumătate de întoarcere. Cehul deschise focul, măturînd cu o rafală, dar greşi ţinta. Neamţul ajunse la perete, ripostînd cu focuri de automat; cîteva balustre săriră în aer. Zmenk ştia că individul se afla încă la oarecare depărtare de stîlp, dar dacă ar fi izbutit să ajungă acolo... Se ridică în picioare, înaintă ferm hotărît să-şi termine încărcătorul lichidîndu-l pe grăbit. Neamţul trase iar. Zmenk apăsă pe trăgaciul „Bren”-ului său şi nu conteni decît atunci cînd auzi carcasa mobilă izbind în camera goală a automatului. Şi pe adversar grohăind şi căzînd greu şi definitiv.

Zmenk introduse un încărcător plin. Îi fusese şi cald şi frig. Fusese atins în partea stîngă; simţea; nu era dureros. Singura durere era cea a muniţiilor.

Palka se tîrîse pînă la el.

— L-ai doborît?
— Da.
— Merge treaba?
— Eu, da. Cartuşele...
— Ştiu. Nimic de făcut. Pînă la ultimul.
— Da.
— Scara... Unul dintre noi trebuie să se posteze acolo imediat. Nemții se apropie.
— Înțeles. Mă duc.
— Vrei să mă duc eu?
— Nu, nu, eu.
— Josef... e-n regulă?
— Da, desigur.
— Bine.
„...drept prizonieri de război-o-o-o-o-o-i".
Vorbă să fie!

*

Acolo sus, afară, în stradă, lîngă perete, în fața ferestruicii, un om al Gestapo-ului simțea nevoia să urineze. Bătălie în regulă sau nu, cînd simți nevoia, să urinezi, ei bine, urinezi. Omul ăsta, deci, care dealtfel n-avea nimic special ca să se grăbească, începu să se uşureze din plin pe ferestruică şi asta fără nici o prejudecată.

Judecata îi funcționa contra vîntului, dacă se poate spune astfel, pe măsură ce urmărea, aproape distrat, efectele jetului.

Uite, o gaură; pipi trece prin gaură; ce înseamnă gaura asta şi unde dă?

Dincolo, şi la cîțiva metri mai jos decît izvorul revelator al individului din Gestapo, Skacek era încă la post şi

era, el, întrucît avea enorm de mult timp ca să reflecteze la o grămadă de lucruri, plin de gînduri ascunse.

De exemplu: el ştia cu exactitate ce va face dacă, vreodată, nemții ar arunca grenade printre zăbrelele ferestruicii.

Dar despre apă? Aa! Despre aşa ceva... Fusese obligat să recunoască prea bine că la apă nici nu se gîndise!

Uite, apă; ce-i cu cişmeaua asta? Un individ care urinează. Doamne fereşte! Care urinează ca o vacă dar care e un individ!

Skacek nu se mişcă.

Mişcă neamțul. Cercetă deschizătura, zăbrelele, plecă să caute o piatră. Găsi una, reveni repede la ferestruică şi vîrî piatra între zăbrele.

„O grenadă", îşi spuse Skacek.

Îi avertiză pe ceilalți:

— Grenadă!

Nedînd ascultare decît curajului şi hotărîrii, sări peste ustensilă, o apucă zdravăn şi fugi să o arunce în străfundul uneia dintre cele şase firide săpate adînc în pereții criptei.

„Grenada" nu explodă.

Constatînd că ceea ce făcuse nu-l lămurise cu nimic, neamțul îşi scoase pistolul şi expedie două gloanțe în gaură „să vadă ce-o să iasă din asta".

Ceva ieşi instantaneu: tacataca-tacatacatac!

Rafala lui Skacek.

Neamțul o luă la goană.

CAPITOLUL XVIII

Palka lichidă specimenul de contorsionist în uniformă care îndrăznise să traverseze biserica în toată lățimea ei, să urce asaltînd, tîrîndu-se pe sub bănci, printre rîndurile de scaune şi de strane.

Acest acrobat, tăcut şi suplu ca o năpîrcă, îi dăduse multă bătaie de cap. Nu-l doborîse decît la cîțiva metri de marginea „balconului".

De cîtva timp, Zmenk nu făcea nici o mişcare. Nici n-avea de ce.

Mirosea a praf de puşcă.

Zorile se iveau pe nesimțite.

Ultimele ecouri dispărură prin ferestrele devastate.

Sfîntul lăcaş era străpuns de-o lumină slabă şi moale. Nu erau mai mult de şapte oameni în viață în această biserică, inclusiv el, Palka, şi Josef Zmenk.

Acum, cînd se mai luminase, nemții se fereau să dea năvală. Aveau pierderi grele. Toate încercările dăduseră greş. Probabil că erau pe cale să găsească şi să aplice cu totul alte metode.

Difuzoarele tăcuseră.

Tunul, de asemenea.

Reflectoarele nu mai străluceau decît prin absență.

Chiar şi cei patru sau cinci nemți, care se mențineau prin colțişoarele navei, nu mai erau atît de pişcători. Lămuriți. Obosiți. Plictisiți de-a se juca de-a eroii, în vreme ce companii întregi rămîneau dincolo de ziduri.

Ultimele ecouri luîndu-şi zborul, o tăcere apăsătoare cuprinse biserica. Palka îşi spunea că de multă vreme o astfel de tăcere... Nu putu să termine. Tăcerea a fost dintr-o dată mai mult decît tulburată de o hărmălaie de zgomote puternice, absolut neaşteptate, greu de spus ce

anume, dar care, după Palka, nu putea să fie decît opera lui Zmenk, din moment ce acest vacarm venea dinspre scară. Ce naiba făcea? Ce i se întîmplase lui Zmenk? Nu trăsese. Nu trăsese nimeni. Dealtfel nici nu era vorba de focuri de armă. De necrezut: larma asta nu provoca nici o reacție! Josef se lăsase surprins din spate?

Furios, Palka porni repede, ghemuit, pînă în vîrful scării. Fără să-şi uite arma. Zgomotele încetaseră. Nimic nu se mai mişca, sau, în orice caz, nu putea fi auzit. Uimitor. Neliniştitor. Cursă? O privire atentă, de jur-împrejur, în adînc. Nimic.

Precaut, Palka întinse capul deasupra golului scării şi izbuti să distingă o mogîldeață lungită pe jos. Aceasta nu se mişca şi nu era decît ea. Zmenk mort? Cum! Pentru ce? Împuşcat, în ce mod?

Aşa. Trebuia, neapărat, cineva pe scară. Trebuia neapărat ridicat de acolo corpul lui Zmenk. Să recupereze, de asemenea, „Bren"-ul şi cele cîteva încărcătoare. Desigur, cei care pîndeau auziseră, probabil înțeleseseră, dacă nu, aveau să înțeleagă? şi aşteptau momentul potrivit să deschidă un foc infernal. Bun. Era aşa şi nu altfel.

Lăsat pe vine, Palka începu să coboare. Tot ghemuit, ajunse jos. Afară de propriile sale precauții, nimic nu-l supărase. Era chiar Zmenk — şi „Bren"-ul şi o traistă cu numai trei încărcătoare. Zmenk se prăbuşise în mod cu totul de neînțeles şi părea mort — poate mort?

Tot atît de neînțeles, nemții nu trăgeau, Palka respiră profund. Vîrî în buzunar cele trei încărcătoare. Îşi fixă pe umăr şi celălalt „Bren". Trecînd cureaua armei sale pe după gîtul lui Zmenk, îl apucă de subțiori şi, de-a-ndăratelea, începu să urce.

Era extrem de dificil. Extrem de penibil. Era ispititor să ridici chepengul şi să-l pui, cel puțin pe Zmenk, la

adăpost. La adăpost de ce? Era el, barem, în stare să rişte încă ceva? Era primejdios. În special era periculoasă atitudinea nemților. Pentru ce se abțineau? Pentru ce nu profitau?

Palka nu ştia, dar era dispus să moară.

Fără Zmenk, era catastrofal.

Acesta îşi reveni pe la mijlocul scării. Surprins, Palka era să-l scape. Se opri, leoarcă de sudoare.

— Josef...

— Da.

— Eşti viu?

— Da. Jan este?

— Jan. Ce s-a...

— Cred că am căzut. O amețeală.

— Eşti rănit?

— Da.

— Unde?

— În partea stîngă. Nu doare. Acum merge.

Zmenk dădu să se ridice.

— Uşor.

Palka îşi reluă Bren-ul.

— Nu, spuse Zmenk, aproape tare, după cîteva clipe de tăcere.

— Nu, ce?

— Nu vreau să cobor.

— Am spus eu ceva?

— Nu, dar te-ai gîndit.

— Recunosc. Să nu ne mai gîndim.

— Mulțumesc. Poți să urci. Stau aici.

— Nici vorbă. Te urc şi vin eu înapoi aici.

— Pot să mă urc şi singur.

Zmenk se ridică şi se interesă de armă şi de cartuşe. Palka i le dădu. Perplex. Mişcat. Îngrijorat.

— Eşti sigur că va merge?

— E locul meu, va merge, mă țin bine, ai încredere.

Zmenk urcă două trepte.

— Trebuie să-mi promiți un lucru: să nu mă laşi să cad în ghearele nemților. Dacă voi fi cumva la ananghie...

— Ai cuvîntul meu, răspunse căpitanul.

*

Un lichid suspect începuse să curgă prin ferestruică. Într-un minut căpătă aspectul unui mic torent.

Skacek nu mişca.

Părea un om sfîrşit, cu „grenada" lui, care, în definitiv, nu era decît o piatră mizerabilă!

Şi, dealtfel, băieții nu prea fuseseră încîntați de rafala pe care Skacek o expediase în zăbrele. Fusese greşeala lui dacă nemții descoperiseră cripta (şi, mai al dracului, pe cei care se ascundeau în ea) în timp ce Palka şi Zmenk, acolo sus, făceau, de ore întregi, tot posibilul tocmai să împiedice descoperirea ei.

Bun, era întrucîtva greşeala lui, o admitea în parte; căci dacă naziştii trăseseră două focuri de pistol în gaură, o făcuseră pentru că ei bănuiseră ceva, da?

Pe scurt, de la acest incident, impetuosul Skacek îşi promitea să se uite şi să se gîndească, de aici încolo, de două ori, înainte de a lua o hotărîre.

Se uită, deci, de două ori.

„Ăsta, îşi spunea el, este cel puțin un cal care urinează! Ne-au trimis un cal!"

Cu toate că... Copitele pe care le auzea agitîndu-se acolo, sus, nu i se părură a fi chiar de cal: mai degrabă de bou.

Cu toate că... Marafetul ce cobora printr-o gaură a zăbrelelor era prea din cale afară chiar pentru un cal: din metal, drept ca o baionetă lungă de un metru şi mai bine, gros ca...

Marafeturile ce coborau: erau două.

Nu erau „marafeturi": erau capete de furtun, identice cu cele ale pompierilor.

— Bartos, strigă Skacek.

Celălalt nu se întoarse: rezemat de scară, atent la zgomotele ce veneau din biserică.

— Ce? Arde?

— Nu chiar acum. Dar...

— Atunci?

— Aş vrea să ştiu numai ce trebuie să fac: să-i înghit, sau să chem un îmblînzitor de şerpi?

— Ce-i cu şmecheria asta?

În acest moment, cele două capete de furtun se ridicară singure, acționate de apa sub presiune, şi începură să împroaşte peretele din fața ferestruicii. Impresionant.

— Afurisiții, răcni Bartos deodată, revenindu-şi. Încearcă să ne înece!

Nu se mai ferea să țipe.

— Ne inundă chiar! corectă calm Skacek.

Era ud de tot.

— Trage în el, băieţaş! Trage!

— Ricoşează...

— Trage o dată, ce dracu!...

Skacek trase. În furtun mai întîi, fără rezultat căci proiectilele ricoşau; în zăbrele apoi, dar fără succes pentru că servanții furtunului nu erau obligați să stea în fața criptei.

Prin ferestruică pătrundea ziua. Era mai multă apă decît lumină.

— Stop!

— Să nu mai trag?

— Nu. O să ne ucizi!

Într-adevăr: cea mai mare parte din gloanțe nu făcuseră decît să şuiere prin groapă, din boltă la un perete şi de aici la altul.

— Ce facem? întrebă Svary.

— Bun, nu ne mai rămîne decît să înotăm! bombăni Gabik.

— Şi asta creşte! constată Bartos.

Anticipa puțin; apa nu creştea încă; curgea de-a lungul peretelui, pe urmă se scurgea ca un pîrîiaş după înclinarea solului mergînd spre scară şi chepeng. Dar n-avea să fie nevoie de mult timp pentru ca apa să crească.

— Ştiu că e un principiu, zise calm Skacek.

— Care?

— Scara.

— Cum, scara?

— Cu scara, amîndoi, putem răpune porcăriile astea.

— Să vedem. Hm!

Dar Bartos nu pregetă decît atît cît îi trebui să ceară, în sinea sa, lui Palka şi lui Zmenk, aprobarea pentru tragerea scării.

— Haidem, zise el.

CAPITOLUL XIX

Fumul şi mirosul stăruiau încă. Nu se risipiseră. Pentru asta trebuia timp.

Biserica răsuna de glasuri. Nemții puteau să pătrundă, în fine, prin coridor şi prin poarta deschisă. Fără risc.

Sub galerie zăcea cadavrul ultimului neamț doborît de Palka: la trei metri de scară.

Mai încolo, aproape la verticala celuilalt capăt al galeriei, se afla corpul neînsufleţit al ultimului neamț doborît de Zmenk.

Fără grabă, Palka urca cu greu ultimele trepte ale ultimului său drum. Se gîndea la ultimele lucruri. Avea deja sub limbă capsula de cianură, şi în mînă micul său pistol, cu ultimele două cartuşe.

Avea şi două regrete. Mai întîi pe cel de a nu putea spune bun rămas băieţilor: Bartos, Gabik, Svary şi Skacek. Apoi pe acela de a nu fi fost în uniformă. În ţinută de campanie. Aşa i-ar fi plăcut să se bată pînă la capăt. Cu atît mai rău! Se bătuse cum putuse. Şi avea să moară după propriile sale mijloace.

Uniforma se afla în criptă, în adîncul unei firide, alături de ale celorlalţi. Ca şi cînd s-ar fi aflat la celălalt capăt al lumii. El nu cobora: urca.

Ştia acum — şi nu de acum — pentru ce nemţii nu trăseseră în timp ce-l căra pe bietul Zmenk, leşinat la picioarele scării. Ei se postaseră doar — fapt de care Palka, foarte ocupat, nu-şi dăduse seama. Bine postaţi şi beneficiind de lumina ce se întărea, stătuseră liniştiţi, ca să vadă exact unde se plasau adversarii. Văzuseră perfect totul.

Palka putuse să aprecieze cantitatea de informaţii pe care nemţii le obţinuseră în această situaţie. Scara, mai înainte de toate, fusese obiectivul asaltului lor. Dar Zmenk acolo, sus, nu fusese uitat din cauza asta. Nemţii erau mai numeroşi decît s-ar fi crezut. Şi decişi să termine. Înaintînd simultan din mai multe puncte, aproape că atinseseră picioarele scării, în mai multe rînduri. Palka fusese nevoit să urce mai sus. Dar de fiecare dată reuşise

să coboare. Momentele acestea fuseseră groaznice. Păstrase o amețitoare impresie de du-te-vino interminabil.

Ei bine, se terminase, totuşi. Trecuseră cîteva minute de cînd auzise sinistrul „clac" al armei lui Zmenk, în timp ce şi propriul său „Bren" făcuse acelaşi „clac", fără muniție. Zmenk aruncase prin biserică piesele principale ale puştii mitralieră — Palka înțelesese şi le urmărise căderea — şi, înainte de a-l imita pe Zmenk, îşi scosese pistolul. În felul acesta rezistase cîtva timp cu pistolul. Cu pistolul îl doborîse pe ultimul lui neamț, care, din nefericire, nu era absolut ultimul.

Unul dintre supraviețuitori strigase celorlalți că „teroriştii" nu mai aveau muniții.

Apoi, altul alergă imediat la poartă să anunțe celor de-afară extraordinara veste.

În sfîrşit, puteau să intre pe poartă, prin locuința parohului, echipe, grupe, plutoane, companii, batalioane, tot ce doreau. Echipe de lichidare, trupe de asalt, distrugători, Gestapo, toți cîți ar fi vrut.

Palka ajunse la galerie şi văzu că biserica era frumoasă, scăldată în lumina liniştită a dimineții. Cele mai multe stricăciuni rămîneau în umbră, şi era bine aşa.

Un neamț îl zări în picioare, se miră, îl luă la ochi. Gloanțele sacadară, dar nu-i atinseră.

Palka se întinse lîngă Zmenk. Josef era mort, aproape rece. Podeaua era găurită şi corpul, prăbuşit, se odihnea pe această spărtură ca pentru a o masca. Căpitanul închise ochii mortului şi mîngîie cu afecțiune mîna dreaptă a camaradului său. Josef Zmenk nu mai avea nevoie de ajutorul lui.

Deci, Palka se ridică, merse pînă la balustradă, se propti în mîna stîngă şi trase într-un neamț cartuşul pe

care îl avea în plus. Pe ultimul şi-l descărcă în tîmplă, în timp ce între dinți spărgea capsula cu otravă.

Era ora 7 dimineața.

*

„Ca prizonieri de război, ca prizonieri de război!" rînjea în sinea lui Skacek; „Nici nu eşti încă prizonier, şi uite cum te tratează. Infecții!"

Personal, era convins că nemții plănuiau să facă din ei mai degrabă nişte cadavre decît nişte prizonieri.

Nu asta era părerea tuturor; Svary era de părere că, fără îndoială, nemții doreau să-i prindă vii; poate nu pe toți, de acord, dar cel puțin pe cîțiva. Pentru informații.

Bartos despicase firul în patru:

— Totul depinde, va depinde, dragul meu. Depinde, va depinde de noi. Sau aşa, sau altfel, după comportarea noastră şi ceea ce vor crede ei despre ea. Dacă îşi închipuie că ne pot prinde, se mai rețin un pic; dacă, din contră, cred că nu-i nimic de făcut, ne pregătesc expedierea pe lumea cealaltă. Şi în orice caz — după aia — cadavre, neapărat. Garantat.

La urma urmei, era chiar părerea lui Skacek.

Ei bine, nici vorbă de a se preda. Iar cît priveşte transformarea în cadavre, nu aveau nevoie de nimeni.

Skacek era cocoțat în vîrful scării, la stînga ferestruicii şi arma îi era caldă pentru că trăsese mult în groapă. Nu mai înțelegea nimic. Nemții ăştia erau foarte ciudați. Trăgeau cu tunul în biserică şi pe urmă renunțau. Răspîndeau măgării prin megafoane şi pe urmă o lăsau baltă. Trăgeau două petarde şi se opreau la atît. Trimiteau valuri de apă şi pe urmă închideau robinetul. Aruncau o grenadă şi apoi renunțau. Încercau să smulgă zăbrelele şi

pe urmă nu mai încercau nimic. Era ca în biserică, acolo, sus: împuşcături, tăcere, împuşcături, tăcere. Asta dura de mai bine de trei ore.

Bartos avea dreptate: nemții, cînd dădeau greş în altă parte, făceau oferte.

— Coboară! comandă Bartos.

— Eu?

Skacek era foarte mirat.

— Tu, da. Care altul? Hai!

— Atunci, ei vor încerca încă...

— Las-o baltă. Dă-te jos. Grăbeşte-te!

Skacek coborî.

— Scara?

— Poți s-o laşi acolo unde e!

Glasul lui Emil era la fel de sinistru ca tot restul.

— Îmbracă-te repede în ținută, adăugă el.

— În ținută?

Skacek remarcă, de-abia atunci, că toți ceilalți erau în bluze, cu centiron, cizme şi beretă şi că echipamentul său era pus pe o ladă. Observă, de asemenea, că domnea o impresionantă tăcere. Se schimbă în grabă.

— Gata?

— Gata!

— În fața chepengului. Cu fața la chepeng. În linie. Cot la cot, interval.

Gabik, Svary şi Skacek se grăbiră să se alinieze.

— Drepți!

Bartos îi trecu în revistă, îi făcu lui Svary o neînsemnată observație, apoi se duse şi luă poziție alături de Gabik.

— Repaus! Atențiune! Drepți! Înainte, prezentați arm'!

Bartos, fără armă, salută cu mîna la beretă.

Skacek plîngea încet.

Un minut.

Plescăitul mîinii drepte a lui Bartos arătă că minutul se sfîrşise.

— Repaus. Adio Palka, adio Zmenk. Sau mai degrabă — pe curînd. Ei au pierit. Le-am auzit cele două detunături. Şi acum liniştea asta. N-au fost ucişi — s-au sinucis cu ultimul lor cartuş. Ei, doi, au rezistat trei ore. Noi, patru, aici, trebuie să dublăm timpul. Vă cer numai s-o facem cel puţin tot atît de bine. Acum fiecare, la postul său. Duşmanul se va ocupa într-adevăr şi de noi. Tăcere absolută — prima lor grijă va fi să caute ieşirile. La posturile noastre!

CAPITOLUL XX

Pe galerie, un ofiţer lătră un ordin. Cercul curioşilor se lărgi. Un soldat luă de picioare corpul lui Palka şi-l tîrî în direcţia scării. Ofiţerul lătră din nou şi soldatul se opri. Corpul lui Palka, la fel. Soldatul îl apucă de braţe şi, de-a-ndăratelea, porni din nou spre scară. Trupul se lăsă tîrît cum fusese tîrît. Soldatul, tot de-a-ndăratelea, începu să coboare treptele, penibil, încet. Cadavrul, la fel, cărat, penibil, încet, lovind cu picioarele fiecare treaptă.

Ajuns jos, soldatul se opri iar. Dădu o discretă lovitură de călcîi cadavrului lui Palka. Îl apucă, încă o dată, de picioare şi porni iar, tîrîndu-l spre uşă.

Pe galerie, fără vreo altă lătrătură a ofiţerului, un al doilea soldat apucă de umeri trupul lui Zmenk şi începu să-l tragă după el pe urmele pline de sînge ale celui dintîi. Picioarele lui Zmenk, ca şi cele ale căpitanului, loveau fiecare treaptă.

Ajuns jos, soldatul se opri şi privi cadavrul. Nu-l lovi cu piciorul. Îl apucă din nou, de umeri şi, pornind de-a-ndăratelea, îl tîrî spre poartă.

La cîțiva metri, afară pe trotuar, se formase o grupă măricică. Ofițeri în uniformă, polițişti în civil, soldați fără treabă. Priveau spre interiorul întunecos al bisericii şi cînd militarul care tîra trupul lui Palka apăru, îl întîmpinară.

Pe partea cealaltă a străzii, în clădirea şcolii, un tînăr ofițer de legătură urca treptele, cîte patru, pentru a ajunge cît mai degrabă în sala comandamentului, unde, printre cele mai înalte grade din comandament, se afla, de curînd sosit, *Reichsprotektorul* interimar, Karl Hermann Frank, în persoană, în ținută de general S.S.

Tînărul ofițer îşi potrivi cu multă grijă salutul şi anunță cu vocea cea mai reglementară că fuseseră găsite corpurile celor doi „Terroristen".

A fost întrebat unde se aflau şi a răspuns prompt că fuseseră transportate la poarta dinspre stradă.

Reichsprotektorul provizoriu anunță că ținea să le vadă cu ochii săi şi că pentru asta va coborî.

În camera dinspre stradă, unde erau încă instalați, oamenii Gestapo-ului nu-l întrebară pe Karel dacă ar fi dorit să coboare. Îi ordonară să-i urmeze. Coborîră împreună, Karel reglementar încadrat. Trecură strada Resslova, apoi traversară fără dificultate grămada de soldați care se formase la intrarea în biserică.

Pe jos, zăceau două cadavre.

Jaroslav Karel a fost întrebat dacă le recunoaşte.

Cu adevărat, el nu le mai recunoştea, în halul acela. Dar le recunoscu totuşi.

— Da, spuse el, acela e Jan Palka, căpitan, şeful grupei, şi celălalt e Josef Zmenk.

*

Megafoanele:

„Predați-vă! Ştim că vă ascundeți în subsol sub altar. Camarazii voştri au fost capturați!"

Bartos: „Capturați! Subînțeles: vor vorbi. Nu îndrăznesc totuşi, s-o spună!"

Skacek: „Capturați bucile mele! Vă curg balele întruna, batalioane de broaşte rîioase".

Gabik: „Capturați! De ce nu predați, din moment ce sînt acolo!"

Svary: „Capturați! Mint precum respiră! Despre groapa asta ei ştiu de multă vreme şi fără cine ştie ce iscusință că se află sub altar!"

Megafoanele:

„Predați-vă, sau vă înecăm!"

Zăbrelele ferestruicii erau mişcate din loc. Apa avea o jumătate de metru. Mai mult sub chepeng, mai puțin sub ferestruică. Gurile de furtun secaseră. Li se va da drumul. Aşa li se promitea, în tot cazul. Făcuseră să curgă atîta apă pentru a stîrni panică şi din panică vîrtejul revelator. Plus teama, bineînțeles, la gîndul de-a crăpa înecați.

Nemții aruncaseră grenade. Skacek prinsese una din zbor (una adevărată pe cale să explodeze), care în cele din urmă explodase în fundul unei firide. Nici o stricăciune. Următoarele explodaseră în apă. Simple împroşcături. Neputincioşi, nemții încetaseră.

Nivelul apei ajunsese cam la prima treaptă a scăriței. Deasupra, Skacek stătea la loc uscat. Apa nu acoperea nici măcar a doua treaptă a scării. Deasupra, Bartos nu se udase. Gabik şi Svary stăteau pe cutii goale. La nevoie, pe cutii puteai pluti. Munițiile erau în firidele de sus. Se

înțelegea că vor fi luate măsuri dacă nivelul apei creştea. Scărița era prețioasă. La fel şi cutiile. Firidele erau practice. Scărița făcea legătura firidelor cu scara. Sau, scărița, legată repede de cutii, ar constitui o plută. Totul va sta spînzurat.

Svary: „Dacă sînt atît de siguri că ne pot îneca, pentru ce fac atîtea mofturi?"

Skacek: „Aveți poate metode, ceată de nespălați, dar există şi sistemul nostru. Cu toate astea, e mare păcat că nu mai există o altă gaură în pămînt. Asta ar fi fost nostim! Şi apoi ce ştiu ei? Poate că asta-i oboseşte? În orice caz, toată lumea ştie să înoate".

Gabik: „Să ne înece? Nu vor avea nicicînd această răbdare! Ca să înece pe vreunul, trebuie ca cel puțin să-l aibă în mînă".

Bartos: „Să ne înece? Imposibil! În ultimă instanță apa ar ieşi pe ferestruică".

Megafoanele:

„Predați-vă, sau vă aruncăm în aer!"

„Predați-vă, sau vă asfixiem!"

„Predați-vă, sau aruncăm grenade!"

„... sau vă măturăm!"

„...sau vă ardem de vii!"

„... vă zidim definitiv!"

Skacek: „Şi ne plictisiți numai, nu?"

Totul cu intermitență: uşurarea, bucuria, îngrijorarea, tristețea, amărăciunea, apăsarea, îndoiala, siguranța, frica, energia, forța, oboseala... Totul în afară de eliberare şi de salvare.

Totul cu intermitență: amenințările, promisiunile, tăcerea, furia, hărmălaia, grenadele, apa, paturile de puşcă pe pardoseala bisericii, megafoanele, loviturile înfundate din dreptul altarului... Afară de înverşunare.

În mod fatal, una sau alta dintre metode trebuia să fie cea bună.

*

— Cred, şopti Bartos, cred că au dibuit placa de sub altar, şi că încearcă s-o desfacă.

Aveau dreptate să creadă aşa, şi fiecare dintre ceilalţi trei putea să înţeleagă motivul: nişte hîrjîituri deasupra lui Bartos, hîrjîituri urmate, de puţin timp, de lovituri înfundate.

— Eu cred, şopti de la locul lui Svary, cred că porcul ăsta va descoperi pînă la urmă chepengul.

Svary se referea la cel care, cu patul puştii sau cu altceva, încerca pardoseala bisericii, în jurul criptei.

Lămurit: tot interiorul bisericii era cercetat cu de-amănuntul şi, încet, nemţii dibuiau. Fatal. „Porcul" ardea de nerăbdare.

„Bine, asta se va întîmpla foarte repede!", gîndi Skacek.

Dar s-a întîmplat, de fapt, mai repede decît îşi închipuiseră. Mai repede decît sperase neamţul. Era un simplu soldat, puţin bucălat, nu prea isteţ, căruia pînă acum nu-i picase nimic serios, căruia i se spusese că trebuie să ciocănească, în partea asta, pardoseala şi pereţii în căutarea unui „sunet găunos". La un moment dat soldatul ciocănea în chepeng. Un sunet găunos? Ciocăni şi iar ciocăni, nu sigur de tot ca să cheme un gradat, care gradat, ca toţi gradaţii, era mai dat naibii.

„Ca să sune a gol, trebuie să fie vreo gaură. Pentru deschidere trebuie să fie un sistem. Ca şi pentru închidere."

Făcu ce făcu şi găsi chepengul. Apoi îşi bătu capul pînă izbuti să-l ridice pe trei sferturi.

Dedesubt, în criptă, Gabik şi Svary aproape că nu mai respirau.

Neamțul se aplecă puțin, dar nu văzu nimic. Nu i se dăduse ordin să caute nimic altceva: doar un sunet găunos. Făcuse mai mult. Stînd pe vine, într-un genunchi, în echilibru pe piciorul stîng şi pe vîrful celui drept, se întoarse, ținînd chepengul, încercînd să atragă atenția unui gradat, fără să-l strige. Nici un gradat la dreapta (scara), nici în față (peretele), nici la stînga. O privire pe deasupra umărului... Genunchiul drept îşi luă zborul. Vîrful piciorului drept se răsuci, alunecă. Soldatul dispăru cu totul în groapă. Chepengul căzu.

Gabik sări asupra neamțului şi-l ținu sub apă mai mult de cinci minute. Nu mişca. Mort, poate? Nu era atîta apă încît să se înece singur, nici suficientă pentru a-şi permite o asemenea plonjare.

— Numărul unu, şopti în fine slovacul.

— Ai intenția să faci cu toți aşa?

Bartos schiță un zîmbet. Primul lui surîs, după atîta amar de vreme.

*

— Oamenii ăştia sînt cam mărginiți, se adresă lui Karel individul de la Gestapo, care se exprima foarte bine în cehă şi care, spre deosebire de semenii săi, nu dădea semne de enervare. Da, mărginiți, reluă el, ăsta-i termenul potrivit, sînt mărginiți, fără discuție.

Karel nu s-a clintit.

— Nu par să-şi dea seama, continuă neamțul, de absurditatea, de vanitatea atitudinii lor, şi asta pentru că

nu-şi dau seama, sau refuză să recunoască în vreun fel, că situaţia lor e absolut fără speranţă, fără scăpare, fără ieşire. Sînt încolţiţi, nu mai au nici cea mai mică şansă, pînă acum ar fi avut destul timp să-şi dea seama.

Era puţin trecut de ora 10 dimineaţa.

Karel se ferea ca să-i rămînă vreun gînd logic în creier, ca nici un muşchi al feţei să nu-i mişte.

— Se face tîrziu, reluă neamţul, trebuie să terminăm cu asta. Aşa e ordin. Înainte de-a încerca altceva, ne-am hotărît să facem un ultim apel la bunul lor simţ, la înţelepciunea lor — dacă mai au. Am putea să-i atacăm imediat, dar biserica ar suferi îngrozitor. Pe cît posibil, ţinem să evităm aşa ceva. Şi, între noi fie zis, nu e prea corect din partea lor că s-au refugiat într-un sfînt lăcaş. Pe scurt, veţi încerca să-i faceţi să priceapă că au tot interesul să înceteze lupta şi să iasă de acolo cu mîinile ridicate.

Karel se temuse de asta. Nu-şi putu stăpîni o tresărire.

— Eu?

— Da, dumneata. E normal, nu? Am încercat totul, afară de dumneata. Nu intenţionezi să refuzi.

— Nu, nu, desigur, dar...

— Perfect. Asta şi aşteptam de la dumneata. Iată cum vom proceda şi ce trebuie să le spui.

Şi neamţul îi explică.

„Iată ce se va întîmpla, gîndi Karel; mă opresc deasupra criptei, şi ei mă curăţă pe loc; îmi recunosc vocea şi mă împuşcă şi mai rapid; nimeni nu-i opreşte!”

Îşi imagina cu precizie.

Ar fi vrut să fie la o mie de leghe de acolo.

Începea să regrete. Începea să întrevadă că acea chestiune (trădarea, dar evident el nu se gîndea la acest cuvînt) nu era mai simplă decît altceva.

— Ai înțeles bine?

— Da.

— Vom fi lîngă dumneata.

Slabă consolare.

Micul grup pătrunse în biserică. Ca la fiecare deplasare, Karel era bine încadrat. Mergea la mijloc, singur, într-un fel, detaşat. Era sigur că oamenii ăştia duri şi reci îi doreau, pe ascuns, moartea. Nu văzuse niciodată la ei nici cea mai slabă urmă de înțelegere. Da, era singur. Căldura, frăția, lăsase în altă parte toate astea. Nu-şi închipuia, pe moment, că ar fi greu să trăieşti fără ele.

Paşii bocăneau şi răsunau. Karel avea impresia că merge după propriul său dric. Era înspăimîntător. Nici biserica nu mai era bună decît să fie suprimată, îngropată, uitată. Suferise îngrozitor şi rănile acestei pustiiri aveau ceva emoționant, omenesc aproape.

Cotiră la stînga spre galerie. Aceasta era găurită, cu balustrada smulsă pe alocuri, ca şi cînd totul căzuse pradă bombelor.

Mirosea încă a praf de puşcă.

Nu se terminase: oamenii se agitau pe locul unde fusese altarul. Acesta nu mai exista.

Karel nu recunoştea. Nu trebuia să recunoască. Nu putea să recunoască.

Dar cum poți să nu te gîndeşti că pînă la acel chepeng nu erau decît douăzeci de paşi?

„Numai să fie aşa! Numai s-o fi descoperit cu adevărat! Numai să nu fie vreun şiretlic! Numai dacă ar fi deschisă! Dacă-mi ordonă s-o deschid eu... Doamne! fă... fă ce faci, să fie mai simplu."

Şi avea să fie chiar foarte simplu.

Chepengul era ridicat.

Nemții se culcară cu precauție mai la o parte, cu revolverele întinse şi cu grenadele la îndemînă. Făcură semn lui Karel să se ducă acolo. Acesta mergea ca un deținut: tîrîndu-se pe genunchi. O tăcere cu adevărat religioasă. Era tot ce mai rămăsese religios.

— Emil Bartos! Josef Gabik! Adolf Svary! Vladimir Skacek!

În adîncul criptei, numele căzură, unul după altul, ca pietrele într-un puț, grele ca nişte obuze.

Înapoi nu veni nimic. Tăcere.

Karel avea sentimentul de-a nu face decît apelul morților şi că după numele celorlalți ar fi trebuit să-l adauge pe al său.

Nenorocit, se întoarse spre nemți. Trebuia să continue.

Dar uitase tot.

— Şi către ceilalți, dacă sînt cu voi, reluă el cu toate astea, scos din minți, tremurînd, rătăcit. Trebuie să încetați lupta! Nu aveți nici o şansă! Palka şi Zmenk au fost ucişi! Voi nu mai puteți ieşi! Vedeți, toate ieşirile sînt cunoscute. Dacă nu vă predați, vor dinamita lespedea. Fe... (fără greşeală, fără greşeală! Au spus şi de fereastră? De fereastră? Da, da! Au menționat!)... ferestruica este aproape scoasă. Sînteți sortiți pieirii! Nu se mai poate face nimic! Pentru ce să mai lupți cînd lupta este dinainte pierdută? Trebuie să ieşiți! Trebuie să ieşiți! Trebuie să vă predați! Vă veți salva viețile! Veți fi tratați ca prizonieri de război! Predați-vă!, îşi reveni Karel, care din tot ce i se spusese nu-şi amintea de fapt decît aceasta..., care îşi dădu brusc seama că vorbea ca şi cînd fusese el însuşi în criptă cu vechii săi camarazi. Predați-vă, aveți un minut să răspundeți că vă predați!

Karel era năduşit. Se întoarse din nou către oamenii Gestapo-ului. Aceştia îl făcură să înţeleagă că totul era în regulă.

Karel se îndreptă spre ei.

— Noi sîntem cehi...

Karel încremeni. Glasul lui Gabik! Vocea lui Gabik se auzise. Josef Gabik care răspunsese pentru toţi! De ce Gabik?

— Noi sîntem cehi şi nu ne vom preda niciodată.

Gabik! Gabik era slovac! Singurul slovac din grup.

Cînd putea foarte bine să fie atît de liniştit în Slovacia!

— Este... Este ultimul vostru cuvînt?

— Da!

Vocea lui Bartos!

Karel reveni în grupul nemţilor săi.

„Ei n-au spus nimic. Este posibil să nu-i fi recunoscut vocea?"

Jaroslav Karel n-ar fi putut să sufere mai ales certitudinea că ei îi recunoscuseră vocea. În fond teama asta îl otrăvise pînă acum.

— Ai fost teribil, îi spuse neamţul, care se exprima destul de bine în cehă. Aş fi jurat c-ai fost acolo.

CAPITOLUL XXI

„Era Karel. Sărmanul."

Ultimul gînd, integral, al lui Bartos. Pentru el însuşi. Nu-l făcuse cunoscut. Nu era nevoie. Ceilalţi trei erau ca şi el. Nici unul nu deschisese gura să pronunţe numele. Astfel de lucruri nu mai doborau pe nimeni, aici.

Chepengul rămăsese deschis.

Zăbrelele au fost complet smulse. O mitralieră începu să tragă prin ferestruică. Gloanțele mușcau pereții și bîzîiau prin criptă ca viespile. Un glonț, ricoșînd, atinse piciorul lui Gabik. Slovacul căzu în apă. Cadavrul neamțului înecat era tot acolo, cu burta în jos. Un proiectil îi lovi casca. Gabik suflecă pantalonul, aruncă o privire spre rană, puse deasupra un fular și-și reluă arma și poziția.

— Serios?

— Zero.

Bartos trase în ferestruică. Mitraliera se retrase. Skacek mișcă scărița. Bartos îi făcu un semn. Din marginea deschizăturii căzură bucăți de moloz.

Svary viză chepengul. Ceva se punea la cale colo sus. Apărură picioare încălțate cu cizme, două picioare verzi foarte paralele. Se ivi un neamț întreg cu o frînghie în jurul umerilor, cu o mutră stupidă de erou înflăcărat al Crucii de Fier, și cu o grenadă în mînă.

„Mila Domnului, gîndi Svary, nu fără oarecare milă. Îl ucise fără dificultate. Frînghia se desfăcu acolo, sus. Corpul căzu drept. Și grenada. Gabik se aruncă pe ea și o trimise înapoi sus. Explodă. Țipete.

Cerul se ridică, explodă, se deschise, se aprinse, căzu. Tunet, larmă, furie, dezlănțuire, suflu, forță, sinistru, calamitate, bombardament, grindină, ploaie. Moloz, dărîmături, ruine, pîrîituri, lovituri, trosnete, fum, furtună, pulbere. Loviți de suflu, hărțuiți, răsturnați, orbiți, pălmuiți, uluiți, asurziți. Depășiți, scufundați. Scara trosnea. Scărița alunecă de-a lungul zidului.

Nu era cerul: era plafonul. Nu era bolta întreagă: era doar lespedea. Nu era o furtună: era o dinamitare.

Ceva nou, larg căscat în vîrful scării.

— S…

— Emil!

Skacek țipă. Asurzit. Ochii umeziți de lacrimi. Urechile pline de praf fierbinte. Îndreptă scărița. Apa începu să țîşnească. Scărița alunecă din nou. Apa răpăia pe piatră şi pe lemn ca o mitralieră. Skacek ridică scărița. Împroşcăturile îl orbeau. Alergă să ia o grenadă. Se împiedică şi căzu. Acolo era un corp. Skacek se sculă şi plecă iar. Luă o traistă de grenade. De la ferestruică, furtunul fusese retras. Şi scărița: acolo, sus, nişte mîini o ridicau şi o trăgeau. Skacek sări. Apăsă cu brațele marginea scăriței, aşezînd-o apoi orizontal, în orice caz, greu de apucat. Degetele lui Skacek se strînseră în gol. Căzu din nou în picioare.

— Ne iau scara!

Scărița era pe jumătate trasă. Skacek îşi luă iar pistolul mitralieră şi trimise în ferestruică încă un încărcător întreg. Scărița stătea în echilibru, înțepenită în marginea de sus a deschizăturii.

— Sărmanul Emil.

Bartos fusese complet strivit. Sîngele se prelingea în apa murdară, de culoarea noroiului. O bucată mare din lespede căzuse pe el. Avea fața turtită. Urechea stîngă îi atîrna pe gît. Un os îi pătrunsese prin buze. Vîltoarea apei era scîrboasă. Gurile de furtun intrară iar în acțiune. Erau trei. Țîşniturile erau atît de puternice c-ai fi crezut că sînt adevărate bare de metal. Scărița fusese înhățată. Nivelul apei creştea mereu. Neamțul înecat începuse să se deplaseze singur şi funia spînzuratului se desrăsucea ca un şarpe lung.

Skacek strîngea între dinți cuiul unei grenade şi se pregătea s-o lanseze.

— Vladi! Vino să mă ajuți să-l duc pe Emil!

O sutime de secundă prea tîrziu. Grenada porni, rău porni din cauza diversiunii. Ea atinse puțin din marginea

de jos a ferestruicii şi reveni în criptă. Făcu explozie la un metru de sol şi la patru paşi de cel care o aruncase. Skacek avu abdomenul deschis, ceea ce-l făcu să-şi piardă echilibrul, dar nu şi cunoştinţa. Îi veni foarte greu, aşezat în apă, să-şi scoată pistolul, dar izbuti, datorită voinţei. Îşi trase un glonţ în gură.

Detunătura îl făcu pe Svary să se clatine de-a-binelea. În faţa firidelor, lăsă să cadă cadavrul lui Bartos. Căuta cu privirea pe Skacek. Nu-l zări. Zări însă nemţi pe cale să ia poziţie în vîrful scării. Reluă cu hotărîre „Bren"-ul pe care şi-l păstrase prin toate mijloacele posibile şi lansă rafale în acea direcţie, pînă ce încărcătorul se consumă în întregime. Gabik se dădu înapoi şchiopătînd şi zicînd că preia comanda. Mai spuse că tînărul Skacek nu mai este în acţiune. Adăugă apoi că n-avea ce să facă la chepeng, întrucît nemţii nu riscau să intre şi inamicul nu încerca nimic pe aici. Gabik mergea înapoi, şchiopătînd, cu puşca mitralieră, şi avînd cel puţin patru traiste cu încărcătoare. Dădea impresia că pleacă într-o lungă bătălie, singur, singurel. Apa îi venea, practic, pînă la brîu. Apa clipocea murdară. Proptit de perete, Gabik deschise un foc teribil asupra unor S.S.-işti — patru la număr — care ţineau cu tot dinadinsul să coboare treptele. Trei le coborîră cu capul înainte şi celălalt, un original, avu o supremă încordare care îl proiectă dincolo de gaură, ca pe o rachetă.

Era tîrziu, dimineaţa.

Cripta era acum un ocean verde-albăstrui.

Apa care cădea nu era murdară, dar vîrtejurile erau.

Pentru lumina zilei nu mai rămînea loc.

Svary reuşi să vîre într-una dintre firide corpul palid şi curat al lui Bartos.

— Micuțul e acolo, îi atrase Gabik atenția, dar nu-ți face sînge rău, asta nu i-ar fi plăcut. Era mîndru, băiețaşul...

Dintr-o dată, se instală un pic de liniște.

Nemții se sfătuiau.

Cutiile goale pluteau. Pluteau şi tot felul de lucruri inutile.

Singurul zgomot era cel al apei.

— Ei bine, nu se mai îngrămădesc, şopti slovacul.

Zgomotul apei îți aducea aminte de duşurile trupei dintr-o cazarmă.

— Ce-or să mai născocească, gîndi cu glas tare Svary. Pentru noi doi!

— Nu m-ar mira să telefoneze la „Marine-Amt”...

Apa creştea. În două ore, cel mult trei ore...

— La firide! hotărî Svary. Asta va dura cît va dura.

— Mă gîndeam şi eu.

— De acord?

— De acord. Se înțelegeau; chiar mai bine decît nişte frați.

Îşi strînseră mîna.

Şi n-a fost deloc uşor, pentru nici unul, să se urce pînă la firidele de sus şi să se instaleze acolo, fiecare cu armamentul lui şi cu privirea ațintită pe subteran.

Fuseseră şapte.

Apoi şase.

Nu mai erau decît doi. Şi nu prea mai erau.

...Totuşi, au fost destui, aceşti ultimi doi, să păgubească pe nemți de încă treizeci de oameni şi de încă două ore întregi.

Cînd Gabik-Slovacul şi Svary-cel-care-nu-voia-să-i-spui-Adolf se sinuciseră în aceeaşi secundă, ei terminase-

ră toate muniţiile, apa ajunsese la firidele de sus şi era amiază.

Era amiază la Praga.

POSTFAȚĂ

Aşadar, ce este cartea lui Serge Deville? Roman? Pînă la un punct, da. Cronică? Pînă la un punct, da. O proză capabilă de a fi, în acelaşi timp, şi beletristică, şi ştiinţifică. Aşa trebuie să-şi fi spus, cu încredere, autorul paginilor precedente, înainte de a purcede să scrie... Numai că, la fel de bine (sau de rău), o asemenea proză poate să nu fie nici beletristică, nici ştiinţifică. Aşa şi-a spus, cu neîncredere, semnatarul paginilor de faţă, înainte de a purcede să citească.

Îndoielile apriorice ale celui de al doilea îşi află originea într-o lungă experienţă de lectură. Ce e drept, relaţiile dintre ficţiune şi autentic au dus cîteodată la căsătorii exemplar de fericite şi trainice. În asemenea cazuri, tînăra pereche a avut noroc ca nunul mare să se numească Shakespeare, Schiller sau Delavrancea, Dumas-tatăl, Walter Scott sau Alexandru Odobescu, Victor Hugo, Lev Tolstoi sau Mihail Sadoveanu, Henryk Sienkiewicz, Lion Feuchtwanger sau Camil Petrescu. Din păcate, însă, mult mai numeroase sînt situaţiile în care s-a ajuns la rezultate lamentabile. Sigur că o oarecare răspundere revine în aceste cazuri şi „naşilor", de o anvergură incomparabil mai redusă decît a celor antecitaţi.

Pe de altă parte, este tot atît de adevărat că ficțiunea îşi construieşte propria ei scară de valori, uitînd nu o dată să o raporteze la dimensiunile realității istorice. De perfectă bună-credință, e convinsă, în asemenea împrejurări, că Homer a rostit cele mai definitive adevăruri existențiale, dar nu-şi aminteşte să fi auzit vreodată de unul Aristotel („Vrei să spui Aristofan!") şi confundă trirema cu teorema („Care Pitagora?"). Respectă ubicuitatea ca pe o lege obiectivă a locației în spațiu, în schimb circulă, cu o dezinvoltă frecvență, împotriva sensului unic pe şoseaua timpului. Suportă greu pedanta meticulozitate a autenticului, claustrarea între pereții rigizi şi reci ai faptelor şi exasperantul susur uscat al nisipului ce se scurge în clepsidra faptelor.

În loc să dreagă situația, concesiile reciproce dintre ficțiune şi autentic nu reuşesc, adesea, decît să le altereze personalitatea. Ficțiunea renunță la magia facondei sale strălucitoare, sperînd zadarnic că va fi luată drept sobra realitate, autenticul îşi pierde rigurozitatea, devenind doar neverosimil, iar rezultatul nu va putea fi altul decît lunecarea vertiginoasă spre mediul interlop al pseudoistoriei romanțate.

Canavaua evenimențială, pe care Deville a lucrat la ghergheful său imaginativ, aducea cu sine două riscuri suplimentare: a) trecutul relativ recent, cu mulți dintre cei ce l-au trăit încă în viață şi b) imensul ecou stîrnit de episodul respectiv în istoriografia şi publicistica celui de al doilea război mondial. Cu alte cuvinte două straturi anticorozive, benefice pentru o păstrare intactă a amintirii celor întîmplate, dar stînjenitoare pentru autor, căruia rugina uitării i-ar fi oferit o mai mare libertate de mişcare.

Cam aşa arătau suspiciunile, înainte de lectură. Cu atît mai agreabilă a fost constatarea netemeiniciei lor, pe parcursul lecturii. Spre deosebire de numeroşii săi confrați

mai puțin avertizați, Deville a ştiut să dozeze cu subtilitate atît ficțiunea, cît şi autenticul, evitînd explozivul amestec la care ne refeream. El a ştiut, mai ales, să reziste tentației de a sili realitatea să încapă, cu prețul unor grave mutilări, în patul procustian al unui senzațional de prost gust. Şi astfel, una dintre cele mai zguduitoare pagini ale războiului a putut fi evocată în limbaj literar, fără ca această traducere să însemne o trădare.

În economia cărții, adevărul — ca atare sau sub un vag travesti — deține un loc preponderent. Astfel, Reinhard Heydrich este distribuit în propriu-i rol, de călău al „protektoratului". Ca şi succesorul şi „răzbunătorul" său, Karl Hermann Frank (a nu se confunda cu Hans Frank, alt gîde nazist, care a făcut ravagii în Polonia invadată). Ca şi oberscharführer-ul S.S. Klein, membru al gărzii personale a lui Heydrich şi şofer ocazional la 27 mai 1942. Ca şi colonelul Frantisek Moravec, şeful serviciului de informații al corpului de armată cehoslovac din Anglia. Ca şi biserica ortodoxă Sf. Chiril şi Metodiu, fostă timp de aproape două secole biserica reformată Sf. Karel Boromejky (de unde şi prezența ei sub acest nume în majoritatea relatărilor). Ca şi faimosul Mercedes, chiar dacă era decapotabil, nu o limuzină, deci nu putea fi blindat.

Căpitanul Jan Palka şi plutonierul Emil Bartos servesc drept pseudonime plutonierilor Jan Kubiš şi Josef Gabčik, dar primul a fost în realitate ceh, iar al doilea slovac. Nu Josef Zmenk, ci Josef Valčik a semnalizat cu oglinda, iar pe abjectul trădător al grupului nu îl chema Jaroslav Karel, ci Karel Čurda. Radiotelegrafistul Tuček era plutonierul Jiři Petuček. Remarcăm că numele de împrumut purtate de personajele romanului se inspiră, în largă măsură, din numele autentice ale celor implicați în atentat. Au existat cu adevărat un căpitan Alfred Bartos şi un locotenent Adolf

Opalka, comandanții grupurilor de desant Silver A *și* Outdistance *(vezi parolele schimbate de Palka şi preot). În cripta bisericii au luptat cu adevărat, pînă la ultima suflare, şapte oameni: Opalka, Kubiš, Gabčik şi Valčik, cărora li s-au alăturat cei trei membri ai unui grup de rezervă, Jaroslav Svarč, Josef Bublik şi Jan Hrubý, paraşutați la sfîrşitul lunii aprilie 1942, în zona păduroasă Krivokláty.*

Tot şapte oameni (dintre care numai trei aveau să se regăsească în cripta lăcaşului de pe strada Resslova) au fost lansați cu paraşuta, la 28 decembrie 1941, din avionul britanic Halifax, pilotat de sublocotenentul R. C. Hockey. Kubiš şi Gabčik aveau misiunea de a-l executa pe Heydrich, adică de a duce la îndeplinire ceea ce figura, în limbaj de cod, sub titulatura de operațiunea Anthropoid. *Ceilalți cinci bărbați alcătuiau grupurile de sprijin* Silver A *şi* Silver B[1].

Acțiunea s-a izbit, încă de la început, de mari dificultăți neprevăzute (deşi unele dintre ele erau previzibile). Membrii desanturilor au fost nevoiți să recurgă la multe şi periculoase improvizații, asupra cărora nu este cazul să insistăm aici.

În cele din urmă, atentatul a avut loc la data indicată de Serge Deville — 27 mai 1942, în jurul orei 10,30 dimineața — şi în circumstanțe foarte similare celor narate de el. Ca şi Palka, Gabcik nu a putut folosi pistolul-mitralieră care i se blocase, dar s-a descotorosit mult mai repede decît în roman de Klein: pornit în urmărirea plutonierului, oberscharführer-ul *a rămas întins pe trotuar, cu două gloanțe în cap. Ca şi Bartos, Kubiš a intervenit imediat după eşecul tovarăşului său, aruncînd grenada de fabricație*

[1] Vezi A. Burgess: „Seven Men at Daybreak", Londra 1960, p. 19—38.

britanică — nu prin portiera întredeschisă, ci direct în automobilul care circula fără capotă. Cu fruntea tăiată de o schijă, Kubis a fost cel care s-a salvat pe bicicletă. Deşi grav rănit la coloana vertebrală, Heydrich a încercat să-l urmărească, cu un pistol Parabellum în mînă, dar puterile l-au părăsit repede şi a trebuit, pare-se, să se adreseze unui gardian din poliția cehă, ordonîndu-i:

— Rufen Sie die Burg an! *(Telefonează la Palat!)*[1]

Agonia Reichsprotektor*-ului a durat pînă la 4 iunie. Dar, încă înainte ca el să moară, s-a dezlănțuit o gigantică vînătoare de oameni şi au pierit sute de ființe nevinovate, în cadrul uneia dintre cele mai monstruoase campanii de represiune pe care le-a cunoscut vreodată Europa. Cîteva frînturi disparate ale tragediei se regăsesc şi în roman. Întrucît autorul nu şi-a propus să ne vorbească despre exterminatoarea deflagrație şi nici despre condițiile generale în care ea a avut loc, ci doar despre detonatorul care a declanşat-o, credem că este necesar să schițăm în cîteva cuvinte contextul politic şi istoric al atentatului, pentru a-l putea evalua în funcție de crîncena escaladă a ororii naziste care i-a urmat.*

La 30 septembrie 1938, renegîndu-şi toate solemnele angajamente anterioare, şefii guvernelor de la Paris şi Londra au acordat lui Hitler — fără consultarea guvernului de la Praga, prin acordul de la München — regiunea sudetă a Cehoslovaciei. Peste exact patru luni şi jumătate, la 15 martie 1939, trupele celui de al III-lea Reich au cotropit Cehoslovacia; Boemia şi Moravia au devenit „protektorat" german, iar Slovacia s-a transformat într-un stat-marionetă,

---

[1] Charles Wighton: „Heydrich — Hitler's Most Evil Henchman", Londra, 1962, p. 219. Palatul Hradčany, unde urma să telefoneze gardianul, devenise, printre altele, sediul poliției naziste.

aservit clicii naziste de la Berlin. Cîrmuitorii Franței și Angliei, care garantaseră, la München, noile frontiere cehoslovace, nu au mișcat un deget, călcîndu-și recentele promisiuni cu același cinism senin. În seara invaziei, primul-ministru britanic, Neville Chamberlain, explica astfel, atitudinea sa capitulardă: „Starea de lucruri pe care noi am considerat-o întotdeauna ca fiind doar vremelnică a încetat să mai existe și, în consecință, guvernul Maiestății Sale nu se mai poate considera legat de această obligație"[1]. Omul politic francez Jean-Paul Boncour avea dreptate să conchidă: „Cehoslovacia murea [...], părăsită de cei care o făcuseră să ia naștere și care o predau Germaniei hitleriste"[2].

Spre deosebire de Ungaria horthistă și de Polonia „coloneilor", care au profitat de agresiunile naziste din 1938 și 1939 pentru a anexa părți din teritoriul cehoslovac, România a avut o atitudine profund umanitară. Populația și oficialitățile au primit, cu caldă ospitalitate, pe cei aproape 4.000 de refugiați civili din țara prietenă și au înlesnit trecerea spre Orientul Apropiat a unui număr considerabil de militari cehi, care aveau să ajungă în cele din urmă la Londra (nu este exclus ca printre ei să se fi aflat și unii dintre membrii grupurilor de desant Anthropoid, Silver A *sau* Silver B*). După ce, încă din iunie 1938, arătase că „toate statele balcanice și, în primul rînd, România trebuie să sprijine efectiv Cehoslovacia, în lupta, de apărare a integrității ei naționale și a independenței ei"[3], Partidul Comunist Român semnala, într-un manifest publicat în martie 1939:*

---

[1] M. Gilbert, R. Gott: „Conciliatorii", București, 1966, p. 304.

[2] Citat după „Marea conflagrație a secolului XX", ed. a II-a, București, 1974, p. 59.

[3] „Documente din istoria Partidului Comunist Român", București, 1951, p. 299.

„Trupele de asalt ale lui Hitler au invadat Cehoslovacia şi se găsesc la graniţa ţării noastre [...] Să fie pregătit întregul popor român împotriva cotropitorilor hitlerişti!”[1]

Inspirîndu-se, după cît se pare, din tratatul colonialist încheiat de Franţa cu Tunisia, la sfîrşitul secolului trecut, decretul din 16 martie stabilea că aşa-numitul Protektorat Böhmen und Mahren *va forma „o entitate autonomă, cu un guvern independent, în cadrul şi graniţele Marelui Reich [...] a cărui legislaţie se aplică automat pe tot teritoriul (protektoratului)*[2]*. Pretinsa autonomie consta în menţinerea unui preşedinte — dr. Emil Hácha — şi a unui guvern, prezidat de generalul Elias (pînă în septembrie 1941). Desigur, însă, principalele pîrghii ale puterii se aflau în mîinile „protektoratului”, numit de Hitler în persoana fostului ministru de externe, baronul Konstantin von Neurath. Îl seconda, ca şef al poliţiei, o căpetenie fascistă a germanilor sudeţi, gruppenführer-ul S.S. şi secretarul de stat Karl Hermann Frank.*

Am ajuns astfel la un anumit moment al istoriei acelor ani a cărui reflectare constituie un punct nevralgic al cărţii lui Deville, lăsîndu-ne impresia că atentatul împotriva lui Heydrich ar fi fost cea dintîi manifestare de seamă a luptei antifasciste în „protektorat”. Dacă am rămîne, însă, la o asemenea impresie am fi departe de a cunoaşte şi înţelege adevărul istoriei.

Din primele zile de după invazia hitleristă, în fruntea rezistenţei s-a situat Partidul Comunist Cehoslovac, al cărui Comitet Central clandestin a organizat o reţea conspirativă pe tot cuprinsul Boemiei şi Moraviei, ajungînd pînă la celu-

---

[1] *Ibidem, p. 300.*

[2] A. Jakobsen, J. Jochmann: „Ausgewählte Dokumehte 1933—1945”, Bielefeld, 1961, p. 367.

lele din trei-patru oameni: în iulie 1940, acestea activau în 1.497 de fabrici şi uzine din cele 1.507 existente. Organizaţiile antifasciste necomuniste (formate din ofiţeri, reprezentanţi ai fostelor partide politice etc.) ţineau legătura cu Comitetul Naţional Cehoslovac, înfiinţat la Paris în octombrie 1939, sub conducerea fostului preşedinte al Republicii, dr. Eduard Beneš: după căderea Franţei, în 1940, Comitetul Naţional Cehoslovac s-a transferat la Londra, unde a devenit guvern provizoriu în exil.

În cei trei ani care au precedat operaţia Anthropoid, *un succint şi incomplet calendar al acţiunilor de luptă relevă:*

— 28 octombrie 1939 (sărbătoarea naţională a Republicii): partidul comunist organizează puternice manifestaţii la Praga, soldate cu 16 răniţi şi 400 de arestări, în urma ciocnirilor cu poliţia;

— 15 noiembrie 1939: noi demonstraţii, prilejuite de moartea studentului Jan Opletal (rănit în octombrie), sînt reprimate cu brutalitate de Gestapo, care arestează, execută şi deportează în lagăre sute de participanţi;

— martie 1940: un raport al Gestapo-ului din „protektorat" semnalează intensificarea continuă a mişcării de rezistenţă în Boemia şi Moravia;

— aprilie 1940: doi miniştri din „guvernul protektoratului" care întreţineau legături cu organizaţiile patriotice, fug peste hotare iar primul ministru Elias este arestat, sub acuzaţia de colaborare cu mişcarea militară ilegală;

— mai-decembrie 1940: în ciuda arestărilor, schingiuirilor şi condamnărilor la moarte, sporeşte necontenit numărul grevelor (mai ales la complexul industrial de la Kladno), al actelor de sabotaj, al militarilor (îndeosebi aviatori) trecuţi pe ascuns peste graniţă, pentru a relua lupta armată împotriva Reichului nazist;

— ianuarie-mai 1941: deşi majoritatea membrilor C.C. al P.C.C. sînt arestaţi, se înteţesc sabotajele în marile întreprinderi industriale, iau amploare grevele locale şi se aplică tot mai larg lozinca, lansată de comunişti, „Lucrează încet!";

— iunie-decembrie 1941: după formarea unui nou Comitet Central clandestin, P.C.C. organizează pe scară largă sabotarea maşinii de război hitleriste (oprind aproape total producţia de arme şi muniţii) şi trece la formarea grupurilor de partizani, ceea ce duce la dezlănţuirea unui val de teroare hitleristă (11.346 de persoane arestate, dintre care 2.166 comunişti şi numeroase execuţii);

— ianuarie-mai 1942: mişcarea de rezistenţă reuşeşte să paralizeze aproape complet traficul feroviar şi, în proporţie de 40—60%, producţia uzinelor Skoda şi a altor întreprinderi din industria grea.[1]

Nu, cei doisprezece paraşutişti din romanul lui Deville nu erau singurii care trebuiau să „întreţină în permanenţă vie flacăra revoltei". Tocmai văpăile acestei flăcări, din ce în ce mai ameninţătoare, îl determinaseră pe Hitler, la 27 septembrie 1941, să-i impună lui von Neurath un „concediu" (care avea să dureze pînă la 25 august 1943) şi să-l trimită la Praga, în aceeaşi zi, pe Heydrich, investit cu calitatea de „viceprotector".

Alegerea nu era întîmplătoare. Născut în 1904, ofiţer în marina militară pînă în 1931, cînd a fost demis pentru imoralitate, Heydrich fusese numit de Himmler, un an mai tîrziu, şef al S.D.-ului (Sicherheitsdienst)*, serviciul de securitate — de fapt serviciul de informaţii, mai întîi al S.S.-ului, apoi al întregii poliţii secrete din Germania. „O fiinţă cu*

---

[1] Vezi „Rezistenţa europeană în anii celui de al doilea război mondial", Bucureşti, 1973, p. 65—77; „Marea conflagraţie", p. 211.

totul neobişnuită... Un personaj unic..." afirmă Serge Deville. Un personaj nu tocmai unic, din nefericire, ne simţim datori să-i replicăm noi. În bîrlogul nazist, foiau cu duiumul jivinele imunde, greu de repartizat pe o scară ierarhică a spaimei şi dezgustului, pe care toate le stîrneau la un grad paroxistic. Incontestabil, însă, Heydrich constituia unul dintre exemplarele cele mai respingătoare şi mai de temut.

*Principal colaborator al lui Himmler, care avea să-l numească şef al R.S.H.A.-ului (*Reichsiherheitshauptamt *— Oficiul central de securitate a Reichului, grupînd S.D.-ul, Gestapo-ul şi alte agenturi secrete ale S.S.-ului), Heydrich a contribuit în mod decisiv la scufundarea Germaniei în bezna barbariei naziste. În 1938, el a instaurat o cumplită teroare în Austria anexată, înfiinţînd pe malul de nord al Dunării, lîngă Enns, un gigantic lagăr de exterminare, al cărui nume avea să devină sinonim cu asasinatul în masă şi cu bestialitatea demenţială a zvasticii: Mauthausen. În noiembrie 1938, Heydrich a fost veritabilul organizator al sălbaticului pogrom botezat de hitlerişti cu eufemismul „săptămîna geamurilor sparte"; 10.000 de locuinţe jefuite şi devastate, cîteva sute de evrei ucişi, alţi peste 20.000 închişi în lagăre.*

Avansat la rangul de general de poliţie şi obergruppenführer *S.S., el a pus la cale, în 1939, josnica provocare care a servit lui Hitler ca pretext pentru a ataca Polonia: „În jurul datei de 10 august — declara la Nürnberg, în noiembrie 1945, fostul* scharführer *S.S. Alfred Helmut Naujocks — Heydrich mi-a ordonat personal să simulez un atac împotriva staţiei de radio de la Gleiwitz, lîngă frontiera poloneză, lăsînd să se creadă că agresiunea a fost comisă de polonezi... La 31 august, am primit de la*

Heydrich indicația convenită, pentru a înscena atacul în cursul serii".[1]

În iarna 1940—1941, Heydrich a enunțat, printre cei dintîi, monstruoşii termeni ai „soluției finale" — masacrarea întregii populații de naționalitate evreiască din Europa — care a costat viața a peste 6.000.000 de oameni, dar care viza un număr aproape dublu. „Rezolvarea definitivă a problemei evreilor de pe continent priveşte circa 11.000.000 de persoane, declara obergruppenführer*-ul acoliților săi. Fără îndoială că, în cea mai mare parte, se vor pierde prin selecție naturală [a se citi: de foame, frig şi boală — N.M.]. Ceilalți vor fi tratați în consecință".*[2] *Arhitect moral al lagărelor morții, el a îndrumat îndeaproape şi faimoasele* Einsatzgruppen *(grupele speciale de acțiune), care au măcelărit sute de mii de bărbați, femei şi copii, pe teritoriile sovietice ocupate de Wehrmacht.*

În cele exact opt luni petrecute în „protektorat", Heydrich a aplicat, cu un lucid şi migălos sadism, politica nazistă de umilire cu orice preț, de exploatare sălbatică şi de nimicire treptată a cehilor, definiți ca „suboameni" de canoanele rasiste, deci ursiți să trăiască şi să moară în sclavie: „Cîndva, acest spațiu geografic va fi german şi cehii nu vor avea ce să caute aici, declara el colaboratorilor săi cei mai apropiați. Cîndva acest spațiu va fi colonizat definitiv de germani. [...] Muncitorii cehi să-şi pună acum toată capacitatea lor în slujba efortului de război al Reichu-

[1] William L. Shirer: „Le Troisième Reich, des origines à la chute", vol. I, Paris, 1965, p. 683 şi 778.

[2] P. Kleist: „Die europäische Tragödie", Göttingen, 1961, p. 283.

lui [...] Ei trebuie să primească, ca să spun aşa, atîta hrană cît le trebuie ca să poată munci".[1]

La 28 septembrie, în prima zi după instalare, Heydrich a înscris la activul său: proclamarea stării de asediu în Boemia şi Moravia, arestarea fostului prim-ministru Elias, „judecarea" şi executarea a doi generali şi patru muncitori din mişcarea de rezistenţă. Peste cîteva zile, au fost arestaţi şi condamnaţi la moarte nouă gazetari comunişti din redacţia clandestină a ziarului „Rude Pravo" şi alţi cinci generali. Apoi Gestapo-ul a capturat aproape o sută de radiotelegrafişti de la unsprezece staţii ilegale. Au urmat un grup de 418 muncitori de la Skoda, 63 de feroviari, 44 mineri din regiunea Kladno — toţi învinuiţi de sabotaj, toţi executaţi. Şi cadenţa represiunii s-a accelerat necontenit.

„Politica lui Heydrich în protektorat este cu adevărat exemplară, nota Goebbels în jurnalul său intim, la 21 ianuarie 1942. El a dominat cu uşurinţă criza care se produsese acolo"[2]*. Iar la 15 februarie, ministrul Propagandei scria, cu aceeaşi aroganţă pe care avea s-o ridiculizeze un viitor apropiat: „Am avut o lungă discuţie cu Heydrich despre condiţiile din protektorat. Starea de spirit de acolo este acum mult mai favorabilă nouă. Măsurile lui Heydrich dau rezultate [...]. El se joacă de-a şoarecele şi pisica cu cehii [...]. Pe aceştia, subliniază dînsul, trebuie ori să-i zdrobeşti, ori să-i înjoseşti fără încetare"*[3]*. La 16 mai, cu nouă zile înainte de atentat, Heydrich însuşi îl asigura pe Martin*

---

[1] V. Kral: „Die Vergangenheit Warnt", Praga, 1960, p. 161. Vezi si Pierre-Louis de Vigne: „L'occupation à l'Est", Paris, 1974, pp. 582—583.

[2] „The Goebbels Diaries", New York, 1953, p. 48.

[3] Ibidem, p. 109.

Bormann, şeful cancelariei Reichului, că „starea de spirit [...], în general, nu ne dă motive de neliniște”[1].

Treziți brusc din grotesca lor automulțumire de bubuitura grenadei lui Kubiš, hitleriştii s-au răzbunat, pustiind Boemia şi Moravia sub uraganul unor represalii fără precedent: 1.331 de persoane (inclusiv 201 femei) executate imediat[2]*, alte aproape o mie condamnate la moarte în săptămînile următoare; 3.119 arestați şi dați pradă unei orgii apocaliptice de schingiuiri în beciurile Gestapo-ului, 4.750.000 de locuitori controlați de 450.000 de soldați, polițişti şi S.S.-işti în cadrul celei mai kolossale „razii generale” (Grossfahndung) din analele umanității; membrii celui de al doilea Comitet Central clandestin al P.C.C. capturați, torturați şi în mare parte uciși, mişcarea de rezistență decimată; 3.000 de evrei din ghetoul de la Terezin deportați şi exterminați la Auschwitz, 500 de evrei arestați la Berlin şi 152 dintre ei spînzurați în ziua morții lui Heydrich...*

Infernala sarabandă a genocidului a atins un apogeu delirant la 9 iunie în satul Lidice, ai cărui locuitori au fost bănuiți că ar fi acordat ajutor paraşutiştilor. Hitleriştii au împuşcat acolo 172 de bărbați avînd peste 16 ani, opt femei şi un copil; pe celelalte 195 de femei le-au deportat la Ravensbrück (unde aveau să piară 57), iar pe cei 88 de copii în lagărul de la Gneisenau (de unde s-au întors numai şapte). Tot la Ravensbrück au ajuns, imediat după naştere, patru femei care, la data masacrului, erau în ultimele luni de sarcină, şi ai căror prunci au fost uciși.[3] *Lidice însuşi a fost ras de pe fața pămîntului sau, după expresia S.S.-*

---

[1] C. Amort, I. M. Jedlička: „On l’appelait A-54”, Paris, 1966, p. 244.

[2] William L. Shirer: Op. cit., vol. II, p. 475.

[3] Peter Calvocoressi, Guy Wint: „Total War”, New York, 1972, p. 267.

iştilor, „şters de pe hartă, cu casele făcute scrum (in der Asche ausgemerzt)*”*[1]*. O soartă identică a avut-o, la 24 iunie, cătunul Ležaky.*

Înainte de a pune punct la cronica acelor vremuri, să profităm de ocazie pentru a satisface legitimul interes al cititorului faţă de destinul ulterior al cîtorva protagonişti ai evenimentelor. Preşedintele-fantoşă al „protektoratu-lui”, Emil Hácha, arestat la 11 mai 1945, a murit în detenţie, înainte de a fi judecat. Karl Hermann Frank, succesorul lui Heydrich, a fost condamnat la moarte şi spînzurat la Praga, în ziua de 22 mai 1946. Tot în ştreang a sfîrşit, la 18 august 1951, căpitanul Max Rostock, comandantul detaşamentului care a nimicit Lidice. Jandarmul Josef Moravec (în realitate Gustav Grada) a supravieţuit deportării la Auschwitz.

Karel Čurda, netrebnicul denunţător, a primit ca răsplată a mîrşăviei sale 5.000.000 de coroane, o nouă identitate, o locuinţă confortabilă şi un salariu de 30.000 de coroane pe lună. Slujba lui: să colinde oraşele şi satele „protektoratului”, dîndu-se drept paraşutist, şi să vîndă Gestapo-ului pe cei care îl ajutau. La 5 mai 1945, organele insurecţionale cehe l-au capturat lîngă Plzeň, pe cînd se pregătea să fugă în Germania cu un milion de mărci într-un geamantan. Execuţia lui a avut loc la 19 iulie 1946.

*

Proporţiile de coşmar ale hecatombei îndrituiesc pe deplin zguduitoarea replică pe care o rosteşte în roman Skacek: „Nu pe Heydrich l-am ucis (...) ci mii de cehi nevi-

[1] Walter Goerlitz: „Der Zweite Weltkrieg”, vol. II, Stuttgart, 1969, p. 388.

novați". Problema nu o pune prima oară romanul lui Deville. În istoriografia cehoslovacă, numeroşi autori consideră că bilanțul general al atentatului, inclusiv urmările sale, scoate la iveală un grav deficit. Este ceea ce anticipa, încă în dimineața de 27 mai 1942, Jan Zika, membru al C.C. al P.C.C. şi figură proeminentă a luptei de eliberare a Cehoslovaciei: „N-ar fi trebuit să se întîmple aşa. Cu asta nu s-a rezolvat nimic, iar condițiile pentru activitatea noastră se vor înrăutăți"[1]*. Peste cîteva ore, grav rănit, Zika a căzut în ghearele Gestapo-ului, unde a murit după două săptămîni de torturi, fără a-şi descleşta gura.*

Operația Anthropoid*, subliniază criticii ei, a fost pregătită şi înfăptuită ca o acțiune răzleață, fără o participare mai largă a mişcării de rezistență din țară. Dealtfel, „alegerea momentului a fost cît se poate de nepotrivită. Pe atunci, mişcarea nu era încă destul de dezvoltată pentru a putea trece la forme superioare de rezistență armată [...]. Dimpotrivă, această mişcare a fost puternic lovită de valul de teroare ce a urmat atentatului"*[2]*.*

Nimeni nu subestimează, însă, patriotismul, curajul şi spiritul de sacrificiu al lui Gabčik şi Kubiš, al celorlalți cinci luptători din cripta bisericii, al tovarăşilor lor din grupurile de desant, al tuturor celor care i-au ajutat, ocrotit şi apărat, cu prețul libertății, ba chiar al vieții lor.

În limitele modeste fireşti pentru un roman de acțiune, cartea lui Serge Deville ne oferă un fragment dintr-o saga a contemporaneității, cu toate peripețiile omologate de istorie.

O epopee care, în ciuda aparențelor, nu are decît două personaje, de forțe flagrant inegale, într-o încleştare pe

---

[1] Dušan Hamšik, Jiři Pražak: „Bomba pentru Heydrich", Bucureşti, 1967, p. 200.

[2] Ibidem, pp. 264—265.

viață şi pe moarte: poporul ceh — însîngerat, înfometat, înlănțuit, cu mîinile goale — şi Reichul hitlerist — colosul înarmat pînă în dinți, triumfător pe toate cîmpurile de bătălie, stăpîn de o cruzime drăcească peste cea mai mare parte din Europa. David şi Goliat, într-o versiune modernă, mult mai dramatică decît cea intrată în legendă, confruntîndu-se într-un moment cînd victoria lui Goliat părea evidentă pentru oricine. Pentru oricine, nu însă şi pentru David.

Este evocat unul dintre momentele-cheie ale celui de al doilea război mondial. Un moment prin care a trecut nu numai Cehoslovacia, ci fiecare meleag strivit sub călcîiul de fier al fascismului. Un moment de o importanță capitală pentru evoluția ulterioară a conflagrației. Este momentul de negare a evidenței însăşi. Este momentul cînd continuarea luptei părea o atitudine încăpățînată şi irațională. O absurdă neresemnare în fața celor mai concludente dovezi despre zdrobitoarea superioritate a vrăjmaşului. O încăpățînată ignorare a caracterului disperat al situației. O temerară respingere a concluziei că zarurile fuseseră definitiv aruncate şi partida iremediabil pierdută.

Dar tocmai aşa, tocmai încercînd să găsească adevăratul drum al istoriei în spatele aparențelor, tocmai abătîndu-se de la cele mai elementare reguli ale logicii formale şi afirmînd că nu totdeauna doi şi cu doi fac patru, cu alte cuvinte tocmai refuzînd să se recunoască înfrînte, popoarele au ieşit, pînă la urmă, învingătoare.

NICOLAE MINEI

Redactor: ILEANA ŞOLDEA
Tehnoredactor: PETRE DUMITRU

Bun de tipar 25.II.1977. Apărut 1977.
Coli de tipar 5,25. C.Z. pentru bibliotecile mari 8,31. C.Z. pentru bibliotecile mici 8.
Tirajul 80 000+90 ex.

Comanda nr. 70 040
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii”,
Bucureşti – Piaţa Scînteii nr. 1,
Republica Socialistă România

Lei 6

Cartea lui Serge Deville ne oferă un fragment dintr-o *saga* a contemporaneității, cu toate peripețiile omologate de istorie.

O epopee care, în ciuda aparențelor, nu are decît două personaje, de forțe flagrant inegale, într-o încleștare pe viață și pe moarte: poporul ceh — însîngerat, înfometat, înlănțuit, cu mîinile goale — și Reichul hitlerist — colosul înarmat pînă în dinți, triumfător pe toate cîmpurile de bătălie (...).

Este evocat unul dintre momentele-cheie ale celui de al doilea război mondial. Un moment prin care a trecut nu numai Cehoslovacia, ci fiecare meleag strivit sub călcîiul de fier al fascismului. Un moment de o importanță capitală pentru evoluția ulterioară a conflagrației...

NICOLAE MINEI

EDITURA MERIDIANE